

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

Ministerul Ind. Comerțului
Și Turismului

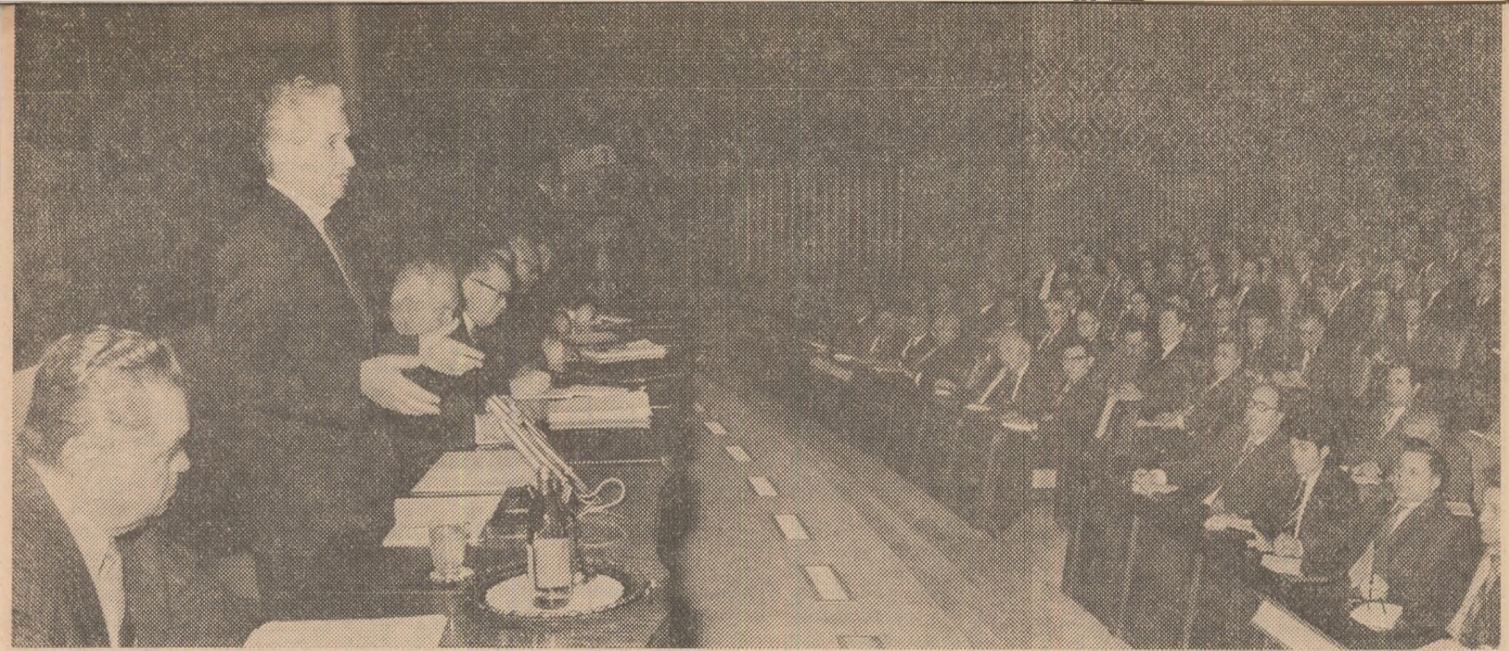

ACȚIUNI INTENSE
PENTRU DEZVOLTAREA
BAZEI DE MATERII PRIME
ȘI ENERGETICE

**TOVARAȘUL NICOLAE CEAUȘESCU
A FĂCUT O VIZITĂ DE LUCRU
ÎN UNITĂȚI ALE INDUSTRIEI ALIMENTARE DIN CAPITALĂ**

**În cadrul preocupărilor
constante ale
secretarului general
al partidului pentru
creșterea nivelului de
traie al populației, au
fost analizate, la fața
locului, aspecte con-
crete ale dezvoltării
și diversificării pro-
ducției de bunuri
alimentare pentru
asigurarea unei mai
bune aprovizionări
a cetățenilor**

Consfătuire de lucru la C.C. al P.C.R. cu cadre de conducere, specialiști și muncitori din industria minieră și geologie

ACȚIUNI INTENSE PENTRU REALIZAREA INTEGRALĂ A PLANULUI ÎN INDUSTRIA MINIERĂ

INSCRISA în practica constructivă a partidului, a secretarului său general de a se consulta cu masele de oameni ai muncii, recenta Consfătuire de lucru de la C.C. al P.C.R. cu cadre de conducere, specialiști și muncitori din industria minieră și geologie a analizat și stabilit măsurile pentru îndeplinirea programelor speciale adoptate de Conferința Națională a partidului cu privire la dezvoltarea bazei energetice, valorificarea superioară și creșterea producției de materii prime minerale și energetice primare.

Realizarea obiectivelor înscrise în programele speciale prezintă o deosebită importanță pentru progresul continuu,

în ritm susținut, al economiei naționale, asigurând, în condițiile actualei crize energetice mondiale, posibilitatea utilizării și valorificării mai bune a rezervelor de cărbuni și minereuri de care dispune țara noastră, reducerea importurilor de materii prime și combustibili, cu efecte pozitive asupra diminuării accentuate a eforturilor valutare. Totodată, prin sporirea producției extractive la cotele stabilite prin programele speciale se îndeplinește obiectivul prioritar subliniat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională și anume asigurarea cu forțe proprii, încă în acest an, a peste 90 la sută din consumul de energie primară.

Folosirea la indici superiori a potențialului tehnic-material

PENTRU realizarea integrală a planului pe 1983 în domeniul minier eforturile se cer concentrate în principal spre:

1 Îndeplinirea unui amplu program de dotare și mecanizare a minelor și carierelor în vederea reducerii efortului fizic al muncitorilor, îmbunătățirii condițiilor de muncă și realizării volumelor mari de lucrări miniere de deschidere, pregătire și producție. Numai în ultimii 3 ani unitățile din industria cărbunelui au fost dotate cu 35 complexe de susținere mecanizată, 74 combine de abataj, 153 combine de înaintare, 13 linii tehnologice de mare capacitate pentru cariere ș.a. Până la sfârșitul actualului cincinal unitățile miniere, conform programului de dotare aprobat, vor fi înzestrate și cu alte utilaje moderne de mare productivitate: 44 excavatoare cu rotor; 21 mașini de haldat, 112 complexe mecanizate de abataj, 77 combine de înaintare, 92 instalații de perforat în subteran, 650 mașini de încărcat, 34 insta-

lații pentru forarea suitorilor de mină, 188 km transportoare de mare capacitate.

Realizarea prevederilor cuprinse în program va asigura creșterea gradului de mecanizare până în anul 1985 la 82% la lucrările de deschidere și pregătire în subteran la minele de cărbune, la 80% la operațiile de încărcare a materialului în lucrările de înaintare la minele de minereuri și la 89% la extragerea cărbunelui, din care 74% în abataje. Pentru creșterea randamentului, a gradului de securitate minieră și ușurarea muncii oamenilor, la toate acestea se adaugă și prevederile unui program de mică mecanizare.

În acțiunea de dotare tehnică a exploatarea miniere sarcini deosebite revin industriei constructoare de mașini. O reflectare a importanței ce se acordă în prezent participării tuturor ramurilor la lărgirea bazei proprii de materii prime o are și concentrarea la Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini în cadrul unei centrale industriale a proiectării, asimilării și fabricației tuturor utilajelor miniere, necesare pentru realizarea programului privind dezvoltarea producției de cărbune și mi-

nereuri, corespunzătoare condițiilor de zăcămint din țara noastră. Centrala industrială de utilaj minier va îndeplini funcția de proiectant și furnizor general pentru utilajele și instalațiile miniere.

2 Punerea în funcțiune a unor noi capacități de producție în valoare de peste 11 miliarde lei în următorii trei ani ai actualului cincinal. Este vorba de cele de cărbune în bazinele Husnicioara — (Mehediuți), Amaradia-Târâia (Vâlcea), noi mine și cariere în bazinele Motru, Jiț și Rovinari, precum și în bazinul Valea Jiului; noile exploatarea de sisturi bituminoase din bazinul Anina, precum și de minereuri cuprifere și complexe, inclusiv cu conținut scăzut în cupru în bazinele Moldova Nouă, Baia Borșa (Maramureș), în Munții Apuseni la Roșia Poieni și altele. Realizarea exemplară a noilor capacități și dezvoltarea celor existente face necesară execuția unui volum important de lucrări miniere de deschidere și pregătire în subteran, precum și lucrări de descoperță în cariere.

La toate acestea se adaugă necesitatea asigurării unei rezerve de circa 10—20 la sută în ce privește fronta de lucru pentru siguranța realizării planului în orice condiții. „Este necesar — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta Consfătuire de lucru — să introducem metode noi și să scurtăm mult durata lucrărilor de deschidere miniere; practic, orice nouă mină — mă refer la cele în subteran până la 500—600 m adâncime — nu trebuie să depășească un an de zile. Avem acum mijloace necesare de a săpa aceste puțuri, nu în sistemele clasice, ci cu mijloacele de foraj moderne, care, practic, trebuie să ne conducă la adâncimi de până la 300 de metri, să realizăm deschiderea lucrărilor în 5—6 luni de zile și, până la 500—600 de metri, în cel mult un an de zile“.

Pentru realizarea acestor sarcini, responsabilități sporite revin specialiștilor din geologie, unităților miniere, ministerelor în stabilirea precisă a zăcămintelor astfel încât în momentul în care s-a ajuns la stratul de minereu sau de cărbune să se și înceapă de fapt exploatarea, precum și celor din industria constructoare de mașini care să realizeze un număr mare de utilaje moderne de lucru în subteran, de înaintare. Un sprijin deosebit în realizarea acestor obiective îl aduce înființarea în cadrul Ministerului Minelor a unei unități specializate în executarea lucrărilor miniere de deschidere în subteran, capabilă să folosească utilaje perfecționate și tehnologii avansate de lucru și să se asigure scurta durata de construire și punere în funcțiune a minelor noi;

3 Folosirea rațională, la întreaga capacitate a utilajelor din dotare. La Consfătuire s-a subliniat faptul că utilajele costă foarte mult și de aceea trebuie să se asigure funcționarea lor la întreaga capacitate și în tot cursul anului. Aceasta presupune măsuri de bună organizare a activității de asigurare a întreținerii — deci și a echipeilor de întreținere — a pieselor de schimb, subsansamblelor, ținând seama că în subteran nu este ușor a introduce sau a scoate utilajele.

În acest cadru apare necesară perfecționarea tehnologiilor de reparare, astfel încât să poată fi schimbate subsansamblele întregi, perioada de înlocuire a unor subsansamble să dureze cât mai puțin, iar mașinile să lucreze în continuare. În această direcție sarcini importante revin și Ministerului Industrii Construcțiilor de Mașini, Ministerului Industrii de Mașini Unelte, Electrotehnică și Electronică, îndeosebi în organizarea — împreună cu Ministerul Minelor — în mod centralizat, pe bazine miniere a activității de service și reparație pentru utilajele miniere, asigurând fabricația pieselor de schimb și asistența tehnică necesară în acest scop.

4 Asigurarea cadrelor cu pregătirea necesară pentru a minii și folosi utilajele și mașinile de înaltă tehnicitate. În acest sens, în spiritul noilor orientări, se impune intensificarea preocupărilor pentru calificarea cadrelor, pentru recrutarea din alte ramuri de

muncitori cu pregătirea necesară în cunoașterea mașinilor și utilajelor care, să urmeze cursuri scurte de calificare în domeniul minier și să poată să treacă la activitatea de producție, în paralel cu organizarea unor cursuri de mai lungă durată pentru muncitorii minieri și cu organizarea școlilor profesionale.

Exigențe sporite pentru utilizarea mai eficientă a timpului de lucru

PENTRU SPORIREA substanțială a producției în sectorul minier, secretarul general al partidului a precizat la Consfătuire că se impune o îmbunătățire a programelor de lucru în acest sector, ținând seama de experiența de până acum, de utilajele moderne existente, pentru a asigura ca ele să lucreze de fapt după principiul întreprinderilor care lucrează cu foc continuu, cu perioada de întrerupere numai pentru reparații și întreținere.

În cadrul programului cu activitate continuă timpul de lucru al personalului muncitor din subteran este stabilit în raport cu condițiile de muncă: o primă categorie în care săptămîna de lucru este cea generală pe economie cu o simbătă liberă pe lună (pentru personalul muncitor de la suprafața unităților miniere), o a doua, în care săptămîna de lucru are 44 ore cu 6 zile libere pe lună (pentru marile cariere și minele cu condiții normale de lucru) și 40 ore pe săptămîna în unitățile miniere cu condiții grele de muncă, program care se va aplica pentru personalul muncitor din subteran care trece la 5 zile lucrătoare cu 8 ore pe schimb, avînd 8 zile libere pe lună.

Totodată, la consfătuire s-a subliniat necesitatea ca unitățile miniere să și intensifice preocupările pentru cointeresare mai bună a întregului personal muncitor la îndeplinirea și depășirea planului de producție fizică și la economisirea forței de muncă prin introducerea și generalizarea operativă a formei de organizare și retribuire în acord global la nivelul sectoarelor sau unităților miniere. Și nu numai atât. Apare necesară desfășurarea unor eforturi sporite pentru instaurarea peste tot, la toate categoriile de lucrări, pentru toate profesiunile și funcțiile personalului muncitor existent în unitățile miniere a opticii eficiente că **fondul de retribuție stabilit poate fi folosit numai în raport de producția realizată, și nu de numărul de oameni, că toate câștigurile sînt strins și direct legate de realizarea producției.** Deosebit de important este că aceasta privește în egală măsură și pe toți cei care deservesc sau conduc producția și care trebuie să înțeleagă că veniturile lor nu pot fi mai mari decît producția ce se realizează. Pentru această categorie de oameni ai muncii care nu lucrează în acord, datorită specificului activității pe care o desfășoară, există posibilitatea — în cazul cînd se realizează sau se depășește sarcina de producție planificată cu un număr mai mic de personal decît cel normal — ca 80% din fondul de retribuție care corespunde economiei de personal să se acorde personalului existent.

Așa cum remarca tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea la această Consfătuire, instaurarea acestei concepții noi de îndreptare a întregii activități, a tuturor forțelor disponibile spre producție este un imperativ al perioadei actuale, deoarece „este necesar să se înțeleagă că noi avem prea puțini oameni care lucrează direct la cărbune sau la minereu și prea mulți care stau în activitățile auxiliare și alții care fac hirtii. Or, noi avem nevoie nu de hirtii, nu de astfel de activități, ci de cărbune, de minereu! Dacă țin bine minte, raportul este 1 la 5 și, în unele locuri, chiar 1 la 6. Adică unul lucrează la minereu sau cărbune și 5 sau 6 inși în diferite activități. Cred că sînt prea mulți cei care trăiesc pe scama celor care dau minereu sau cărbune. Cred că dacă ne-am propune să rămîmă 2,5 cel mult 3, în prima etapă, ar fi suficient“. Acest lucru este pe deplin posibil, așa cum a dovedit-o experiența unităților fruntașe, printr-o nouă organizare a muncii și concentrarea forțelor de producție.

Date fiind cerințele mari ale economiei și actualitatea deosebită a problemei energiei apare necesar ca, răspunzînd chemării adresate în acest sens de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în toate unitățile miniere să se treacă de la 1 februarie a.c. la această nouă organizare — în așa fel ca la 1 martie să se încheie programul de trecere la organizarea activității pe această bază. În acest sens, un sprijin sporit este necesar din partea ministerelor pentru a soluționa problemele utilajelor, mașinilor, pieselor de schimb, a benzilor de transport, care trebuie să și îndeplinească în cele mai bune condiții sarcinile, considerînd că planul pe care-l au constituit sarcina prioritară căreia trebuie să-i acorde atenție zi de zi, ceas de ceas. În centrul atenției trebuie să se situeze soluționarea problemei cadrelor, pornind de la folosirea mai bună a disponibilului, de la organizarea mai bună a activității întreprinderilor și sectoarelor, și numai după aceea să se apeleze la forța de muncă din alte sectoare. În acest sens, soluțiile constau în intensificarea proceselor de calificare, prin formarea mai rapidă a minerilor și ajutorilor de mineri, prin trecerea lucrătorilor din activități auxiliare și de deservire în meserii direct productive, dar și prin asigurarea unor lăcătuși și electricieni de mină din alte ramuri ale economiei. Totodată, se impune ca consiliile de oameni ai muncii, organizațiile de partid, adunările generale să acționeze cu consecvență pentru întărirea ordinii, disciplinei, eliminarea fluctuației.

Hotărîți să înfăptuiască neabătut politica partidului privind dezvoltarea continuă a bazei proprii de materii prime și energetice, reprezentanții oamenilor muncii din exploatarea miniere prezente la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. s-au angajat să nu și precupețească eforturile astfel ca în acest an și pe întregul cincinal producția de cărbune și minereuri să se ridice la cotele planificate, economia națională dispunînd astfel de resursele necesare pentru a deveni independentă, renunțînd la eforturile valutare costisitoare.

B. VASILE
P. BOGDAN

Orientări cu privire la dezvoltarea eficientă a bazei energetice și de materii prime

MĂREȚELE realizări obținute de poporul român în edificarea noii orânduiri, a societății socialiste multilateral dezvoltate, în crearea unei economii moderne, competitive, în ridicarea substanțială și continuă a nivelului său de civilizație materială și spirituală sînt legate indestuctibil de vasta activitate desfășurată de secretarul general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, căruia întreaga națiune îi aduce, în aceste zile sărbătorești, omagiul și profunda sa recunoștință. Închegată într-o concepție științifică unitară, de un profund realism, ce încorporează cu fiecare element al său idealurile milenare de independență și progres ale poporului român, activitatea neobosită desfășurată de secretarul general al partidului pentru făurirea societății socialiste a relevat noi elemente de originalitate prin ideile avansate la recenta Conferință Națională a P.C.R.

Raportul prezentat la marele forum democratic al comunistilor de către secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu — magistrul și exigentă analiză materialist-dialectică cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în România — analiză care nu ocolește nici contradicțiile apărute în viața economico-socială, nici greutățile care ne stau în cale și care vor trebui învinse, înfățișează cu clarviziune, cu spirit dinamic și novator, problemele fundamentale ale dezvoltării economico-sociale a țării în noile condiții istorice, soluțiile realiste pentru rezolvarea acestora, oferă o viziune și o perspectivă nouă activității partidului și poporului în actuala etapă de dezvoltare.

Așa cum se subliniază în documentele Conferinței Naționale, în anii construcției socialiste producția industrială a crescut de circa 50 ori, producția agricolă de 3,5 ori, iar venitul național de 15 ori, realizări ce au permis înfăptuirea unor programe de dezvoltare puternică a țării și de ridicare a nivelului de trai al poporului.

Constantă a politicii economice a partidului

ÎN STRATEGIA dezvoltării elaborată de partid, una din opțiunile fundamentale a fost și rămîne asigurarea

în cantitățile și structura necesară a materiilor prime și a resurselor primare de energie. Partidul nostru a apreciat, pe baza unor studii de profunzime, că atragerea în circuitul economic a resurselor energetice și de materii prime interne, valorificarea lor superioară reprezintă un factor dintre cei mai importanți ai înfăptuirii politicii de industrializare socialistă a României, de dezvoltare puternică a bazei tehnico-materiale a societății.

Un curs de o intensitate deosebită în direcția dezvoltării și valorificării bazei naționale energetice și de materii prime a cunoscut țara noastră în ultimul deceniu și jumătate. Ideile directoro, originale, de mare valoare științifică, integrate într-o viziune unitară, de largă deschidere spre viitor, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, au constituit cheia adoptării unei strategii în conformitate cu cerințele dinamice și complexe ale dezvoltării noastre economice rapide. Încă la cel de-al IX-lea Congres al P.C.R., secretarul general al partidului sublinia: „Experiința noastră arată că ritmurile susținute de dezvoltare economică depind în măsură însemnată de valorificarea rațională a resurselor țării, în funcție de necesitățile imediate și de perspectivă. Un obiectiv important al viitorului cincinal va fi crearea unor condiții tot mai bune pentru introducerea în circuitul economic de noi materii prime, valorificarea superioară, eficientă a resurselor țării“. Concepția conducătorului partidului nostru privind baza energetică și de materii prime cuprinde, într-un tot armonios, atât

extinderea continuă, cantitativă și calitativă a acestei baze, cât și valorificarea superioară a resurselor respective, recuperarea și reintroducerea în circuitul economic a tuturor resurselor refolosibile.

Înfăptuirea obiectivelor de creștere economică a avut la bază, între altele, și preocupările pentru asigurarea unei solide și complexe baze energetice și de materii prime (tabelul). Dacă avem în vedere, totodată, și asigurarea economiei cu materiale sintetice în cantitățile și calitățile cerute de producția modernă, materialele create de industria chimică și de alte ramuri, volumul sporit al materiilor prime agricole ca urmare a dezvoltării agriculturii socialiste, dobîndim o imagine mai completă a activității vaste desfășurate în țara noastră, cu pregnanță deosebită în ultimele cincinale, în direcția dezvoltării bazei proprii energetice și de materii prime.

Dezvoltarea bazei energetice și de materii prime a fost și este rezultatul unor însemnate eforturi materiale depuse de statul socialist, rezultatul politicii în domeniul acumulării și investițiilor. În fiecare cincinal au fost destinate fonduri substanțiale și în creștere continuă pentru cunoașterea resurselor naționale, pentru creșterea rezervelor, pentru valorificarea lor complexă, cu grad tot mai înalt de eficiență.

În același timp, datele statistice arată că, în cincinalul trecut, deși economia națională, toate sectoarele vieții economico-sociale au înregistrat creșteri, ritmul creșterii importurilor la

Producția unor produse industriale

	U.M.	1950	1965	1975	1980	1981
Energie electrică	mil. kWh	2 113	17 215	53 721	67 486	70 138
Energie termică	mil. Kcal	128 892	162 666	173 375
Cărbune extras	mii t	3 893	12 095	29 385	37 814	39 564
Cocs metalurgic	mii t	72	1 135	2 277	3 033	2 933
Țiței extras	mii t	5 047	12 571	14 590	11 511	11 644
Gaz metan extras (la 15°C și 760 mm Hg)	mil. mc	2 057	13 038	27 001	28 156	29 262
Minereuri de fier brute	mii t	392	2 479	3 065	2 333	2 304
Fontă	mii t	320	2 019	6 602	9 012	8 857
Oțel	mii t	555	3 426	9 549	13 175	13 025
Aluminiu	mii t	—	9	216	259	261
Zinc	tone	4 786	25 486	48 696	45 906	45 217
Plumb	tone	8 584	35 618	38 875	40 991	40 665
Cupru nerafinat de convertizor	tone	2 277	18 303	42 634	40 675	39 450

materii prime și energie a fost foarte lent comparativ cu perioadele precedente, pentru ca, spre sfârșitul cincinalului să se înregistreze scăderi absolute în cazul unor importuri. Aceste evoluții cu efecte pozitive asupra echilibrului balanței externe au fost posibile ca urmare a traducerii în viață a viziunii prospective a partidului nostru, a secretarului său general, privind orientarea cu fermitate a eforturilor economiei naționale spre lărgirea bazei proprii de materii prime și resurse energetice primare, ca și spre gospodărirea cât mai eficientă a potențialului național, concomitent cu măsurile ample inițiate în domeniul valorificării superioare a materiilor prime și energiei, al reducerii substanțiale a consumurilor specifice.

Partidul nostru, printr-o remarcabilă clarviziune, a anticipat problemele din economia mondială, elaborând o strategie de largă perspectivă în direcția intensificării eforturilor pentru identificarea, exploatarea rațională și valorificarea superioară a resurselor proprii, pentru folosirea la maximum a ceea ce avem în țară și reducerea dependenței de piața externă. Din această perspectivă se vedește limpede că măsurile elaborate de către partid, măsurii concretizate în obiective și linii directoare majore înscrise în planurile și programele dezvoltării economice a țării, nu reprezintă simple modificări și adaptări la situații conjuncturale, ci au dobândit identitatea unei strategii unitare vizând utilizarea rațională a patrimoniului de resurse al țării, pentru ca economia românească să se poată dezvolta în ritmuri susținute.

Creșterea eficienței în utilizarea resurselor — un imperativ al actualității

PENTRU creșterea prioritară și utilizarea în condiții de eficiență mult sporită, la nivelul cerințelor, a bazei naționale de resurse energetice și materii prime, Conferința Națională a P.C.R. a adoptat un complex unitar de programe speciale. Sesizând că, printre disproporțiile care s-au creat între unele sectoare ale economiei naționale și care trebuie înlăturate este și aceea survenită între industria prelucrătoare și baza energetică și de materii prime, hotărârile adoptate și măsurile întreprinse de către înaltul forum al partidului au în vedere să se acționeze cu toată hotărârea pentru înlăturarea rapidă a acestei disproporții și realizarea unei dezvoltări armonioase, echilibrate.

În domeniul energetic, pe baza programului special adoptat, se va înfăptui un ansamblu de măsuri în direcția perfecționării sistemului energetic național, accelerării lucrărilor de construcție la centralele electrice pe cărbuni, valorificării mai intense a potențialului hidroenergetic, introducerii în balanța energetică a energiei nucleare și a noilor resurse de energie (energiei solare, vântului, hidrogenului, biogazului, biomasei, apei termale), reducerii substanțiale a consumului de hidrocarburi în producția de energie electrică și termică. În condițiile creșterii producției de energie electrică la 82,5 mld. kWh în 1985 și la 110 mld. kWh în 1990, vor avea loc mari modificări în structura puterilor instalate și a ener-

giei electrice produse. Creșterea însemnată, față de sarcinile înscrise inițial în cincinalul actual, a prevederilor în domeniul energiei și combustibilului rezultă și din faptul că încă în anul 1983 se va asigura din resurse interne peste 90 la sută din necesarul întregii economii.

Hotărârile Conferinței Naționale cuprind un ansamblu unitar de măsuri menite să contribuie la valorificarea completă și la creșterea fondului național de substanțe minerale utile care să permită acoperirea în cea mai mare parte a necesarului de materii prime minerale din surse interne. Se are în vedere faptul că patrimoniul național de substanțe minerale utile, chiar în cazul existenței unor conținuturi mai sărace, poate contribui într-o măsură mai mare decât pînă acum la satisfacerea cerințelor economiei naționale. În privința extracției și valorificării mineralelor din rezervele deja identificate se au în vedere măsuri operative pentru a se realiza extragerea tuturor substanțelor utile existente în subteran, pentru realizarea în flotații a unor concentrații maxime, pentru reducerea pierderilor mari existente în sectoarele de prelucrare metalo-chimică a concentratelor.

De mare însemnătate pentru asigurarea necesarului de materii prime minerale este întărirea fermității în activitatea de punere în evidență a tuturor substanțelor utile, indiferent de mediul în care se află. Un rol deosebit revine în acest sens cercetării fundamentale în domeniul geologic și în alte sectoare, pentru studierea tuturor zonelor țării, folosindu-se cele mai moderne mijloace pentru identificarea mai rapidă și cu costuri mai reduse a resurselor, concomitent cu sporirea gradului de probabilitate în exploatare, cu micșorarea duratei cercetărilor și stabilirea de soluții tehnologice pentru trecerea într-un timp mai scurt la exploatarea resurselor identificate.

Iată, așadar, conturată o imagine cuprinzătoare a eforturilor pe care le depune economia națională în scopul înlăturării obiectivelor strategice stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. și de Conferința Națională în domeniul dezvoltării puternice a bazei naționale de resurse energetice primare și de materii prime.

Un factor de bază pentru asigurarea, într-o proporție mult sporită, a necesarului de materii prime, materiale, combustibil și energie, de economisire a resurselor este recuperarea și reciclarea în proporție de masă a tuturor materialelor care rezultă din procesul de producție și consum. Aceste materiale constituie — după cum este știut — o sursă ieftină și sigură de micșorare puternică a presiunii pe care importul de materii prime și resurse energetice primare o exercită asupra balanței de plăți și un mijloc important de înlăturare a echilibrului material al planului, de lichidare a disproporției între ramurile prelucrătoare și baza de materii prime și energetică. În același timp, potențialul existent de astfel de resurse, spre deosebire de resursele exploatare din zăcămint, este în creștere rapidă odată cu dezvoltarea economiei naționale și cu ridicarea nivelului de trai.

O ilustrare concludentă a acestor orientări o reprezintă Programul special adoptat de Conferința Națională privind intensificarea recuperării re-

surselor materiale refolosibile, a pieselor și subansamblelor uzate, a resurselor energetice secundare. Sarcinile înscrise în programul special amintit prevăd ca încă în 1983 să se ajungă la asigurarea necesarului de consum în proporție de 50 la sută pe seama resurselor refolosibile la materiale de mare însemnătate economică cum ar fi fierul vechi pentru producția de oțel, plumbul, cuprul, hîrtia etc.

Prioritățile stabilite de Congresul al XII-lea și de Conferința Națională privind creșterea bazei de materii prime și energetice se află într-o legătură indisolubilă cu orientările de mare însemnătate în domeniul valorificării superioare a resurselor, în ce privește creșterea eficienței producției. Ca urmare a cursului hotărît imprimat în ultimele trei cincinale spre dezvoltarea ramurilor și subramurilor de înaltă tehnicitate, a abandonării concepțiilor anacronice care minimalizau capacitatea de creație tehnică națională, în deceniul trecut indicele de valorificare a principalilor materii prime — metal, lemn, materii prime chimice și ale industriei ușoare, combustibil — a sporit de 2—2,5 ori. După unele calcule, în industrie consumul de energie primară la 1 mil. lei producție era cu circa 50 la sută mai mic în 1980 comparativ cu nivelul realizat cu 15 ani în urmă, iar de energie electrică cu aproape 30 la sută. Să adăugăm că ponderea produselor noi și modernizate a reprezentat 46,1 la sută din producția obținută la sfârșitul cincinalului trecut în ramurile prelucrătoare ale industriei republicane. Cu toate aceste realizări, există încă importante rezerve ilustrate și de faptul că, în țara noastră, se consumă pe o unitate de venit național, comparativ cu țările dezvoltate, o cantitate de energie de 2—3 ori mai mare, consumuri superioare înregistrându-se și în cazul materiilor prime și materialelor la o serie de produse.

Un factor hotărît în realizarea echilibrului material al planului, în dezvoltarea armonioasă, proporțională, a tuturor domeniilor de activitate este ridicarea performanțelor tehnice și economice ale produselor în ramurile prelucrătoare, creșterea ponderii produselor cu grad înalt de tehnicitate care încorporează cantități minime de materii prime, materiale, combustibil și energie. Înlăturarea orientărilor stabilite de cel de al XII-lea Congres și de Conferința Națională ale P.C.R., privind accelerarea procesului de restructurare a industriei, a întregii economii, pornind îndeosebi de la resursele proprii de energie și materii prime este determinată în măsură hotărîtă de obținerea unor niveluri înalte de valorificare a resurselor materiale, de ridicarea ponderii factorilor intensivi în înlăturarea reproducției socialiste și creșterii economice.

Prin realizarea sarcinilor cuprinse în programele speciale, a prevederilor de plan, obiectivul prioritar al acestei etape de dezvoltare, respectiv dezvoltarea puternică a bazei proprii de materii prime și energie va dobîndi un contur real, concret. Se va crea astfel posibilitatea continuării, în condiții de eficiență sporită, a procesului de dezvoltare, se asigură premise substanțiale îmbunătățite pentru ridicarea continuă a bunăstării poporului.

dr. Costinel LAZĂR

Realizarea ritmică, exemplară a planului

CREȘTEREA PRODUCȚIEI DE ȚIȚEI PRIN PERFECȚIONAREA TEHNOLOGIILOR

DEZVOLTAREA bazei proprii de materii prime și energetice constituie una din orientările fundamentale stabilite de Conferința Națională a partidului. Importanța deosebită acordată sectorului extractiv al economiei, exprimată și în investițiile tot mai mari alocate de la un an la altul, are în vedere necesitatea valorificării mai intense a resurselor autohtone pentru diminuarea importurilor și asigurarea încă în acest cincinal a independenței energetice a țării. În acest context, sarcini deosebite revin industriei petrolului, care în 1983 trebuie să realizeze o producție de 13,5 milioane tone de țiței, 38 miliarde mc gaze și 370 mii tone gaze.

Hotărâți să înfăptuiască exemplar sarcinile ce le revin, petroliștii țării, prin măsurile luate pentru intensificarea lucrărilor de cercetare geologică, dezvoltarea forajului de cercetare și exploatare pe zonele prioritare, extinderea largă a proceselor și metodelor noi de recuperare raportează încă din prima lună a acestui an obținerea unor rezultate pozitive care dau certitudinea realizării sarcinilor la nivelul cotelor planificate.

INTRE UNITĂȚILE petroliere cu pondere importantă în extracția țițeiului se numără și **Schela de foraj și extracție Suplacu de Barcău**. Situată în partea nordică a țării, în perimetrul nou depistat a avea resurse de țiței, unitatea a înregistrat în cei doi ani ce au trecut din acest cincinal rezultate deosebite. Numai în anul trecut, de pildă, au fost puse suplimentar la dispoziția economiei naționale peste 18 000 tone de țiței și 17 mil. mc gaze. Realizările respective se datoresc activității susținute pe linia utilizării unor metode speciale, adecvate condițiilor specifice cât și a eforturilor deosebite pe care colectivul de muncă le-a depus pe întreg parcursul anului.

Principalele direcții în care s-a acționat în cursul anului 1982 și care au condus la îndeplinirea și depășirea tuturor indicatorilor de plan au fost:

● **Asigurarea și folosirea eficientă a forței de muncă.** În atenția organului colectiv de conducere a schelei a stat asigurarea la timp cu forța de muncă necesară atât numeric cât și pentru meseriile deficitare (sondori). În această perioadă au fost înființate noi brigăzi de intervenție la 3 schimburi pentru acoperirea necesarului de lucrări

pe întregul fond de sonde. Totodată, au fost organizate în cadrul unității cursuri de calificare pentru meseriile de sondori, operatori și fochiști la care au participat 177 persoane, iar alte 480 au urmat diferite cursuri de perfecționare a pregătirii profesionale. Au fost luate măsuri pentru creșterea indicelui de utilizare a fondului de timp maxim disponibil prin întărirea ordinii și disciplinei la toate locurile de muncă.

● **Perfecționarea organizării producției și a muncii.** În acest sens s-au avut în vedere: îmbunătățirea programelor tehnologice la sonde și reactualizarea continuă a acestora; urmărirea operativă a realizării producției pe sortimente; asigurarea la timp a tuturor locurilor de muncă cu materiale și piese de schimb, evitând astfel întreruperile în funcționarea sondelor; acordarea asistenței tehnice corespunzătoare la locurile de muncă; mobilizarea rezervelor interne prin recondiționarea și refolosirea unor piese și subansamble în valoare de peste un milion lei.

● **Creșterea eficienței metodelor termice de recuperare a țițeiului** aplicate pe zăcămintul panonian Suplacu de Barcău. În acest scop s-a urmărit avansarea uniformă a frontului de combustie, fiind aprinse un număr de 5 sonde, iar la alte 13 sonde s-a procedat la efectuarea transferului de aer, asigurându-se astfel debitele programate pentru injecția în zăcămintele supuse acestui modern procedeu de extracție. Totodată, au fost intensificate lucrările de intervenție la sondele din fața frontului de combustie prin injectarea și presarea fluidelor în strat pentru deblocare și răcire cu temperaturi mari, reperforarea lăunerelor cocsate etc.

Punerea în funcțiune a două baterii de cazane ABA-4 S, a unui grup de generatoare de abur de înaltă presiune și construirea de noi colectoare pentru raționalizarea transportului aburului a condus la creșterea cantității de agent termic injectat în strat precum și la îmbunătățirea calității lui, având un aport însemnat la realizarea producției zilnice. În zona influențată de combustie și pe restul zăcămintului au fost efectuate un număr de 980 operații de injecție ciclică de abur, injectându-se 448 900 tone de abur.

● **Efectuarea de foraje în zonele cu cea mai mare productivitate.** Pe zăcămintul panonian de la Suplacu de Barcău au fost săpate 85 sonde în zona de combustie sau în zone cu posibilități de stimulare termică. S-a trecut la îndesirea rețelei de sonde în zona de combustie prin folosirea de cimenturi rezistente la temperaturi înalte. Din cele 85 de sonde noi săpate, au fost puse în producție 80, cu un aport de peste 31 200 tone țiței.

● **Intensificarea cercetărilor geologice în zonă și urgentarea lucrărilor de investiții** pentru punerea în exploatare a zonelor noi cu productivitate mare. În acest sens, s-au efectuat cercetări prin stimulare termică pentru mărirea volumului de rezerve de pe structura Suplacu în vederea extinderii zonei spre nord și intensificării unor strate inferioare în zona de vest și nord-vest, care conțin indicații de petrol. S-au continuat cercetările în zona Mihai Bravu și Curtuișeni, punându-se în funcție și lucrările de investiții aferente pentru exploatarea acestor zăcăminte, ceea ce a condus la obținerea unei producții suplimentare de circa 170 t/zi țiței și peste 600 mii Nm³/zi gaze. Tot în această perioadă s-au efectuat lucrări pentru punerea în exploatare a cimpului de gaze de la Pișcolț.

● **Efectuarea unor lucrări de raționalizare** la instalația de degazolinare Abrămuș și atingerea parametrilor proiectați la scurt timp de la punerea în funcțiune a capacităților de producție. Astfel, pentru evitarea cocsării tuburilor interioare de la cuptoarele cu flacără directă și menținerea temperaturilor conform tehnologiei aplicate s-a făcut legarea în serie a acestora, permițând astfel o exploatare mai elastică a instalației și fără întreruperi. De asemenea, s-a efectuat punerea în contracurent a fluxurilor la schimbatoarele de căldură, ceea ce a condus la creșterea randamentului acestora și la reducerea consumului de energie electrică. Totodată, s-au inseriat schimbă-

Teodor HEBRIȘTEAN
directorul Schelei de foraj — extracție
Suplacu de Barcău
Ioan DAMIAN
Comitetul județean Bihor al P.C.R.

(Continuare în pag. 15)

CERINȚE PRIVIND MĂSURAREA ȘI STIMULAREA EFORTULUI PROPRIU AL UNITĂȚILOR ÎN CADRUL COOPERĂRII INTERUZINALE

DOCUMENTELE Conferinței Naționale a partidului acordă o importanță deosebită, fundamentală aplicării ferme a principiilor echității și dreptății sociale pentru toți oamenii muncii din societatea noastră, în funcție de munca depusă, de producția și eficiența economică realizată. În acest scop un mare rol are comensurarea cât mai exactă a eforturilor depuse și rezultatelor obținute de către fiecare om al muncii, de către fiecare colectiv și întreprindere. Acest lucru se poate realiza printr-un sistem de indicatori bine fundamentat.

În cadrul noului mecanism economic, o importanță deosebită o au, după cum se știe, **indicatorii naturali**, în primul rând **producția fizică, volumul și calitatea acesteia**. Dar, în condițiile existenței producției de mărfuri, determinată de legitățile obiective ale dezvoltării economico-sociale, în mod inevitabil acționează și **sistemul de indicatori valorici**: producția marfă vândută și încasată, producția netă, costurile de producție, venitul net, beneficiul etc. Exprimarea valorică a rezultatelor obținute în producție de către oamenii muncii din întreprinderi și alte unități economice se realizează prin intermediul prețurilor. Este vorba de prețurile de producție și de cele de livrare legitimate în cadrul sistemului de prețuri din țara noastră. De aceea, calitatea indicatorilor valorici depinde, în mare măsură, de modul cum se fundamentează și se stabilesc prețurile de producție, precum și cele de livrare. În acest context o importanță deosebită prezintă și modul de evaluare prin prețuri a eforturilor și rezultatelor economice în cazul acțiunilor de cooperare în producție între întreprinderile industriale.

ODATĂ CU adâncirea diviziunii sociale a muncii, corespunzător cerințelor obiective ale dezvoltării și progresului, una din căile importante ale introducerii progresului tehnic și tehnologiilor moderne în producție, de creștere a productivității muncii sociale o constituie **cooperarea în producție**. Acțiunile de cooperare în marea producție industrială, dar și în cea agricolă, realizate în condiții optime, asigură o mai bună folosire a resurselor materiale și financiare, utilizarea intensivă a capacităților de producție, creșterea productivității muncii și reducerea cheltuielilor materiale. Toate acestea trebuie să se reflecte, fără doar și poate, în costurile și respectiv prețurile produselor fabricate prin cooperare. Costurile trebuie să fie

cât mai mici, iar prin prețurile de producție și de livrare să se asigure o eficiență sporită, atât la producător, cât și la beneficiar. În practică însă nu se realizează întotdeauna acest lucru. Dimpotrivă, în multe cazuri, produsele realizate prin cooperare, deci în condiții de specializare și ca atare a unei productivități mai înalte, au costuri mai mari, sînt mai scumpe decât aceleași produse obținute în sistem integrat, adică de o singură unitate. Care este cauza unor astfel de situații inacceptabile? Să încercăm să deslușim puțin lucrurile.

La produsele obținute prin cooperarea interuzinală, subansamblele — cu excepția unora de valori foarte mari sau din import, prevăzute în Anexa 6 la Decretul nr. 232/1982 — se cuprind în costul produsului final la prețurile de producție, respectiv de livrare, deci inclusiv venitul net calculat la aceste produse. Din această cauză, la produsul final se calculează **venit net la venit net**. În această situație venitul net, ca de altfel și costul și prețul de producție al unuia și aceluiași produs diferă după cum la obținerea produsului respectiv participă un număr mai mare sau mai mic de unități, după cum este fabricat în cooperare sau în sistem integrat, adică sînt mai mari atunci cînd produsul se realizează prin cooperare. Venitul net mai mare la produsul obținut în cooperare, în comparație cu cel în sistem integrat se datorește costului mai ridicat, față de care acesta se calculează. Prin urmare, un astfel de venit net nu are o bază reală, el provenind din expresia valorică, dintr-un „boul de neige” valoric, partea materială, fizică fiind aceeași. De fapt și costul care cuprinde venit net de la subansamble, este deformat. Din această cauză, eficiența economică a cooperării interuzinale, avantajul ei, nu apar în mod clar, ceea ce împietăză asupra dezvoltării acestor acțiuni, a căror eficiență de fond este incontestabilă.

ESTE EVIDENTĂ necesitatea de a folosi drept criteriu pentru determinarea venitului net efortul propriu al fiecărei unități care participă la obținerea produsului respectiv. Efortul propriu al fiecărei unități cooperatoare ar reprezenta, de fapt, **cheltuielile de prelucrare**. Dar să examinăm în concret situația existentă în cazul unor produse. Într-un studiu pe o astfel de temă efectuat în cadrul Secției de prețuri din Institutul de finanțe, circulație monetară și prețuri, ne-am

oprit la produsele: a) locomotiva Diesel electrică de 2100 CP și b) combina autopropulsată de recoltat porumb pe 4 rînduri — CARP 4.

a) **Locomotiva Diesel electrică de 2100 CP** are prețul de producție și de livrare aprobat de 7,7 milioane lei și se execută (asamblează) la întreprinderea „Electroputere” — Craiova, cu cooperarea a 19 întreprinderi din țară, dintre care amintim: I.C.M. Reșița, I.R.C. Brașov, întreprinderile „23 August”, „Timpuri Noi”, „Electromontaj”, „Acumulatorul” din București ș.a. În total, subansamblele din cooperare care concurează la fabricarea locomotivei menționate sînt în număr de circa 60, reprezentînd 65,8 % din valoarea totală a materiilor prime și materialelor consumate la executarea acestui produs. Ponderea cea mai mare în totalul cooperărilor la acest produs (85,20%) o reprezintă boghiul și grupul Diesel generator de la întreprinderea constructoare de mașini din Reșița. Subansamblele și celelalte produse din cooperare se includ în costul produsului final — locomotiva Diesel electrică de 2100 CP — la valoarea totală, adică inclusiv venitul net cuprins în prețul acestora.

Dintr-un calcul efectuat a rezultat că venitul net cuprins în costul locomotivei amintite, prin prețurile subansamblelor din cooperare, este aproape de 1 milion lei. Dacă eliminăm din valoarea cooperărilor venitul net, costul real al locomotivei analizate este cu peste 15% mai mic, iar prețul de producție și respectiv de livrare ar fi de 6,6 milioane lei. În loc de 7,7 milioane lei. De fapt, calculele arată că pe total (per sold) economia nu are un venit net mai mare dacă includerea ansamblelor și produselor în cooperare în costuri se face la valoarea lor (inclusiv venitul net) și aceasta pentru că veniturile nete devin costuri și costurile „mîncîcă” din venitul net final. În cazul analizat doar întreprinderea „Electroputere” din Craiova înregistrează un venit net mai mare de pe urma cooperării, pe care de altfel îl varsă la buget, iar unitățile beneficiare de locomotive, la rînd lor, trebuie să amortizeze și respectiv să includă în costurile producției sau serviciilor lor valoarea totală a locomotivei, care, ca urmare a sistemului de calcul a venitului net arătat, este umflată.

Dar, analiza pe linia realismului prețurilor trebuie continuată așa încît în afară de eliminarea din prețurile de producție ale subansamblelor a venitului net, la dimensionarea venitului net al produsului final să se ia în cal-

cul numai cheltuielile de prelucrare, contribuția proprie prin muncă a fiecărei unități. În cazul amintit, concret, la calcularea venitului net pentru „Electroputere” — Craiova trebuie să se elimine nu numai venitul net al produselor din cooperare, ci și costurile acestora. De altfel, costurile subansamblelor au fost luate în calculul venitului net al produselor respective. În aceste condiții prețul produsului final ar fi de 6,3 milioane lei, deci cu 1,4-milioane lei mai mic decât cel în vigoare.

b) **Combina autopulsată de recoltat porumb pe 4 rinduri (CARP-4)** are prețul de producție și de livrare de 314 mii lei și se produce (asamblează) la întreprinderea de mașini agricole „Semănătoarea” din București, cu cooperarea a peste 12 unități industriale din țară, suma cooperărilor reprezentând circa 78% din cheltuielile totale cu materiile prime și materiale. Din calculele efectuate se constată că

venitul net cuprins în prețul combinei CARP-4 prin prețurile subansamblelor este de 22,2 mii lei. Dacă eliminăm acest venit net din costurile combinei, acesta ar fi cu circa 9% mai scăzut, iar prețul de producție și de livrare cu 8,6% mai mic.

În varianta calculării venitului net numai la cheltuielile de prelucrare, la efortul propriu al uzinei care asamblează produsul, adică eliminând de la calculul venitului net costurile subansamblelor din cooperare, rezultă un preț de producție și de livrare de numai 265 mii lei. Așadar, ar fi posibilă o reducere a prețului de producție și de livrare al combinei analizate de la 314 mii lei la 265 mii lei (cu 15,5%). Și aceasta ar fi o cale importantă pentru realizarea unui echilibru cât mai bun între prețurile produselor industriale și prețurile produselor agricole, între veniturile și eficiența din industrie și din agricultură.

ELIMINAREA cheltuielilor și beneficiilor calculate în mod artificial din costurile și prețurile de producție și de livrare ale produselor contribuie la scăderea costurilor în unitățile beneficiare ale acestor produse, la așezarea calculelor de eficiență economică, a indicatorilor economici în general pe baze cât mai reale, în vederea perfecționării continue a conducerii și planificării economiei naționale. **Venitul net nu poate fi creat decât în procesul producției materiale și nu în sfera circulației generale a mărfurilor; acesta nu poate rezulta din metode sau anumite practici de calcul, ci numai din producție.** Unica sursă a venitului net este, trebuie să fie, plus-produsul, iar acesta este creat în producție prin munca depusă, respectiv prin munca pentru societate.

dr. Traian LAZĂR

NOTE

Cum poate fi accelerat procesul de reșapare a anvelopelor

REPARAREA ȘI REȘAPAREA ANVELOPELOR auto este o operație dificilă, dar importantă, care se efectuează în prezent în șase întreprinderi specializate. Programul pentru valorificarea resurselor refolosibile în perioada viitoare prevede ca, începând cu 1983 capacitățile existente să fie dezvoltate cu 60 la sută, noile obiective având termene de dare în funcțiune luna iunie a. c. Totodată, s-a stabilit că în cursul actualului cincinal M.I.Ch., M.T.Tc., M.A.I.A., M.I.C.M. etc. să construiască și să dea în exploatare întreprinderi noi cu acest profil.

Situația existentă în prezent în acest domeniu impune necesitatea acordării unei atenții deosebite în principal unităților care produc, în sensul că acestea trebuie să ajungă la parametri nominali, iar obiectivele noi să fie puse în funcțiune la termenele planificate. Și aceasta pentru că rezultatele obținute până acum nu reflectă în totalitate potențialul de care dispune fiecare unitate în parte, deși condițiile tehnico-organizatorice sînt aproximativ asemănătoare. Dacă, spre exemplu, întreprinderea de anvelope Luduș a îndeplinit planul de reparație și reșapare în proporție de 114,7 la sută în anul trecut, întreprinderile de prelucrare a maselor plastice din Buzău și Iași au realizat același indicator numai în proporție de 81 la sută și, respectiv, 65 la sută. Factorul principal care a influențat nivelul diferențiat al acestor realizări îl constituie modulitatea de aprovizionare mai mult sau mai puțin ritmică cu materii prime și materiale și în primul rînd cu anvelope reșapabile, precum și gradul de asigurare a condițiilor tehnice de reșapare.

În ceea ce privește aprovizionarea cu anvelope reșapabile, dacă întreprinderile de transporturi auto, în general, și-au îndeplinit obligațiile contractuale de livrare, întreprinderile de recuperare și valorificare a materialelor refolosibile prezintă rezanțe destul de mari. Este urmarea neachitării integrale a obligațiilor de predare de către deținătorii de parcuri auto din cadrul a numeroase ministere (M.I.C.M., M.I.M., M.I.L.M.C., M.A.I.A., M.M., M.E.E. etc.) și consilii populare. De asemenea, o altă cauză care provoacă neasigurarea unităților reșapatoare cu această materie primă este și starea avansată de uzură a anvelopelor, ele neîndeplinind condițiile de reparație și reșapare datorită exploatării îndelungate sau a unor accidente (explozii, tăieturi etc.).

O altă cauză constă în faptul că unele întreprinderi (întreprinderile de prelucrare a maselor plastice din Iași și Buzău) nu au instalații pentru producerea benzii de rulare (principalul material al operațiunii de reșapare), fiind obligate să se aprovizioneze, pe bază de contract, de la alte întreprinderi similare.

Dar acestea, datorită mai multor cauze, fie că întîrzie livrările, fie că nu-și execută în întregime obligațiile contractuale, provocînd beneficiarilor stagnări în fluxul de reparație și reșapare și chiar nerealizarea planului.

În anii următori necesarul de anvelope se prevede să crească utit datorită dezvoltării parcului auto, cit și prin reechiparea autovehiculelor aflate de acum în exploatare. În paralel este dimensionată și sporirea capacității de reparație și reșapare a anvelopelor atît prin dezvoltarea unităților în funcțiune, cit și prin construcția unor întreprinderi noi. În aceste condiții se impune ca la nivelul titularilor de plan să se concretizeze un program de măsuri care să asigure îndeplinirea în întregime a sarcinilor începînd cu anul 1983. Între măsurile mai importante și cu eficiență certă s-ar situa :

- obligativitatea ca rularea anvelopelor să se facă pînă la gradul de uzură, prevăzut de norma internă de ramură (nr. 8171-80), care să permită reparația sau reșaparea. Pentru aceasta întreprinderile care au în exploatare parcuri mari de autovehicule trebuie să fie dotate cu aparate de control care să ajute separarea anvelopelor reșapabile de cele uzate înainte de a le expedia întreprinderilor specializate ;
- marcarea anvelopelor reșapabile care se predau cu indicativul propriu al predătorului. Locul și forma marcajului să se stabilească în comun de organele tutelare ale furnizorilor și ale unităților reșapatoare. Aceasta pentru evitarea litigiilor între furnizori și unitățile reșapatoare, generate de refuzul anvelopelor expediate și constatate inapte pentru reparație sau reșapare .
- emiterea de către coordonatorul balanțelor de anvelope reșapabile a repartițiilor pe furnizori, după ce s-a efectuat arondarea acestora la unitățile reșapatoare. Pentru aceasta este necesar să se țină seama de distanța, de fluxul de transport și de profilul unității reșapatoare ; totodată, să se evite emiterea de repartiții la un singur furnizor și mai multor unități reșapatoare pentru același sortiment ;
- predarea anvelopelor uzate să se facă astfel : prin întreprinderile de transporturi auto pentru parcul centralei de transporturi auto și prin întreprinderile de recuperare și valorificare a materialelor refolosibile pentru restul unităților care au în dotare mijloace de transporturi auto.

În cadrul unităților care execută reparațiile și reșaparea anvelopelor este indicat să se stabilească o metodologie unică de evidențiere pe fișe tipizate a anvelopelor scoase din folosință și predate precum și a anvelopelor reșapate și livrate (la I.R.V.M.R., B.J.A.T.M., I.T.A. și B.A.T.M.A.). De asemenea, este utilă testarea periodică a modului de comportare în exploatare a anvelopelor reșapate cu care sînt echipate diferite tipuri de autovehicule și care rulează pe toate categoriile de drumuri. Totodată, la întreprinderile reșapatoare este necesar să se verifice sistematic pe loturi și pe sortimente calitatea anvelopelor reșapate.

C. NĂSTASE-URSU

O posibilitate concretă de sporire a eficienței economice:

Extinderea tipizării produselor și tehnologiilor

ÎN TRE ACTIUNILE de însemnătate deosebită pentru desfășurarea activității economico-sociale a țării, făcând obiectul unor prevederi speciale ale Programului — directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic în economie, o atenție aparte se acordă **tipizării și standardizării produselor și tehnologiilor**. În cei trei ani care au trecut de la adoptarea Programului s-a desfășurat o activitate de amploare îndreptată spre reducerea la strictul necesar a sorto-tipodimensiunilor de materiale, piese, subansamble și produse, concomitent cu introducerea metodelor moderne de proiectare având la bază elemente structurale tipizate și unificate, utilizabile într-un număr mare de combinații constructive. Expozițiile-bilanț de tipizare a produselor industriale, mărcilor de oțel, liniilor tehnologice și elementelor de construcții și instalații organizate în această perioadă, precum și decretul prin care s-a legiferat utilizarea produselor și materialelor tipizate evidențiază faptul că pe total economie au fost analizate circa 1,2 milioane tipodimensiuni de produse și materiale aflate în fabricație, reținându-se numai acelea care prezentau performanțe constructiv-funcționale și de calitate superioare; gradul de tipizare realizat este de circa 85% în metalurgie, 82% în construcția de mașini, 83% în industria chimică etc.

În prezent, după parcurgerea unei asemenea etape de selecție, factorii cu preocupări în domeniul tipizării și standardizării încearcă să definească direcțiile de dezvoltare pe mai departe a acestei activități și mijloacele teoretico-metodologice și practice la care trebuie apelat pentru a se ajunge la perfecționarea dorită. Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la plenara C.C. al P.C.R. din octombrie 1982, „activitatea intensă de tipizare a produselor... trebuie să continue cu toată fermitatea, realizările de până acum constituind numai o bază pentru a merge mai departe, pentru a realiza în bune condițiuni această acțiune de însemnătate deosebită”.

Oportunitatea restringerii sortotipodimensionale a produselor

DEȘI ÎNCEPÎND cu anul 1979, când standardizarea și tipizarea au fost puse pe baze noi — prin adoptarea în acest sens a unui decret al Consiliului de Stat și crearea Comisiei de partid și de stat cu atribuții de a conduce, îndruma și controla activitatea pe întreaga economie — acțiunile de tipizare au urmărit simplificarea producției prin eliminarea din fabricație a tipodimensiunilor care nu-și justificau existența, se constată că în continuare este necesară limitarea sortimentală și dimensională a mașinilor și părților componente la niveluri minime raționale, adică promovarea funcției selective a tipizării. Fenomenul de diversificare nejustificată a producției rămâne încă prezent în asemenea ramuri ca industria construcțiilor de mașini, a materialelor de construcții, chimie ș.a., unde sub influența progresului tehnologic contemporan are loc o schimbare rapidă a obiectelor producției, de unde și tendința de creștere a nomenclaturii produselor. La aceasta o contribuție însemnată o au și licențele importate, la care firmele impun componente cu particularități constructive specifice firmei, nejustificate sub aspect funcțional și al rezistenței, care împiedică întreprinderile să unifice multe organe de asamblare, elemente de transmisie, acționări etc. și să organizeze fabricarea lor centralizată ca în cazul componentelor autoturismelor, motoarelor termice și ale altor produse.

Studii și analize elaborate de către unitățile de cercetare și inginerie tehnologică din ramura construcțiilor de mașini

au scos în evidență rezervele importante de creștere a eficienței producției prin tipizarea și specializarea fabricației unor asemenea componente, elemente de uz general și accesorii ca roți dințate, transmisii ușoare, arbori canelați, roți de lanț, flanșe, discuri, minere, manete, lagăre, cuplaje, brățări elastice, bolțuri etc. pentru care, deși există o oarecare standardizare, nu s-a organizat încă fabricarea lor centralizată în unități specializate. Spre exemplu, o cercetare de acest gen, recent încheiată la Institutul de cercetări pentru tehnologia construcțiilor de mașini (I.C.T.C.M.), privind roțile dințate cilindrice din transmisii mecanice arată că la nivelul anului 1985 sînt necesare circa 4,7 milioane arbori pinion și roți dințate/an, dintre care 50% pentru transmisii de uz general, 30% pentru autotractoare, 10% pentru mașini-unelte și 10% pentru alte domenii. Acestea se execută într-o mare varietate de forme geometrice — circa 1 300, lățimi — peste 800, mărci de oțeluri — peste 20, module — circa 20 și înclinări ale dinților — peste 200.

Cercetările au arătat că unificarea constructivă și tehnologică a acestui reper de bază din structura transmisiiilor mecanice, făcută după principiile moderne ale standardizării și tipizării, poate să conducă la reducerea formelor geometrice (de peste 150 ori), a mărcilor de oțeluri folosite (de circa 5 ori), a geometriilor de înclinare a dinților (de 70 de ori) etc. Tipizarea va permite la rîndul ei **specializarea și concentrarea fabricației** roților dințate la 2—3 întreprinderi în loc de circa 15 în prezent (fără a lua în considerație pe cele cu producție de unicat sau serii foarte mici), efectele economice rezultate ca urmare a aplicării ansamblului de măsuri cercetate constînd în economisirea a 12 000 t/an metal, peste 10 milioane ore-om/an manoperă la prelucrări mecanice și deformări plastice și aproape 700 milioane lei/an la costuri.

Restrîngerea nomenclaturii producției prin aplicarea standardizării și unificării constituie în prezent o preocupare permanentă în toate țările dezvoltate industrial. Astfel, dacă vom rămîne în continuare la exemple din domeniul transmisiiilor mecanice constatăm, pe baza datelor din literatura de specialitate, că industria constructoare de mașini din U.R.S.S. își propune reducerea în mod drastic a formelor geometrice și mărimilor de roți dințate reprezentînd în momentul de față circa 100 000 tipodimensiuni executate la 2 000 întreprinderi într-un număr de 250 milioane buc./an, a celor peste 11 milioane de roți de transmisie și de curca executate în 26 000 tipodimensiuni la 1 000 de uzine, a celor 6 milioane de cuplaje reprezentînd 500 tipodimensiuni, executate în peste 2 000 de întreprinderi etc. Comisia specială guvernamentală a S.U.Ă. pentru industria de mașini agricole a examinat costurile și beneficiile realizate la fabricarea tractoarelor în serii de 20, 60 și 90 mii buc./an constatînd că în urma creșterii seriilor de fabricație și utilizării componentelor standardizate cumpărate din uzine specializate, cheltuielile de fabricație sînt cu 754 dolari mai mici la fiecare tractor din seria de 90 000 buc./an, și respectiv cu 463 de dolari la seria de 60 000 buc./an față de seria cea mai redusă (20 000 buc./an). Recuperarea investiției în cele trei cazuri se realizează diferențiat, în funcție de mărimea seriei de fabricație și gradul de utilizare a componentelor standardizate. Astfel, pentru seria cea mai mare, de 90 000 buc./an și cu cel mai înalt grad de standardizare a componentelor, recuperarea investiției are loc în proporție de 41,6 la sută, pentru seria de 60 000 buc./an, 32,7 la sută, în timp ce pentru seria de 20 000 buc./an nivelul de recuperare este cel mai scăzut, respectiv 13,3 la sută.

Exemplele analizate relevă și un alt aspect deosebit de important, acela al **eficienței și aportului cercetării științifice și ingineriei tehnologice** în general, și în particular al concepției investite în standardizare și tipizare, la **rentabilizarea producției**, atunci cînd această activitate este bine organizată și con-

dusă iar factorii de decizie țin seama de concluziile studiilor făcute. Dealtfel un raport pe această temă prezentat la consfătuirea Asociației Serviciilor de Productivități din Europa, ținută la Zürich în septembrie 1981, demonstrează că în timp ce ponderea cheltuielilor de cercetare — proiectare — dezvoltare în costul total al produselor reprezintă numai 10%, aportul acestor activități la diminuarea costurilor de producție gravitează în jurul ponderii de circa 75%.

Optimizarea procesului unificării cu diversificarea producției

ÎN CADRUL procesului de tipizare trebuie eliminate din circuitul economic acele tipodimensiuni de produse care reprezintă o uzură morală avansată, cu performanțe slabe și care dublează din punct de vedere funcțional modele mai reușite, aflate în fabricație, de care se deosebesc numai prin unii parametri constructivi, nesemnificativi pentru potențialul tehnologic al obiectului în cauză. În toate țările dezvoltate industrial relația dintre standardizare, tipizare și unificare, pe de o parte, și diversificarea producției, pe de altă parte, rezidă în înțelegerea de a avea o gamă tipologică — dimensională limitată de ansamble, componente și repere, apte sub aspectul valențelor constructive de a forma multiple combinații constructive, adică o largă diversitate de echipamente tehnologice sau bunuri de larg consum.

Cele aproape o sută de studii-program de tipizare-unificare elaborate recent în ramura construcțiilor de mașini pentru perioada 1982—1985 au evidențiat tocmai necesitatea de a se acționa în cele două direcții indicate mai înainte, de eliminare din fabricație a produselor învechite, cu arie de utilizare mai redusă și performanțe tehnico-economice inferioare și concomitent de înnoire și diversificare a fabricației. Astfel, spre exemplu, în domeniul aparatelor electronice de măsurat mărimi electrice și magnetice s-a constatat că nomenclatorul de produse aprobat prin decretul 174 din 30 iunie 1981 trebuie restructurat până la finele anului 1985, din cele 61 tipodimensiuni de aparate urmând a fi reduse 24 tipodimensiuni cu funcționalitate mai restrânsă care se vor învechi moral în această perioadă. Totodată, însă, devine necesară introducerea în fabricație a noi familii de aparate, pentru acoperirea unor domenii de utilizare care lipsesc în prezent, astfel că în final această sistemă de tipizare-unificare va cuprinde 81 de tipodimensiuni aparte.

Diversificarea tipodimensională a produselor până la finele anului 1985, prin restructurarea nomenclatoarelor aprobate în urmă cu doi ani, este un proces obiectiv cerut de progresul tehnico-științific contemporan, de asimilarea în țară a produselor care se importau și acoperirea unor domenii de utilizare care lipsesc, precum și de satisfacerea cererilor crescînde de export în unele domenii. Totodată diversificarea este impusă de necesitatea reducerii consumurilor de combustibili, energie și metal, urmărită în toate ramurile de activitate, fiecare material, echipament tehnologic sau bun de larg consum trebuind să fie adaptat cât mai fidel, sub aspectul performanțelor constructiv-funcționale pe care le posedă, cerințelor procesului tehnologic în care este implicat. Apelînd din nou la unele exemple din domenii concrete studiate în prezent, constatăm că diversificarea fabricației transformatoarelor de putere este generată de satisfacerea cererilor pentru cuptoarele cu inducție, cuptoarele cu arc, diferitele acționări în metalurgie, sau pentru interconectarea rețelelor de înaltă tensiune; diversificarea mașinilor electrice rotative rezultă în urma eliminării importurilor pentru motoarele electrice de curent continuu destinate metalurgiei, a motoarelor asincrone pentru termocentrale, industria cimentului și a celor care funcționează în atmosferă explozivă; noile tipodimensiuni de generatoare sincrone sînt necesare pentru grupurile electrogene din industria navală sau pentru tipurile noi de locomotive ș.a.m.d.

Așadar, diversificarea în sine reprezintă un fenomen necesar și pozitiv, iar lipsa de optimizare și raționalizare a fabricației, care însoțește, de regulă, diversificarea este generată de recunoașterea sau neaplicarea concepției modulare și a altor principii recomandate de teoria standardizării și unificării

Diversificarea și înnoirea periodică a producției prin unificare și tipizare se realizează în cea mai mare parte — cercetării indică o pondere de pînă la 80% — nu prin părăsirea produselor existente și asimilarea altora de construcție complet diferită, ci printr-o perfecționare continuă și valorificare a structurilor lor existente — module, subsansamble și alte elemente componente, pornindu-se de la anumite tipuri de bază. Se simte necesitatea ca acest proces să înceapă cu o serie de elemente (module) cu funcții simple de utilizare generală pe economie printre care diferite înșurubări și îmbinări, zăvoare și manete, lagăre, cuplaje, amortizoare, cilindri hidraulici, frîne, scaune ergonomice pentru utilaje autopropulsate etc., continuînd cu module avînd funcții mai complexe ca reductoare, variatoare, mese indexate, capete de forță, sisteme de acționare și de comandă, motoare etc.

Aplicarea concepției modulare reprezintă metoda cea mai eficace de proiectare și modernizare a produselor complexe, drept exemple în acest sens putînd servi compresoarele cu cilindri opuși, locomotivele DE de 1250 CP echipate cu motoare după licența MTU, cuptoarele verticale mari pentru tratamente termice ș.a.m.d. Prin realizarea unor game de piese și subsansamble unificate, concepute în ideea compunerii diferitelor combinații constructive, se pot realiza cu ușurință tipodimensiunile de compresoare cerute de beneficiari, capetele necesare întregii familii de locomotive diesel-hidraulice și diesel-electrice aflate în fabricația întreprinderii „23 August” — București, instalațiile hidrostatice, de ulei, combustibil și de răcire aferentă acestora etc. Dintr-un număr redus de carcase metalice, capace, panouri de încălzire și instalații de ventilare se pot realiza 25 tipodimensiuni de cuptoare verticale cu diametre între 350—1500 mm, înălțimi de la 500 la 10000 mm și domenii de temperaturi între 450—1000°C. Rezultate deosebite pot fi obținute prin modularea instalațiilor electrice din componența echipamentelor tehnologice unde un număr restrîns de repere poate fi folosit la mai multe tipuri de produse, rezultînd modernizări ale aparatului electric și reduceri substanțiale de aparate și materiale finite.

Exemple de genul celor menționate pot fi regăsite cu ușurință în multe domenii ale construcției de mașini, precum și în alte ramuri industriale, și dacă ne-am rezuma în a exprima situația modularizării numai local, la nivelul unor întreprinderi sau grupe de produse izolate, importanța economică a unei astfel de abordări și interesul tehnico-științific suscitată de ea ar fi minime. Esența problemei aflată în discuție constă însă în generalizarea concepției modulare la nivelul unor subramuri, domenii și grupe mari de produse într-o primă etapă, iar ulterior în crearea sistemelor naționale de module unificate, utilizabile în mai multe domenii, subramuri sau chiar ramuri industriale. Numai în acest mod va fi posibilă organizarea și rentabilizarea fabricației de componente ținînd seama de întinderea relativ redusă a țării noastre și potențialul industrial de care dispune, comparativ cu cerințele eficientizării producției și creșterea seriilor de fabricație la proporțiile considerate drept optime de știința economică contemporană.

CONCEPEREA SISTEMELOR de componente multifuncționale preconizate presupune o vastă muncă de cercetare, proiectare și testare a acestora în condiții similare celor din exploatare, ținînd seama că modulele unificate și tipizate sînt utilizate în produse de diferite tipodimensiuni, similare sau diferite din punct de vedere al destinației tehnologice. Printre lucrările teoretico-științifice care trebuie efectuate pentru conceperea sistemelor de module unificate cu utilizări multifuncționale, cele referitoare la funcțiunile tehnologice ale componentelor și determinării domeniului lor economic optim de solicitări, în cadrul cărora pot fi declarate drept unificate, ocupă o poziție de prim ordin. La asemenea institute de cercetări și inginerie tehnologică ca cele pentru construcția de autovehicule, mașini de ridicat, tractoare, mașini din industria ușoară etc. s-a acumulat un valoros material teoretico-experimental în domeniul tipizării și unificării componentelor funcție de diagramele de solicitări ale acestora, care poate fi generalizat într-o primă etapă și îmbogățit ulterior, prin contribuția tuturor unităților de concepție din țară interesate.

dr. ing. Ion HERA-BUCUR

Coordonate actuale ale înfăptuirii noii revoluții agrare

PRIMII DOI ANI ai acestui cincinal al calității și eficienței economice au fost marcați, în agricultura României socialiste, de pași importanți pe calea înfăptuirii noii revoluții agrare, potrivit conceptului de largă cuprindere și perspectivă formulat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Măsurile adoptate și resursele alocate de către stat au creat condiții mai bune pentru creșterea producțiilor agricole vegetale și animale. Astfel, în anul 1982 unitățile din sistemul agriculturii și industriei alimentare au utilizat investiții însumând circa 40 miliarde de lei (din care 37,5 miliarde din fondurile statului); agricultura a primit, de asemenea, peste 12 400 de tractoare, 4 500 de combine autopropulsate și numeroase alte mașini și utilaje. Suprafața amenajată pentru irigații a ajuns la 2 440 mii ha, suprafața ameliorată prin lucrări de desecări depășește 2 630 mii ha, iar suprafața ameliorată prin lucrări de combatere a eroziunii solului reprezintă în prezent peste 1,8 milioane de hectare. S-au folosit peste 110 mii tone de îngrășăminte chimice substanță activă. A fost îmbunătățit prin amenajări și extins patrimoniul pomi-viticol. În ritm mai susținut s-au realizat acțiunile de modernizare a capacităților de producție din zootehnie.

În ultimii doi ani au fost adoptate și o serie de măsuri menite să sporească interesul cooperatorilor, al celorlalți lucrători de pe ogoare pentru valorificarea deplină a marilor rezerve de care dispune agricultura noastră, să asigure cadrul legislativ necesar înfăptuirii în cele mai bune condiții a noii revoluții agrare. În acest sens, au fost adoptate și au intrat în vigoare Legea retribuirii muncii în unitățile agricole cooperatiste, Legea privind organizarea producerii și folosirii raționale a furajelor, decretele referitoare la îmbunătățirea activității de mecanizare și la contractările și achizițiile de produse agricole vegetale și animale, programul privind autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială, programele prioritare privind dezvoltarea producției vegetale și animale, precum și a industriei alimentare etc.

Rezultatele din 1982 : progrese marcante, dar nu la nivelul posibilităților

PRODUCȚIA agricolă din 1982 a fost cu 7% mai mare, comparativ cu cea din 1980. A fost obținută o recoltă de cereale păioase (9,7 milioane tone, din care 6,5 milioane tone de grâu) cu circa 21% superioară celei din 1981, iar la cultura porumbului s-au obținut peste 12,6 milioane tone, realizându-se astfel în total 1 000 kg de cereale pe locuitor. Producții sporite s-au înregistrat și la alte culturi: la cartofi și legume — cu peste 1 milion de tone, la fructe și struguri — cu 840 mii t, iar la sfecla de zahăr — cu aproape 1,2 milioane t mai mult decât în 1981. În zootehnie au sporit efectivele la majoritatea speciilor și categoriilor de animale, s-au realizat cantități mai mari de furaje de calitate mai bună, iar baza tehnico-materială s-a îmbunătățit substanțial ca urmare a acțiunii de modernizare a adăposturilor.

Din analizele rezultatelor obținute, rezultă că la cultura grâului 18 județe au reușit să depășească producțiile medii planificate. Cele mai mari recolte la hectar s-au obținut în județele: Ialomița (3 820 kg), Sectorul agricol Ilfov (3 790 kg), Călărași (3 750 kg), Brăila (3 740 kg), Constanța (3 700 kg), Dolj (3 450 kg), Giurgiu (3 320 kg), Covasna (3 210 kg), Buzău (3 145 kg), Argeș (3 065 kg) și Tulcea (3 010 kg). În 448 întreprinderi agricole de stat și cooperative agricole (10% din numărul total al acestor categorii de unități) s-au obținut la hectar peste 4 000 kg de grâu, iar alte 1 443 unități au realizat producții medii de peste 3 000 kg.

Cît privește cultura porumbului, cele mai mari producții medii pe hectar s-au obținut în Sectorul agricol Ilfov (5 920

kg), precum și în județele Giurgiu (5 430 kg), Ialomița (5 255 kg), Călărași (5 105 kg), Brăila (5 085 kg), Constanța (5 020 kg) și Prahova (4 675 kg); 358 unități agricole de stat și cooperatiste au realizat peste 6 000 kg, iar 952 unități — între 4 000 și 6 000 kg la hectar. Merită evidențiate rezultatele înregistrate de cooperativele Scornicești (Olt) — 14 325 kg/ha, Călugăreni (Giurgiu) — 12 000 kg/ha, Gurbănești (Călărași) — 12 000 kg/ha, „23 August” (Constanța) — 11 770 kg/ha, Topolovățu (Timiș) — 11 236 kg/ha ș.a.

Este semnificativ de relevat că atît la cereale, cît și la celelalte culturi — floarea-soarelui, sfeclă de zahăr, cartofi, legume, fructe, struguri ș.a. — rezultatele au fost cele mai bune acolo unde s-au respectat cu strictețe tehnologiile, s-a folosit eficient baza tehnico-materială, s-a muncit organizat, cu pasiune profesională și spirit de răspundere, dovedindu-se din plin potențialul ridicat pe care îl are agricultura noastră socialistă.

Cu toate că în 1982 (față de 1981) cantitățile livrate la fondul de stat au sporit cu circa 800 mii tone de grâu, cu peste 1,5 milioane tone de porumb, cu peste 100 mii tone de floarea-soarelui și soia, cu 600 mii tone cartofi și legume, cu aproape 400 mii tone fructe și struguri, precum și cu importante cantități de alte produse, la anumiți indicatori de plan prevederile nu au fost îndeplinite integral, ceea ce a influențat negativ atît aprovizionarea populației, cît și activitatea industriei alimentare, careia nu i s-au asigurat în condiții corespunzătoare unele materii prime necesare.

În privința industriei alimentare, în cadrul căreia a continuat acțiunea de modernizare a tehnologiilor și a proceselor tehnologice, trebuie subliniat că în ultimul an au fost înregistrate unele realizări importante pe linia valorificării mai depline a materiilor prime oferite de agricultură. Astfel, față de pian, a crescut gradul de valorificare cu peste 5 000 lei/tona de carne în viu și cu peste 220 lei/hl de lapte. De asemenea, la alte materii prime — sfecla de zahăr, semințe de floarea-soarelui, grâu, porumb, orz — nivelul de valorificare a crescut cu 10—15% față de anul 1981. O preocupare permanentă a constituit-o și reducerea consumurilor specifice, ceea ce s-a concretizat în realizarea unei producții marfă de circa 8 miliarde de lei, cu influențe pozitive asupra producției nete și a altor indicatori economici.

Cu toate acestea, nici în industria alimentară nivelul atins în 1982 nu a reflectat în suficientă măsură condițiile create. La Conferința Națională a partidului, ca și la plenara lărgită din decembrie a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor, tovarășul Nicolae Ceaușescu a criticat cu severitate unele stări de lucruri necorespunzătoare, evidențind necesitatea ca toți oamenii muncii din agricultură și industria alimentară să facă mai mult pentru valorificarea superioară a fondului funciar și a întregii baze tehnico-materiale, pentru trecerea la o nouă calitate a muncii, pentru înfăptuirea noii revoluții agrare — obiectiv prioritar al întregii activități din agricultură.

Un plan agricol mobilizator

PLANUL DE DEZVOLTARE al agriculturii și industriei alimentare pe anul 1983, elaborat sub direcția îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, ca parte integrantă a planului național unic de dezvoltare economică-socială a țării, cuprinde sarcini de mare răspundere pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite de Congresul al XII-lea al partidului pe ansamblul cincinalului. Producția globală agricolă va trebui să crească față de 1982 cu 5,1—5,6%, producția netă cu 6,1%, iar producția netă industrială cu 15,9%. Recolta de cereale este prevăzută să atingă 25 320 mii tone (din care 8 230 mii tone de grâu-secară și 13 767 mii tone de porumb și sorg boabe). Creșteri semnificative sînt prevăzute și la plantele tehnice, cartofi,

CUM PREGĂTIM ÎNDEPLINIREA PLANULUI DE EXPORT

ÎN PREZENT România se situează printre marii producători mondiali de mașini-unelte, atât prin gama de fabricație, cât și prin volumul producției.

Ritmurile rapide de creștere înregistrate de această subramură în primii doi ani ai actualului cincinal și cele prevăzute în continuare vor conduce la creșterea de peste 2 ori a producției în anul 1985, față de 1980. Pornind de la cota medie de export a industriei constructoare de mașini, de circa 40 la sută din totalul producției, rezultă sarcini mobilizatoare și pe linia măririi volumului de livrări pe piața externă.

Faptul că pe plan mondial, cea mai mare parte a comerțului cu mașini — peste 80 la sută — revine țărilor capitaliste puternic industrializate determină ca piața internațională a mașinilor-unelte să fie caracterizată printr-o acerbă concurență, agravată de încetinirea generală a ritmului investițiilor. În aceste condiții dificile, menținerea competitivității ofertei românești de export reclamă din partea producătorilor măsuri tehnice, organizatorice, comerciale care să impună producătorii noștri în competiția cu ceilalți ofertanți.

Analiza sistematică a potențialului de export, a factorilor ce determină competitivitatea în cadrul fiecărei întreprinderi producătoare de mașini-unelte ne-a apărut ca absolut necesară pentru determinarea strategiei de urmat, urmărind ca obiectiv strategic maximizarea soldului pozitiv în balanța comercială export-import.

Nivelul tehnologiei de fabricație

NIVELUL tehnic, ca indicator global al calității, ține seama de caracteristicile tehnice și performanțele utilajelor din dotarea tehnologică cu care producătorul realizează mașinile-unelte din programul său de export. Gradul de mecanizare, precizia de lucru a mijloacelor de producție determină productivitatea muncii, calitatea produselor. Utilaje de nivel tehnic înalt asigură execuția pieselor în timp mai scurt, cu precizie mai înaltă, deci cu costuri mai mici, cu performanțe superioare. De aceea, cele mai mari șanse de pătrundere și menținere pe piețele externe le au acele mașini-unelte care sînt realizate cu utilaje de înalt nivel tehnic, de către parteneri cu nivel de pregătire profesională ridicat.

Majoritatea întreprinderilor românești producătoare de mașini-unelte, fiind puse în funcțiune sau reutilitate în ultimii ani, dispun de un bun nivel tehnic al dotării. Totuși ele mai au în exploatare și utilaje la nivelul tehnicii convenționale, unele chiar depășite. Iată de ce în analiza noastră am făcut o grupare pe 3 categorii a componentelor de producție :

— **tehnică depășită (TD)**, incluzînd mijloacele învechite, cu performanțe scăzute, cu consum ridicat de materiale, manoperă, energie, etc. cu productivitate inferioară (T.D.) ;

— **tehnică convențională (T.C.)**, specifică mijloacelor tehnice clasice, cu performanțe acceptabile pentru anumite situații ; aceasta este bine stăpînită, dar fără deschidere spre viitor ;

— **tehnică înaltă (T.I.)**, care include mijloacele tehnice realizate în conformitate cu ultimele cuceriri ale științei și care au o mare productivitate, precizie, performanțe deosebite.

Analiza făcută în sectoarele de bază ale întreprinderii de mașini-unelte, Suceava, susceptibile să primească noi tehnologii, a cuprins operații tehnologice reprezentative, care acoperă peste 80% din fondul de timp al întregii game de operații.

Nivelul tehnic al dotării tehnologice pe tipuri de operații este dat de valoarea celor 6 elemente de definire din tabelul nr. 1.

Ponderînd în continuare manopera consumată pe produs cu coeficienții specifici nivelului tehnologic, obținem structura de realizare ca nivel tehnic a fiecărui produs, astfel că putem face o ierarhizare după acest criteriu a competitivității produselor întreprinderii. Comparînd nivelul tehnic de dotare tehnologică pe fiecare produs, am identificat pe cele cu șanse maxime la export, ce comportă un program de măsuri minim pentru asigurarea unui nivel tehnic competitiv. Astfel, pentru I.M.U. Suceava au fost selectate ca avînd **potențialul I de export** produsele : fierăstraiele alternative FA 320, fierăstraiele circulare automate FCA 810, mașina de găurit G 13, mașina de roluit MRT 1,5, mașina de produs șuruburi TPZ—ZVS, piesele mecanice de precizie.

Perfecționarea tehnologiilor de fabricație trebuie să fie un proces permanent, deoarece tehnica de vîrf de astăzi va deveni în cîțiva ani tehnică convențională și mai apoi tehnică depășită, cu repercusiuni negative asupra competi-

Tabelul nr. 1

Elemente care definesc nivelul tehnic	Grupe ale tehnologiilor			
	Prelu-crări mecanice	Montaj	Sudură	Tratament termic și forjă
— grad de automatizare a utilajelor (%)	5	—	—	—
— grad de mecanizare a utilajelor (%)	98	30	2	80
— nivel de amortizare a utilajelor (%)	35	70	75	70
— vechimea medie a utilajelor (ani)	7,2	10,1	12,3	10,5
— puterea instalată (kW/muncitor)	32	12	15	28
— fonduri fixe (mii lei/muncitor)	285	24	13	48
Tehnică învechită (%)	15	45	55	20
Tehnică convențională (%)	55	50	45	65
Tehnică înaltă (%)	30	5	—	15

În situația unei întreprinderi dispunînd de tehnologii diferite ca nivel tehnic (și acesta este cazul cel mai frecvent), produsele au șanse diferite de competitivitate. De aceea, în cadrul analizei am urmărit promovarea la export a acelor produse care presupun tehnologii moderne de realizare, dotate în cea mai mare parte cu tehnică înaltă.

Urmărind datele din tabelul nr. 1, se constată că numai tehnologia de prelucrări mecanice este dotată într-o proporție satisfăcătoare cu utilaje de înaltă productivitate și posibilități tehnice bune ; urmează tehnologiile de tratament termic și forjă. Departele de dotarea optimă se situează tehnologiile de montaj ca și cele de sudură, la care se impun preocupări pentru extinderea mecanizării și automatizării.

De aceea, întreprinderile de marcă din lume își înnoiesc permanent parcul dotării tehnologice cu cele mai reușite realizări ale științei și tehnicii, ceea ce le menține la cote înalte ale dinamicii, productivității, competitivității. Cazul construcției de mașini din Anglia este edificator în acest sens : întîrziind înnoirea dotării tehnologice, treptat ponderea tehnicii de vîrf a scăzut, ceea ce determina la nivelul anului 1978 o productivitate a muncii în industrie la jumătate față de cea realizată în S.U.A. sau R.F.G. Specialiștii apreciază, de asemenea, că vechimea medie a utilajelor din industria S.U.A., R.F.G., Japonia — de 16,11 și respectiv, 8 ani explică competitivitatea corespunzătoare a produselor.

Stimularea potențialului creativ al întreprinderii

CICLUL de înnoire a gamei de produse se micșorează permanent, ajungând azi, la mașinile-unelte, la aproape 5 ani; producătorul care nu-și pregătește din timp înnoirea este eliminat treptat de pe piața internațională. Pentru mașinile-unelte, înnoirea înseamnă ridicarea preciziei de prelucrare, productivitate și fiabilitate sporite etc., ce se realizează prin introducerea sistemelor cu comandă numerică, a lagărelor hidrostactice și aerostactice, a șuruburilor cu bile, a ghidajelor călitate sau cu galeți, a acționărilor cu motoare de curent continuu etc. În perioada 1975—1980 în cele 35 de întreprinderi de profil din țara noastră au fost introduse în fabricație 350 noi tipodimensiuni de mașini-unelte, majoritatea situate la nivelul tehnicii de vîrf, unele de concepție originală, altele prin achiziționări de licențe.

Potențialul de creație nu poate fi limitat numai la institutul de cercetare-proiectare specializat și filialele sale și la compartimentele de concepție din întreprinderi, ci trebuie să se bazeze pe marea capacitate de creație a tuturor celor implicați în activitatea direct productivă: însumarea micilor îmbunătățiri constructive și tehnologice propuse și realizate de oamenii muncii con-

Analiza programului de măsuri privind modernizarea producției a urmărit modul în care acțiunile de modernizare se concentrează asupra produselor, tehnologiilor, serviciilor potențial exportabile. Măsurile se împart în trei grupe, din care progresul tehnic are ponderea cea mai mare, incluzînd aplicații de invenții și inovații proprii, modernizări și îmbunătățiri ale randamentului utilajelor, înzestrări cu noi mijloace tehnice etc.

Programul de măsuri al întreprinderii este foarte bogat în prevederi de perfecționări constructive și tehnologice, dintre care amintim câteva, pentru a exemplifica modul de determinare a potențialului de export: modernizarea montajului la produsele FA 320, FA 300, G 13; modernizarea procedurilor de sudură la TPZ-TV5, FA 320; perfecționarea constructivă și tehnologică la G 13; optimizarea loturilor de fabricație la FCA 350, FCA 810, FA 320 ș.a.

Produsele cele mai vizate de programul de măsuri vor avea șanse mai mari de a fi exportabile și vor fi reținute ca potențial exportabile.

Invenții, inovații, îmbunătățiri — Analiza cuprinde în această etapă invențiile, inovațiile și îmbunătățirile propuse și realizate pe o perioadă mai lungă de timp, centralizate pe total, dar și defalcate pe produse și tehnologii. Produsele care sînt cel mai mult vizate direct sau indirect prin

Analiza sistemului creativ pe ansamblul celor 4 componente a pus în evidență potențialul II de export, format din produsele: FA 320, FA 300, G 13, FCA 350, FCA 810, TPZ-ZVS, la acestea adăugîndu-se exportul de tehnologii de fabricație pentru realizarea de linii de montaj în alte țări (Iran, Egipt) pentru produsele FA 320 și FA 300, cu know-how-ul corespunzător.

Poziția întreprinderii pe piață și programul de fabricație pentru export

POTENȚIALUL de export stabilit mai sus (I+II) a fost în continuare analizat pe produse, în comparație cu concurența internațională ca și cu alte exporturi românești pentru a determina gradul de competitivitate, posibilitățile de îmbunătățire a poziției pe piață și, corespunzător, volumul de producție pentru export. În acest sens am efectuat cercetări de marketing, utilizînd ca surse de informații publicațiile de specialitate, evidențe ale întreprinderilor de comerț exterior, discuții cu specialiștii, statistici ale unor instituții interne și internaționale.

Prin studii de piață am determinat cererea mondială pe tipuri de produse și modul de satisfacere pe firme exportatoare, comparații tehnice, de preț, de promovare cu produse similare ale concurenței internaționale. Elemente ale unui astfel de studiu pentru piața mașinilor-unelte din profilul I.M.U. — Suceava sînt redată în tabelul nr. 2; în afara celor cuprinse în tabel, au mai fost analizate comparativ prețul, volumul producției pentru export, cel al cererii, previziunile de export.

Comparația cuprinde principalii producători mondiali, pentru a determina cu precizie locul ocupat de produsul nostru pe piață, comparativ cu concurența. Analiza produsului nostru FA 320 scoate în evidență că acesta este bine plasat față de concurența din R.F.G. și Franța, din punctul de vedere al caracteristicilor tehnice și al prețului, dar este mai puțin introdus ca marcă față de firmele concurente (efort de promovare, mai mic), deși calitativ se aliniază cu succes acestora.

În politica de preț trebuie urmărite prioritar reducerea costurilor de fabricație și creșterea fiabilității, care să asigure o mai mare eficiență și competitivitate. Nu trebuie scăpată din vedere nici necesitatea de a supune produsul unui permanent proces creativ, pentru creșterea parametrilor lui funcționali și estetici.

Analiza desfășurată în mod similar pentru fiecare produs al întreprinderii — și cu prioritate pentru cele ce formează potențialele I+II de export — a determinat volumul de fabricație pentru export pentru următorii ani.

Pentru I.M.U. Suceava, recalcularea balanței comerciale și proiectarea ei în perspectiva măsurilor adoptate conduce la previziunea unui sold pozitiv al balanței import-export, la finele cincinalului, de 4—5 ori mai mare decît în 1980.

C. FLORESCU

Tabelul nr. 2

Parametrii principali	Producătorii				
	I.M.U.Sv. Fa 320	Colombo 320	EBS 320	Serm ATU 240	Anbas 350 H9
— diametrul maxim de debitare (mm)	720	320	320	240	350
— nr. de curse duble (pe minut)	63,80	70,100	40,56	48—125	60,80
— puterea motorului (kw)	100	116	80,116		
— greutatea (kg)	2,2	3	3	3	2,8
	550	560	670	480	550

tribuie în mod decisiv la creșterea eficienței fabricației și a performanțelor produselor.

Analiza sistemului creativ în cadrul I.M.U. Suceava a fost axată pe următorii 4 factori de bază: procesul de înnoire a produselor, programul de modernizare a producției și de creștere a randamentelor, activitatea de invenții și inovații, organizarea informării tehnico-științifice și schimbului de experiență prin cooperare.

Înnoirea producției a însemnat nu atât lărgirea și perfecționarea gamei de produse existente (mașini de debitat), cît introducerea unor noi game de produse (prese hidraulice). Participarea sistemului creativ al întreprinderii la această înnoire s-a materializat în modernizări ale unor produse ca fierăștraiele FA 320 — prin îmbunătățirea sistemelor de ghidaje și de evacuare a șpanului, FBO 350 — prin perfecționarea sistemului hidraulic, G 13 ș.a. Decizia de înnoire a gamei este corelată cu dotarea tehnică: se urmărește introducerea în fabricație a produselor care se realizează în cea mai mare parte cu tehnologii dotate cu tehnică de vîrf.

tehnologiile realizate de activitatea inovațională se vor evidenția în potențialul de export al întreprinderii. Putem aprecia că această activitate creativă are influențe din cele mai pozitive asupra competitivității următoarelor produse: FA 300, FA 320, FCA 350, FCA 810, G 13, FBO 350, TPZ-ZVS, cuprinse în potențialul de export.

Organizarea informării tehnico-științifice se bazează în principal pe aportul laboratoarelor de cercetări, care constituie o sursă de creștere a competitivității produselor și, totodată, o premisă a exportului nu numai de produse, ci și de brevete de invenții, servicii ingineresti. De asemenea, se impune a lua în considerație acordurile de cooperare, specializarea în cercetare și producție, schimburi de experiență etc.

Pentru I.M.U. Suceava remarcăm acordul de cooperare convenit cu firma Strojimport din Cehoslovacia privind realizarea liniilor automate de fabricat șuruburi tip TPZ—ZVS: fiecare din cele două întreprinderi s-a specializat în fabricația anumitor componente ceea ce a avut ca rezultat creșterea competitivității prin sporuri de calitate și productivitate.

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

Controlul în sprijinul desfășurării unei activități economice rentabile

APLICAREA cu fermitate a principiilor autogestivității și autoconducerii muncitorești presupune întărirea și perfecționarea controlului în economie, îndeosebi a controlului preventiv, cuprinderea în obiectivele de control a laturilor esențiale ale activității economico-financiare astfel încât să se asigure o mai bună adaptare a controlului la cerințele noului mecanism economico-financiar, la desfășurarea întregii activități pe baze rentabile. În acest scop, controalele organizate au urmărit modul cum au fost utilizate mijloacele de producție și forța de muncă, creșterea productivității muncii, extinderea progresului tehnic, îmbunătățirea calității, competitivității și fiabilității produselor, sporirea posibilităților de export, reducerea cheltuielilor de producție și, mai ales, a celor materiale, realizarea sarcinilor de acumulări ș.a.

Calitatea controlului

EXERCITAREA exigentă, în concordanță cu prevederile legii, a controlului financiar în unitățile economice din județul Suceava a permis adoptarea unor măsuri care să ducă la reducerea imobilizărilor în unele unități, înregistrarea în patrimoniul unităților a plusurilor identificate, recuperarea în timpul controalelor a peste 50% din lipsurile de valori materiale de la cei vinovați, îmbunătățirea încadrării cu personal a gestiunilor.

Controalele efectuate au condus la identificarea de noi resurse care să asigure recuperarea rămănerilor în urmă în realizarea planului și îndeosebi a planului de export. Concluziile desprinse din acțiuni au determinat intensificarea proceselor de adâncire a profilării unor fabrici, secții, ateliere, exclusiv pentru producția de export, identificarea în acest scop a noi posibilități de reorganizare a activității la fabricile de mobilă Suceava, Cîmpulung și Rădăuți, la secțiile de confecții și tricotaje din cadrul unităților „Zimbru”-Suceava și „Bucovina”-Rădăuți, la fabrica de PAL-Fălticeni, la unele fabrici de cherestea etc., stabilirea de priorități în aprovizionarea tehnico-materială, în asigurarea forței de muncă cu un nivel de calificare mai ridicat, acordarea unei atenții mai mari întreținerii și funcționării utilajelor, respectarea prevederilor contractuale, de livrare, ridicarea nivelului calitativ al produselor, încheierea unor noi contracte de livrare. Măsurile luate au dus

PUNCTE DE VEDERE

în final la creșterea ponderii producției de export la 30% din producția marfă realizată pe județ.

Creșterea suplimentară a productivității muncii a făcut, de asemenea, obiectul unor analize tehnico-economice detaliate. În unitățile controlate (întreprinderea de utilaje și piese de schimb, Întreprinderea de mașin-unelte Suceava, Întreprinderea de prelucrare a lemnului Rădăuți, Filatura de in și cîneapă Fălticeni) s-a analizat fiecare factor de creștere a productivității muncii. Analizele au evidențiat, ca deficiențe comune pentru toate unitățile, folosirea incompletă a forței de muncă (coeficientul de utilizare a timpului de lucru maxim disponibil între 90—92%), necorelare între retribuție și nivelul de realizare a normelor de producție (retribuție 100—130% în situația cînd peste 30% din personal nu-și realizează normele de producție), menținerea în producție a unui important număr de muncitori indirect productivi (950), nivelul ridicat al absențelor nemotivate (peste 130 mii om-ore), stagnări nejustificate în funcționarea utilajelor și instalațiilor, în aprovizionarea cu materiale și scule a locurilor de muncă și, ca urmare, folosirea incompletă a utilajelor, nivel de calificare a unor muncitori mai redus cu 2—3 categorii față de gradul de tehnicitate al produselor. Aplicarea măsurilor stabilite a avut ca rezultat final încadrarea întreprinderilor analizate în nivelul planificat de creștere a productivității muncii.

Maximizarea eficienței controlului

ACȚIONÎND în spiritul exigențelor puse de conducerea partidului pentru continua perfecționare a activității economice, creșterea contribuției tuturor organismelor de control la îndeplinirea unui salt calitativ în organizarea și desfășurarea producției materiale, analiza critică a activității de control în contextul cerințelor imediate și de perspectivă reliefează posibilitatea perfecționării acestei funcții a conducerii.

În principal, maximizarea eficienței controlului vizează mai ales formele organizatorice ca una din condițiile esențiale ale identificării abaterilor de

la conținutul deciziilor și de participare la corectarea acestora.

Din experiența noastră au rezultat ca eficiente și cu putere de generalizare următoarele:

● **Organizarea unor colective unitare de control**, în sensul că atît centrala industrială, ministerul, inspecțiile de control specializat al statului, cît și consiliul județean de control muncitoresc să acționeze în unități concomitent și în aceeași perioadă, abordînd probleme, cu scopul principal de a corecta fenomenele perturbatorii apărute.

● **Organizarea unor colective comune de control**, formate din inspecțiile specializate ale statului, locale, împreună cu comisia financiar-bancară, care să cuprindă domeniile cele mai importante de activitate ale întreprinderilor. Modul acesta de a acționa asigură unificarea forțelor, sporește competența organelor specializate de control, permite adîncirea analizelor, reducerea duratei de intervenție cît și stabilirea unor concluzii unitare.

● **Organizarea acțiunilor de control pe domeniile constitutive și funcționale ale noului mecanism economico-financiar, ale autogestivității și autofinanțării economice.** Abordarea controlului în contextul de mai sus asigură sporirea contribuției acțiunilor la evidențierea în mai mare măsură a importanței noului mecanism economico-financiar și la concentrarea activității întreprinderilor spre domeniile de bază ale eficienței economice. Importantă în acest context este mai ales analiza situației mijloacelor financiare, creșterea volumului fondurilor proprii, reducerea creditelor și ca urmare a dobînzilor, toate aceste fenomene analizate prin mecanismul de funcționare a bugetului de venituri și cheltuieli. Acest mod de a acționa contribuie și la realizarea unor mutații calitative în aprofundarea cunoașterii noului mecanism economico-financiar.

● **Organizarea unor controale urmîrind obiective comune la toate nivelurile organizatorice locale, respectiv consiliul județean de control muncitoresc, consiliile municipale, orașenești și unitățile economice,** tematica acestor acțiuni rezultînd din preocupările curente ale comitetului județean de partid pentru aplicarea unor hotărîri ale C.C. al P.C.R. sau acte normative. Efectele pozitive ale acestui mod de abordare a acțiunilor constau în posibilitatea adîncirii analizelor, o mai bună colaborare între consiliile de control și sprijin reciproc în cunoașterea

și corectarea concomitentă a fenomenelor perturbatorii cît și în fundamentarea unitară a propunerilor pentru decizii. Totodată, se realizează o mai bună concentrare a forțelor și o mai eficientă folosire a lor.

● **Realizarea unor controale specializate pe domenii de activitate ale unității prin folosirea tuturor inspecțiilor de profil ale statului.** Astfel, spre exemplu: aprovizionarea tehnico-materială — Inspectoratul de control al stocurilor; folosirea fondurilor proprii și împrumutate — unitățile bancare; realizarea programelor de îmbunătățire a calității produselor — Inspectoratul județean pentru controlul calității produselor; utilizarea capacităților de producție, a combustibilului și energiei — Inspectoratul județean pentru controlul gospodăririi fondurilor fixe, combustibililor și energiei; gospodărirea mijloacelor materiale și bănești — Inspectia teritorială financiară de stat etc. Acest mod de organizare a acțiunilor asigură antrenarea simultană a tuturor inspecțiilor și abordarea concomitentă a mai multor domenii de activitate a întreprinderii, permite analiza profundă a cauzelor fenomenelor și asigură o contribuție sporită la conturarea volumului de informații pentru fundamentarea deciziilor. Concomitent, se realizează valorificarea simultană pe verticală și pe orizontală a rezultatelor controlului,

respectiv informarea organului județean de partid și a inspecțiilor centrale de control ale statului, permițându-se astfel acționarea pe ambele niveluri asupra cauzelor perturbărilor produse, pentru înlăturarea lor.

● **Organizarea și asigurarea — după realizarea controalelor — a unor permanente formate din specialiști care au participat la acțiuni,** pentru a continua un anumit timp activitatea de sprijin a unităților în soluționarea problemelor deosebite ce se ridică în realizarea sarcinilor economice. Această măsură creează condiții pentru aprofundarea cauzelor unor fenomene, stabilirea de concluzii care permit generalizarea metodelor folosite pentru identificarea abaterilor cît și a celor de corectare a acestora. Pe lângă realizarea unei integrări a controlului în activitatea unităților, se realizează și o autoevaluare a eficienței acțiunilor, și aceasta din interiorul întreprinderilor.

● **Organizarea unor colective mixte, formate din membri ai consiliilor de control județean, municipal și orașenești și echipe ale controlului oamenilor muncii.** Controalele efectuate în acest mod au dovedit mai multă exigență și operativitate în soluționarea problemelor ce se ridică mai ales în ce privește buna aprovizionare a populației, prestările de servicii, transporturile în comun, construcțiile de locuințe și altele.

Rezultatele obținute ca urmare a controalelor desfășurate au evidențiat **eficiența și oportunitatea organizării mai frecvente a controalelor cu participarea Consiliului Central de Control Muncitoresc.** Acest mod de desfășurare a acțiunilor duce la înlăturarea operativă a cauzelor fenomenelor perturbatorii și aduce un plus de exigență și principialitate în executarea controalelor.

Ca o problemă organizatorică importantă rezultată din analiza critică a modului în care se desfășoară controalele, este aceea a necesității afectării unui volum de timp bine dimensionat pentru efectuarea acțiunilor. Tendința existentă uneori de a reduce aceste perioade în mod nejustificat are drept rezultat imposibilitatea cuprinderii în control a unor domenii de activitate ale unităților și, ca urmare, stabilirea de concluzii incomplete. De asemenea, la planificarea în control a numărului de unități este necesar să se aibă în vedere forțele ce pot fi folosite, pentru ca analiza să poată cuprinde fenomenele cele mai esențiale și semnificative din întreprindere.

Gh. PARDĂU

vicepreședinte al Consiliului județean Suceava de control muncitoresc al activității economice și sociale

Creșterea producției de țiței prin perfecționarea tehnologiilor

(Urmare din pag 5)

toarele de căldură gaz-lichid-apă, mărind astfel cantitatea de gaze condensate. În urma aplicării acestor măsuri s-a reușit obținerea peste plan a unei cantități de peste 2 000 tone gazolină.

REALIZĂRILE DIN 1982, perioadă care a fost folosită și pentru crearea condițiilor propice pentru extracția țițeiului în continuare la cote mai înalte, au mobilizat petroliștii din schelă în vederea intensificării acțiunilor în sprijinul perfecționării metodelor de muncă, în folosirea cu randamente superioare a utilajelor din dotare. În acest an **Schela Suplacul de Barcău va trebui să realizeze la extracția țițeiului un plus de 100 mii tone față de 1982, precum și importante cantități de gaze și gazolină.**

Pentru realizarea acestor prevederi au fost stabilite o serie de măsuri care să asigure condiții de menținere a unui nivel ridicat constant de extracție a țițeiului. În această ordine de idei, pe prim plan se află **intensificarea lucrărilor de cercetare geologică în zonele prioritare din punctul de vedere al perspectivelor de hidrocarburi, în care**

au fost puse în evidență noi rezerve ca, de pildă, în structurile Mihai Bravu, Curtuișeni și altele. În vederea realizării programului de descoperire și punere în valoare de noi rezerve de hidrocarburi și pentru creșterea producției de petrol și gaze a fost stabilit un volum superior de foraje. De altfel, încă din 1982 au fost săpate 7 sonde de exploatare pe zăcămintul Suplac, de la care în prezent se extrage țiței.

O mare atenție se acordă **promovării metodelor avansate de sporire a factorului final de recuperare a țițeiului din zăcăminte.** Condițiile specifice mai grele din zona Suplacu de Barcău impun continua perfecționare și utilizarea deplină a metodelor termice și chimice de recuperare, aprinderea de sonde pentru uniformizarea frontului de combustie și efectuarea transferului de aer în funcție de avansarea frontului de combustie. Asemenea metode se vor aplica la un număr sporit de sonde față de 1982, ceea ce va asigura și o creștere a producției cu cel puțin cîteva mii de tone de țiței.

Tot în vederea sporirii producției de țiței s-au luat măsuri de **urgente a terminării execuției unor lucrări de investiții,** ca de exemplu: parcurile de depozitare nr. 2 Curtuișeni, nr. 1 Carei,

nr. 28 Suplac, bateria de cazane de la parcul nr. 29 Suplac etc. Măsuri deosebite au fost stabilite și aplicate pentru buna funcționare a sondelor și instalațiilor pe timpul iernii, pentru intensificarea lucrărilor de intervenții în fața frontului de combustie subteran, în care scop au fost formate noi brigăzi de intervenții etc.

O atenție sporită se acordă **sporirii producției de gaze.** Pentru aceasta s-au prevăzut punerea în funcțiune de noi stații de compresoare și conducte cu o mare capacitate de transport, noi instalații de dezbenzinare și desulfurare.

Faptul că s-a acționat din vreme pentru asigurarea condițiilor necesare desfășurării unei activități neîntrerupte în 1983 a permis ca în **primele 25 de zile din luna ianuarie prevederile de plan la nivelul schelei să fie îndeplinite, obținându-se peste prevederi aproape 200 tone țiței.**

Pentru îndeplinirea integrală a sarcinilor care revin unității se impune un sprijin permanent din partea furnizorilor de instalații de foraj și furnituri specifice, în sensul ca prevederile stabilite să fie onorate la termenele fixate. În această privință un cuvînt de spus îl au constructorii de mașini și cei ce lucrează în unitățile electronice. O mai bună aprovizionare și cu unele emulsii chimice poate contribui la sporirea eficienței activității din domeniul extracției, la asigurarea condițiilor de realizare ritmică a producției de țiței și gaze.

Programele speciale adoptate de Conferința Națională a P.C.R. — în acțiune

Organizarea și normarea științifică a muncii — sursă a unor substanțiale economii de manoperă

CONCENTRAREA eforturilor pentru punerea cât mai grabnică în funcțiune a obiectivelor aflate în execuție, realizarea amplului program de locuințe, creșterea eficienței investițiilor sînt condiționate, printre alți factori, de folosirea cât mai bună a forței de muncă existente pe șantiere. Pentru conducerile organizațiilor de construcții-montaj constituie un imperativ de prim ordin indicația dată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Conferința Națională a P.C.R.: „este necesar să acordăm o atenție deosebită creșterii productivității muncii, pe baza unei organizări a producției și a muncii, a mecanizării și automatizării, a folosirii metodelor moderne în toate sectoarele de activitate”.

În activitatea de construcții-montaj în antrepriză, productivitatea muncii pe o persoană a fost, în 1981, de peste 2,8 ori mai mare decît în 1965, dinamica ei fiind superioară celei din industrie și transporturi. În actualul cincinal se prevede de acest indicator un ritm mediu anual de creștere de 6,4%, astfel ca pe această cale să se asigure întregul spor al volumului producției, iar consumul de manoperă să scadă, în 1985, cu circa o pătrime față de nivelul din 1981, ceea ce va echivala, pe întreaga perioadă, cu o economie de peste 500 milioane de ore-om.

Trebuie subliniat că în ultimii doi ani, sporul obținut a fost inferior ritmului mediu planificat, astfel încît, potrivit prevederilor programului special adoptat de Conferința Națională a partidului, privind creșterea productivității muncii, organizarea și normarea științifică a producției și a celorlalte activități în anul 1982, unitățile din ramură sînt datoare să aplice măsuri ferme de promovare a tehnicii și tehnologiilor moderne, de perfecționare a organizării producției și a muncii (factori ce urmează să contribuie cu o treime la plusul de productivitate din cincinal), de ridicare a nivelului profesional al personalului muncitor, de întărire a ordinii și disciplinei.

Neajunsuri ale actualului sistem de normare

POTRIVIT indicațiilor secretarului general al partidului, se impune ca de la ministere, centrale și întreprinderi pînă la șantiere și loturi de construcții-montaj să se acționeze energic pentru îmbunătățirea actualului sistem de organizare și normare a muncii, prin elaborarea și aplicarea unor norme de muncă a căror îndeplinire să contribuie în mod nemijlocit la obținerea unei eficiențe sporite, prin prevenirea

și înlăturarea neajunsurilor ce se mai manifestă în utilizarea rațională a forței de muncă.

În mod deosebit trebuie să crească rolul normelor de muncă unificate pe economie (în activitatea de construcții-montaj ele reprezintă peste 85% din volumul total de muncă), astfel ca toate lucrările — indiferent de unitatea executantă — la care se aplică aceeași tehnologie, să se realizeze cu aceeași normă de muncă și același fond de retribuire a muncii.

După cum se constată însă, actuala formă de normare a muncii pe operații, în procesul de execuție a lucrărilor de construcții este depășită de cerin-

Experiențe în actualitate

țele noului mecanism economico-financiar, privind reducerea sistematică și în condiții de eficiență maximă a consumului de manoperă aferent obiectelor de construcții.

Astfel, în prezent, normarea lucrărilor cuprinse în devizele de execuție presupune ca mai înainte acestea să fie descompuse în operații tehnologice, pentru a le face comparabile cu modul de măsurare și exprimare a lucrărilor de construcții-montaj pe articole de deviz, folosite la întocmirea proiectelor de execuție a obiectelor de construcții. Acest proces de descompunere, pe lîngă faptul că reprezintă o activitate de lungă durată, de mare complexitate tehnică și solicită participarea unui număr mare de personal de specialitate, nu asigură în toate cazurile ca pentru executarea aceluiași obiect, în aceleași condiții tehnice și organizatorice, consumul de muncă să fie identic în cadrul unității sau între unitățile de construcții. De asemenea, este extrem de anevoios să se compare nivelul normelor de muncă aplicate pe diferite șantiere pentru aceleași obiecte de construcții, ceea ce îngreunează procesul de selectare și promovare a celor mai eficiente soluții tehnologice, pentru eliminarea, încă din procesul de planificare, a acelor tehnologii care conduc la un consum de manoperă ridicat, la stabilirea la un nivel scăzut a productivității muncii.

Totodată, actualul sistem de normare a muncii permite să se ia în calcul operațiuni care nu sînt necesare și care în realitate nici nu se execută, artificialu la care se recurge pentru menținerea pe șantier a unor formații de lucru, îndeosebi din meserii deficitare (zidari, dulgheri, sudori ș.a.), care, datorită unor defecțiuni în organizarea producției și a muncii, nu realizează

niveluri de productivitate capabile să le asigure un ciștig corespunzător.

Avantajele normelor de muncă grupate pe articole de deviz

O IMPORTANTĂ posibilitate de perfecționare a activității de organizare și normare a muncii o constituie trecerea de la actuala formă de stabilire a normelor de muncă pe operații tehnologice, la norme de muncă grupate pe articole de deviz și tehnologii raționale de execuție a obiectelor de construcții, unice pe economie și obligatorii de aplicat pe toate șantierele.

Pe această cale se determină și consumurile de muncă (în ore-om și în lei fond de retribuire) corespunzătoare normelor de muncă grupate pe articole de deviz, în funcție de condițiile și mijloacele de realizare a lucrărilor, existente în fiecare unitate.

După cum au demonstrat experimentările efectuate în ultima perioadă, introducerea unor asemenea perfecționări are efecte favorabile — economice, tehnice, organizatorice, functionale — pe multiple planuri:

- stabilirea consumului de manoperă pe obiecte de construcții (blocuri de locuințe, hale industriale etc.) pe baza unor tehnologii raționale de execuție a lucrărilor, eliminînd plata unor operațiuni ineficiente (transporturi și manipulări repetate) sau fictive;

- generalizarea pe scară largă a soluțiilor tehnologice cu eficiență ridicată, practicate pe diferite șantiere;

- eliminarea paralelismului în evidențele și formularisticile folosite pentru normarea muncii (al căror volum se reduce cu circa 50% față de cel actual), simplificarea programării, raportării și decontării lucrărilor de construcții;

- asigurarea unei legături directe între sistemul de normare și cel de planificare și urmărire a consumului de muncă, iar prin aceasta, posibilitatea unui control eficient al productivității muncii pe șantier;

- crearea condițiilor pentru un control riguros al utilizării fondului de retribuire a muncii pe trusturi, șantiere, lucrări și perioade calendaristice;

- simplificarea activității de normare a muncii — reducîndu-se cu peste 40% efortul de normare a lucrărilor pe șantier;

- asigurarea bazelor normative unice, care să conducă la determinarea reală a productivității fizice pe obiecte și lucrări;

- reducerea cu 20—25% a consumului de manoperă pe obiecte de construcții și lucrări, datorită în special urmăririi riguroase a modului de realizare a acestuia;

● posibilitatea trecerii pe calculator electronic a prelucrării datelor necesare pentru normarea lucrărilor și pentru stabilirea consumului de manoperă, chiar și în faza de pregătire a execuției obiectelor de construcții.

Noul sistem de normare înlesnește aplicarea corectă a acordului global la nivel de formație de lucru condusă de maestru, lot, șantier, simplificând, totodată, documentația ce stă la baza contractului-angajament.

Implementarea acestui mod de organizare și normare a lucrărilor de construcții-montaj a fost posibilă prin utilizarea sistemului informatic și pachetului de programe pentru efectuarea prelucrării datelor pe calculatorul electronic, elaborate de Centrul de organizare și cibernetică în construcții, din cadrul Ministerului Construcțiilor Industriale.

Sistemul a fost aplicat, cu foarte bune rezultate, la trusturi ale Ministerului Construcțiilor Industriale, Trustul de construcții locale Oradea, precum și parțial, pentru unele activități de bază, la Întreprinderea județeană de construcții-montaj Arad, Întreprinderea de construcții industriale și montaje Brașov (din sistemul M.I.C.M.) și alte unități.

Un exemplu concret al eficienței economice

EXPERIENȚA implementării, în anul 1982, a sistemului la **Trustul de construcții locale Oradea**, profilat în principal pe execuția de locuințe — și la care productivitatea fizică a crescut, față de anul anterior, cu circa 15% — a relevat eficiența organizării activității de stabilire, urmărire și retribuire a muncii pe bază de norme grupate pe articole de deviz și tehnologii raționale de realizare a blocurilor de locuințe, în toate structurile din documentațiile utilizate.

Din tabel rezultă că față de anul 1982, la aceleași structuri de locuințe, **consumul mediu de manoperă a scăzut cu circa 20%**, reprezentând o economie de manoperă de circa 35 ore/aparta-

Consumul de manoperă, indicele mediu de realizare a normelor de muncă și consumul de fond de retribuire pe anii 1981 și 1982

Indicatori realizați la nivel de șantier	Tipuri de structuri de blocuri *)									
	Pb2		Pb4		Pc2		AN		B	
	1981	1982	1981	1982	1981	1982	1981	1982	1981	1982
● Consum de manoperă (ore-om)										
Șantierul 1	17 605	13 383	23 829	18 615	11 014	9 931	39 240	35 707	58 760	50 856
Șantierul 2	19 836	13 216	—	—	—	—	—	—	—	—
Șantierul 4	15 320	13 080	21 471	18 270	10 781	9 655	—	—	—	—
Șantierul 9	20 363	13 231	28 782	18 441	—	—	—	—	—	—
● Indice de realizare a normelor (%)										
Șantierul 1	117	105	115	106	117	105	116	106	119	107
Șantierul 2	121	106	—	—	—	—	—	—	—	—
Șantierul 4	118	107	116	108	110	103	—	—	—	—
Șantierul 9	120	105	120	107	—	—	—	—	—	—
● Consum de fond de retribuire (%)										
Șantierul 1	100	91,9	100	98,3	100	97,9	100	97,8	100	96,9
Șantierul 2	100	85,3	—	—	—	—	—	—	—	—
Șantierul 4	100	90,2	100	98,9	100	98,8	—	—	—	—
Șantierul 9	100	89,7	100	94,5	—	—	—	—	—	—

*) Număr de apartamente luat în calcul pentru fiecare tip de structură și fiecare an: **Pb2** — 494; **Pb4** — 494; **Pc2** — 140; **AN** — 177; **B** — 216.

ment, respectiv o reducere, la producția fizică realizată, cu peste 1,1 milioane de lei a fondului de retribuire.

La aceste rezultate a contribuit aplicarea unor măsuri eficiente, printre care: centralizarea activității de elaborare a tehnologiilor de execuție cele mai raționale, cu consum redus de manoperă; îmbunătățirea asistenței tehnice și a controlului tehnic de calitate; reorganizarea loturilor și formațiilor de lucru retribuite în acord global; controlul exercitat de către organele trustului asupra modului în care se realizează execuția, se asigură resursele tehnico-materiale și se plătește manopera pe membrii formațiilor de lucru.

Peste media pe trust se situează reducerile de manoperă la structurile de locuințe cu pondere în planul unității, de exemplu: la tipul **Pb2** — o reducere de 27,6%, la tipul **Pb4** — de 25,3%, la tipul **B** — de 13,5%, la tipul **Pc2** — de 10,1%.

Scăderea nivelului mediu de îndeplinire a normelor de muncă pe trust, de la 119,06% în anul 1981 la 109,4% în anul 1982, demonstrează mai buna corelare a acestora cu nivelul dotării tehnice, eliminarea „umflării” artificiale a normelor. **S-a realizat astfel un volum sporit de producție, cu o reducere**

a numărului de personal de peste 9,6%, în condițiile creșterii retribuiției medii cu 1,2%; deci, muncitorii au lucrat mai productiv și au câștigat mai bine, în raport cu eforturile depuse și cu rezultatele obținute.

Pentru acest an se prevede generalizarea sistemului și la celelalte lucrări din planul trustului (social-culturale, edilitare, sistematizări etc.); programul unitar de măsuri are în vedere asigurarea dării în folosință a celor peste 3 000 de apartamente, în condiții de eficiență economică ridicată și calitate superioară a lucrărilor.

Sistemul de stabilire a consumului de muncă pe obiecte de construcții, pe baza normelor de muncă grupate pe articole de deviz și tehnologii raționale de execuție, se pretează la generalizarea în toate unitățile, indiferent de profil. Aceasta ar conduce la realizarea unui sistem unic de normare a lucrărilor de construcții-montaj, asigurându-se ca pe orice șantier să se aplice, la aceleași lucrări, tehnologiile de execuție cu cel mai redus consum de manoperă și să se realizeze astfel creșterea productivității fizice — condiție pentru scurtarea termenelor de punere în funcțiune a obiectivelor de investiții.

dr. ing. Nicolae HANEȘ

Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Prese hidraulice de prelucrat tablă PHO

NOUA Întreprindere de mașini-unelte pentru presare și forjare din Tîrgu Jiu a finalizat, de curînd, asimilarea în fabricație curentă a unora dintre cele mai complexe mașini: presele hidraulice tip PHO cu batiul închis și cu forța de presare cuprinsă între 100 tf și 630 tf. Aceste mașini de mare performanță sînt destinate realizării unor corpuri cave, cilindrice, ovale prismatice, conice sau parabolice folosind pentru aceasta procedeul de prelucrare a tablei prin deformare la rece sau prin ambutisare normală sau adîncă, printr-o singură sau prin mai multe operații de ambutisare. Presele PHO pot fi utilizate și la realizarea operațiilor de de-

cupare (ștanțare) care impun folosirea întregii forțe nominale (prin eliminarea acțiunii pernei) sau numai a 2/3 din forța nominală a berbecului.

Datorită posibilităților largi de prelucrare a tablei, aceste mașini-unelte pot fi folosite în toate operațiunile în care se realizează piese care au formele enumerate mai sus și care se încadrează în domeniul corespunzător de forțe și de dimensiuni (linii pentru fabricația de mobilier metalic, canistre și rezervoare auto, containere etc.). În vederea asigurării unui grad ridicat de protecție a muncii aceste prese dispun de un sistem de siguranță foarte eficient format dintr-un pupitru cu două butoane de comandă pen-

tru acționarea presei și dintr-un buton general care-l obligă pe operator să folosească ambele mâini la manipulara

mașinii. Presele PHO sînt echipate, pentru anumite cazuri și cu celulă fotoelectrică.

C. E.

NOUA REVOLUȚIE INDUSTRIALĂ (I)

ÎN ULTIMUL TIMP, în reviste de cele mai diferite orientări din lumea întreagă, precum și în nu puține cărți apărute, este reluată dezbateră despre noua (a doua) revoluție industrială. Sunt puse în discuție esența acestui proces revoluționar, caracteristicile, geneza, obiectivele, perspectivele sale, ceea ce în sine, firește, nu este deloc un lucru rău. Există unii savanți, specialiști, dar și nespecialiști, care pun sub semnul întrebării însăși existența unui asemenea proces revoluționar în epoca contemporană. Nici acest lucru nu este de neînțeles sau de condamnat. Discuțiile nu sunt niciodată de prisos, după cum nici controversele în acest domeniu nu pot fi privite ca ceva inutil sau dăunător.

TRĂIND ÎNTR-O EPOCĂ atât de zbuciumată și atât de explozivă, într-o epocă de permanente și profunde schimbări în toate domeniile vieții, într-o epocă plină de inegalități și incertitudini apare ca absolut necesară încercarea de a clarifica multe enigme și probleme arzătoare, fără de a căror rezolvare omenirea nu va putea pași pe un drum care să ducă la limanul dorit.

Problematika unei noi revoluții industriale, respectiv problema venirii ei a fost abordată în literatura noastră încă prin anii cincizeci*). S-a arătat cu argumente tot mai numeroase și tot mai convingătoare că se poate vorbi despre o nouă (a doua) revoluție industrială, că se cer studiate cu toată seriozitatea atât acest nou proces revoluționar, cât și impactul său asupra dezvoltării sociale. Nu este acum cazul să expunem și nici măcar să rezumăm ceea ce s-a susținut de-a lungul acestor ani de către școala românească în domeniul teoriei revoluției științifice și tehnice. Însă faptul că în diferite reviste și cărți din străinătate este abordată din nou această problemă și — după părerea mea — nu întotdeauna în mod corect și veridic, ne obligă să revenim asupra acestei problematice, deoarece existența, menținerea și alimentarea unor neclarități pot dăuna foarte mult atât progresului tehnico-științific, cât și progresului social, uman.

Unii ar putea pune întrebarea dacă nu cumva discutarea unei asemenea probleme ar avea un caracter pur speculativ, ea având puțină tangență cu adevăratele probleme care frământă astăzi omenirea. Ce importanță sau semnificație — întreabă alții — poate avea faptul că denumim un anumit proces drept a doua revoluție industrială și nu altfel, sau dacă în general putem considera schimbările intervenite în tehnologie drept o revoluție?

Este desigur vorba de voci izolate. Marea majoritate a oamenilor de știință și a tehnicienilor, precum și a filozofilor abordează cu toată seriozitatea asemenea probleme. Pentru un număr tot mai mare, chiar copleșitor de mare de specialiști din cele mai diferite domenii, dar și pentru un număr uriaș de oameni simpli devine însă tot mai evident că fără noile tehnologii de vîrf — materializarea marilor descoperiri științifice din secolul nostru — omenirea nu va putea progresa, nu va putea rezolva problemele globale, marea criză prin care trece astăzi lumea întreagă (fiind vorba în primul rînd de crizele energetice, de materii prime, alimentare, ecologică și altele).

Ceea ce uimește în mod deosebit la unele luări de poziție este un fel de dispreț pentru clarificarea aspectelor teoretice ale unor probleme, respectiv a procesului revoluționar în domeniul tehnologiei. Or, este de evidentă incontestabilă că lipsa de clarificare a unei probleme teoretice are totdeauna repercusiuni negative asupra evoluției sociale, umane.

Întrebările la care doresc să mă refer în mod special în acest articol sînt dacă în prezent are loc sau nu o schimbare rapidă și profundă în tehnologie și, inclusiv, în caracterul muncii, care, deci, să justifice calificativul de revoluție. Sau, dacă amploarea, profunzimea și viteza acestor schimbări nu reprezintă

*) În 1957, în studiul „Despre unele probleme filozofice ale fizicii moderne” apărut în nr. 5 al revistei „Lupta de clasă”, am scris: Dezvoltarea de pînă acum a fizicii moderne prevestește cea mai mare revoluție industrială a tuturor timpurilor”. Iar în 1958, în studiul „Factorii obiectivi și subiectivi ai dezvoltării științei în socialism”, apărut în nr. 1 al revistei „Lupta de clasă”, am scris: Fizica și ramurile ei, ca și celelalte discipline legate de ea, apropiate de pe acum complexul de transformări innoitoare ce vor avea loc în tehnica producției și care va echivala cu o a doua revoluție industrială”.

altceva decît o simplă etapă, cu caracter evolutiv, în dezvoltarea forțelor de producție, în dezvoltarea industrială clasică.

Răspunsul la aceste întrebări are, fără nici o umbră de îndoială, o importanță teoretică și practică ca totul deosebit. Într-un fel se va aborda întreaga problematică a dezvoltării sociale contemporane dacă ar fi vorba de un proces evolutiv și altfel dacă este vorba de un proces revoluționar în domeniul tehnologiei.

Cei care susțin teza că nu s-ar putea vorbi despre o a doua revoluție industrială recurg la următoarea argumentație: ca să putem vorbi de o a doua revoluție industrială ar trebui să aibă loc în prezent și în viitorul apropiat schimbări de aceeași profunzime și amploare în forțele de producție, în producție, cit și în modul de trai ca și acelea care au avut loc în perioada primei revoluții industriale, respectiv la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, începutul secolului al XIX-lea (între 1780—1830 în Anglia). Atunci, afirmă aceștia, a fost înlocuită mina omului cu mașina-unealtă, mușchii lui cu mașina cu aburi, s-au născut orașele și marea industrie, deci a avut loc o reală „rupere” cu trecutul, omenirea intrînd în epoca industrială. Astăzi, susțin acești teoreticieni, nu s-ar putea vorbi despre o „rupere” similară cu „trecutul” (prezentul industrial); singurul lucru despre care s-ar putea vorbi, în ce privește dezvoltarea tehnologică, este o „intensificare a tendințelor existente și extinderea acestora la noi domenii”, că nu s-ar putea vorbi despre „un început nou” ci doar despre o „intensificare a vechilor tendințe” („Tehnologia nouă: societate, ocupații, calificare”. Council for Science and Society, London, 1981).

Aceiași teoreticieni mai invocă și saltul făcut în dezvoltarea omului o dată cu trecerea de la vîntoare și păstorit (care a durat milioane de ani) la agricultură, pentru a „dovedi” același lucru — trecerea de la o epocă la alta a însemnat o schimbare radicală în caracterul muncii, în modul de viață al oamenilor. În zilele noastre — spun ei — nu s-ar produce un asemenea proces, cum nu are loc — cum am mai amintit — vreo schimbare similară cu cele din perioada primei revoluții industriale.

Clarificarea caracterului și esenței celei de-a doua revoluții industriale — marea problemă globală a contemporaneității, a cărei actualitate este pusă pe ordinea de zi datorită noilor dispute ce au loc astăzi —, necesită clarificarea, în prealabil a însuși conceptului de revoluție industrială, iar aceasta implică elucidarea altor concepte, noțiuni și termeni, cum ar fi revoluție științifică, revoluție tehnică, revoluție științifică-tehnică, revoluție tehnologică, revoluția forțelor de producție, precum și a corolațiilor dintre acestea. În mod cu totul deosebit trebuie clarificată relația dintre revoluția științifică-tehnică și a doua revoluție industrială. S-ar impune și clarificarea termenilor de revoluție electronică și microelectronică, revoluție informatică, revoluția calculatoarelor, precum și a corolațiilor dintre acestea din urmă și cele enunțate înaintea lor. Și, probabil, ar fi necesar să nu se omită nici noțiunea de revoluție ecologică, cit și corolația dintre toate aceste procese revoluționare și revoluțiile sociale.

Nu este locul de a recapitula definirea tuturor acestor concepte, termeni și noțiuni. Ceea ce se impune cu toată evidența în analiza tuturor acestor procese este caracterul lor revoluționar, fapt ce înlesnește, pe de o parte, înțelegerea lor, dar, pe de alta, și complică lucrurile avînd în vedere multitudinea și multilateralitatea acestora.

Ceea ce se detașează în mod cu totul deosebit din multitudinea acestor procese revoluționare este faptul că ele desemnează diferite etape ale dezvoltării științei, tehnicii, tehnologiei, a forțelor de producție, a caracterului muncii, a corolației dintre om și natură. În definirea tuturor acestor fenomene și procese există nu puține confuzii, dintre care cea mai frecventă se referă la insuficiența precizării a caracterului evolutiv sau revoluționar al acestora, de o parte, și neînțelegerea suficientă a corolațiilor dintre factorul tehnico-științific și social, pe de altă parte.

Toți termenii indicați mai sus („automatizarea”, „cibernețizarea”, „electronizarea”, „informaticizarea” etc.) nu reprezintă decît laturi, aspecte diferite ale aceluiași proces revoluționar unic în știință, în tehnică, în forțele de producție. Nici unul dintre aceste procese revoluționare nu poate fi studiat, înțeles

sau tratat în mod izolat. În cadrul acestora revoluția informatică ocupă totuși astăzi un loc deosebit, într-un fel, prioritar. Informația (stăpînirea și transmiterea ei) a devenit **astăzi o putere**, la fel ca și forța fizică sau armele. Tehnica transmiterii mai rapide a unui număr tot mai mare de informații conferă organismului social o superioritate indiscutabilă.

Informația a avut totdeauna un anumit rol în dezvoltarea societății, rol ce s-a amplificat de-a lungul evoluției istorice. Din timpurile cele mai îndepărtate se poate urmări cum apariția diferitelor formațiuni istorice a depins, probabil nu într-o măsură mai mică decît însăși producția sau schimbul de mărfuri, de cantitatea de informații de care dispunea o societate și de rapiditatea cu care au fost folosite aceste informații.

DUPĂ CUM SE ȘTIE, dezvoltarea civilizației umane, a omului — cunoaște, în fond, trei mari epoci istorice diferite. Prima este cea a vînațoarei și pescuitului, care a durat cîteva milioane de ani, și care a fost înlocuită prin agricultură (trecerea de la prima la a doua epocă reprezentînd un adevărat salt în caracterul muncii, în raportul dintre om și natură), care a durat 8 000—10 000 de ani și care, la rîndul ei a fost înlocuită cu epoca industrială (trecerea de la civilizația agrară la cea industrială reprezentînd, de asemenea, un salt, o schimbare revoluționară în dezvoltarea forțelor de producție, în caracterul muncii, în raportul dintre om și natură) și care durează de circa două secole.

În această lumină, se pune întrebarea — cum s-a mai arătat mai sus — dacă revoluția științifică-tehnică, respectiv ceea ce denumim o nouă (a doua) revoluție industrială — și la baza căreia stau tocmai mutațiile intervenite în știință și tehnică sau altfel spus RST creează premisele științifice și tehnice ale unei noi revoluții industriale (deci nu se poate pune semnul egalității, al identității între RST și a doua revoluție industrială), și dacă ea — reprezintă realmente un nou salt, o nouă schimbare radicală o nouă ruptură în dezvoltarea elementelor la care ne-am referit**).

Dacă R.S.T. este un fenomen propriu-zis tehnico-științific, revoluția industrială este un fenomen amplu și complex, industrial, economic și social (respectiv un fenomen cu caracter dublu — tehnic și social —, deoarece fenomenul tehnico-științific este, de fapt, integrat în noua revoluție industrială), care duce la o schimbare radicală, calitativă a naturii forțelor de producție, a caracterului și productivității muncii, la trecerea de la tehnologia **mechanică** la tehnologia **electronică și informațională**.

Prima revoluție industrială a marcat o etapă hotărîtoare în procesul secular de înlocuire a omului prin mașini (în primul rînd în procesele de producție). RST marchează, în fond, etapa automatizării proceselor de producție. Înlocuirea forței musculare a omului (sau a animalelor) prin mașini — esența primei revoluții industriale a fost urmată, în secolul nostru, de înlocuirea îndrumării exercitate de către om prin funcționarea **automată** a mașinilor, prin automatizare.

Această automatizare bazată pe mecanică reprezintă o nouă etapă a **mechanizării** și n-ară nimic comun cu faza superioară, calitativ diferită a automatizării bazată pe electronică, microelectronică și informatică, deci pe forme superioare, nemecanice ale mișcării materiei. Automatizarea mecanică n-a putut rezolva ceea ce se denumește îndeobște **reacția inversă**, respectiv controlul de către om a proceselor de producție. Chiar și în condițiile automatizării **mechanice**, omul continuă să aibă rolul preponderent, deoarece reacția inversă a omului n-a putut să fie imitată, înlocuită de nici o mașină. Eliminarea reacției inverse a omului, respectiv a acțiunii de corectare, determinată prin observarea a ceea ce se întîmplă în procesul de producție, poate și este realizată, într-o măsură crescîndă, de către noile tehnologii de vîrf — electronica, informatica, robotica, bionica. Este vorba de înlocuirea atît a forței fizice cît și a unui număr tot mai mare de operații intelectuale.

Avem de-a face cu un adevărat nou salt în dezvoltarea tehnicii, cu revoluționarea a însăși automatizării și, prin intermediul ei, a forțelor de producție. Cum spuneam în Prefața la valoroasa carte a profesorului Mihai Drăgănescu „A doua revoluție industrială“ (apărută în 1980): „esența celei de-a doua revoluții industriale este determinată tot de automatizare și cibernetizare, dar pe baza microelectronicii și informaticii, a microprocesoarelor și inteligenței artificiale, de unde preferința pentru interpretarea electronică și informatică a industriei... apariția programelor de inteligență artificială reprezintă un salt revoluționar“.

Automatizarea pe baza electronicii și microelectronicii reprezintă fără îndoială ceva calitativ nou; ea aduce cu sine im-

***) Problema corelației dintre RST și a doua revoluție industrială a fost abordată de noi, pentru prima oară, în 1961, în cadrul cursului de „Socialism științific“ de la Politehnica din București. Atunci spuneam: „Revoluția științifică-tehnică... reprezintă punctul de pornire pentru o nouă revoluție industrială“. În 1962, în cartea mea „Știința și tehnica în epoca trecerii societății de la capitalism la comunism“ la p. 269 scriam: „Revoluția științifică-tehnică creează premisele științifice și tehnice ale unei noi revoluții industriale“.

portante modificări și în caracterul muncii. După epoca istorică a muncii cu **mina** și apoi, epoca muncii cu **mașina** iată că societatea nouă intră în epoca muncii cu **informația** (pe suport microelectronic). În producția bunurilor materiale (dar nu numai în acest domeniu) omul își asumă rolul de „mijlocitor“ al celor mai diferite și complexe informații către mașină, iar operațiile sînt efectuate nu de către om, ci de către mașini. Omul nu face altceva decît comunică mașinilor moderne, prin intermediul mijloacelor informatice de tot felul (inclusiv prin sunete și imagini), ce anume acestea urmează să execute. Un număr tot mai mare de oameni vor deveni manipulatori de informații sub cele mai diferite forme. Intelectualizarea muncii va duce la dispariția treptată a deosebirilor dintre munca fizică și cea intelectuală.

Este vorba de o adevărată **cultură informatică** (devenită posibilă datorită apariției tehnicii de calcul electronice), care determină o schimbare radicală a relațiilor noastre anterioare față de mediul natural, material și social, creîndu-se noi valori, un nou stil de muncă, noi relații umane, un nou fel de a vedea societatea și lumea. Informația devine un factor strategic nu mai puțin important decît materia primă, energia, alimentele și a cărei existență sau lipsă influențează de o manieră hotărîtoare dezvoltarea socială, dezvoltarea în ansamblu a fiecărei țări. Instrumentele informatice vor fi utilizate în economie, în producție, în administrația publică, în învățămînt, în comunicație, în cultură, în cercetare, în viața de toate zilele.

Rezultă cît se poate de clar că saltul pe care-l reprezintă trecerea la tehnica informatică, la tehnica de calcul electronic și la programele de inteligență artificială este mai important și se poate spune mai fundamental decît acela de la mașinism la automatizarea clasică. Iată de ce **putem vorbi realmente despre o nouă, despre o a doua revoluție industrială**.

Unii se gîndesc cu o oarecare teamă la ceea ce aduce cu sine noua **cultură informatică** (comunicații prin satelit, gama întregă de televizoare, tehnica video, microcalculatoare etc. etc.). Gîndindu-ne la viitorul care devine posibil datorită noii tehnologii informatice, e cazul să ne aducem aminte de epoca culturii **scrise** și de frămîntările purtătorilor acelei culturi față de apariția culturii **tipărite**. N-a existat nici atunci, cum nu există nici acum vreun motiv care să indice lipsa de perspectivă a ceea ce reprezenta atunci viitorul și nici a viitorului nostru de astăzi, cel **informațional**.

Dacă era primei revoluții industriale a dus la „**inversarea raporturilor dintre subiect și obiect**“ (Marx), supunînd subiectul obiectului, omul devenind un fel de executant orb, un apendice al mașinii, era marilor mutații în știință și tehnică, era celei de-a doua revoluții industriale va duce la o **nouă** „inversare a raporturilor dintre subiect și obiect“, restituind omului dimensiunea sa pierdută în condițiile primei revoluții industriale, el redevenind, pe un plan superior, stăpînul mașinii moderne, stăpînul propriului său destin.

Trecerea la microelectronică, informatică, la folosirea inteligenței artificiale, cu un cuvînt, la noile tehnologii de vîrf, contribuie la rezolvarea marelui crize energetice, a crizei de combustibili și de materii prime. Reducerea substanțială a consumului de materii prime și de energie, însoțită de creșterea vertiginoasă a productivității muncii, a fiabilității noii tehnologii reprezintă o realitate cu totul nouă, marchează trecerea la o perioadă radical schimbată, de a cărei realitate trebuie să ne dăm seama și pentru care trebuie să fim pregătiți în toate domeniile — de la învățămînt și cercetare pînă la producție și viața de toate zilele.

Problema reducerii consumului de energie pe baza folosirii informaticii și microinformaticii, a electronicii și microelectronicii îmbracă, în condițiile actuale, un aspect, o semnificație, o importanță cu totul deosebită. Evoluția societății umane nu poate să nu fie concepută și sub aspectul entropic, în sensul creșterii continue a energiei necesare și cheltuite, a creșterii dezordinei înconjurătoare, paralel cu modificările calitative în domeniul tehnologiei, cu creșterea complexității acesteia. Extrapolarea acestei tendințe duce — într-o concepție lineară — la grăbirea procesului entropic, respectiv la creșterea corespunzătoare a dezordinei. Oare **toate** tehnologiile măresc dezordinea înconjurătoare? Pornind de la concepția lui Erwin Schrödinger cu privire la corelația dintre informație și entropie și a tezei lui Szilárd și Brillouin cu privire la echivalența între entropie negativă (negentropia) și informație se poate ajunge la concluzia că problema informației capătă o importanță capitală, ea indicînd, prefigurînd organizarea în structuri a energiei, făcînd posibilă încetinirea (chiar considerabilă) a procesului entropic. Cu alte cuvinte, atunci cînd entropia mediului devine ridicată apare necesitatea trecerii la un nou mediu energetic, implicînd trecerea la o nouă tehnologie. Iată de ce apar în întreaga lor „măreție“ noile tehnologii de vîrf, respectiv informatica și electronica.

prof. Valter ROMAN

ȘCOLI • CURENTE • ECONOMIȘTI

PE LA MIJLOCUL anilor '50, reputatul economist francez François Perroux publica două articole¹⁾ prin care, punind sub semnul întrebării teza general admisă cu privire la emanciparea economiilor subdezvoltate pe baza creșterii economice generate de mecanismele pieței libere și ale profitului, afirma o problematică nouă, distinctă, respectiv cea a dezvoltării axată pe luarea în considerare a nevoilor fundamentale ale populației. Conform acestei viziuni, instrumentele de analiză, conceptele teoretice, mijloacele de acțiune practică ar trebui să permită surprinderea realului — și, în primul rând, al celui din lumea a treia — în alt mod decît prin noțiunile abstracte ale economiei de piață și echilibrului general rezultat din confruntarea intereselor individuale pe o piață mai mult sau mai puțin imperfectă.

De-a lungul anilor, gînditorul francez a continuat să aprofundeze și să lărgască cercetările sale asupra stării de subdezvoltare, ajungînd la concluzia că, pentru surmontarea stărilor conflictuale și a crizelor, pentru depășirea contradicțiilor condiției de subdezvoltare este necesară substituția logicii maximizării profiturilor cu cea a dezvoltării resurselor umane²⁾. Nu puțini specialiști³⁾ au interpretat acest demers drept o reînnoire a teoriei echilibrului economic, axată pe ideea centrală că o „nouă dezvoltare” este posibilă dacă se abandonează cultul banului și se urmărește cu adevărat maximizarea potențialităților umane.

Încă în lucrările sale din anii '50, economistul francez a analizat subdezvoltarea ca fiind rezultatul atît al dezarticulării interne a structurii unei societăți, cît și al dominației ei de către factori și forțe exterioare. În acest sens, el a pus în evidență faptul că

Problematica unei „alte dezvoltări” în gîndirea economică a lui François Perroux (I)

problematica subdezvoltării nu se poate reduce pur și simplu la creșterea cantitativă a produsului național — așa cum gîndeau majoritatea economiștilor epocii și în mod special cei cuprinși în sistemul O.N.U.⁴⁾ — sau la simpla rămînere în urmă în dezvoltarea unor țări, așa cum au afirmat susținătorii concepției stadiale a dezvoltării⁵⁾ — concepție potrivit căreia țările lumii trec, în evoluția lor, prin mai multe faze sau stadii succesive, geneza subdezvoltării reprezentînd-o asincronizarea istorică a stadiului în care se află, la un moment dat, diferitele state. Dealtfel, semnificativ pentru radicalismul gîndirii lui Fr. Perroux este faptul că el și-a susținut tezele în condițiile în care influența teoriei cu privire la dezvoltarea stadială a societății a fost atît de puternică, încît chiar documente ale O.N.U. prezentau inițial țările subdezvoltate ca pe „societăți care s-ar fi industrializat probabil pe ele însele treptat dacă ar fi avut suficient timp la dispoziție”⁶⁾.

În concepția lui Fr. Perroux, subdezvoltarea este un fenomen mult mai complex, de natură structurală, depinzînd atît de organizarea factorilor interni și externi care constituie ființarea unei societăți, cît și de relațiile ce operează și se dezvoltă între acești factori (este vorba despre factori de natură tehnică, economică dar și culturală, socială, administrativă și politică). De aceea, pentru François Perroux, subdezvoltarea nu poate fi izolată de analiza economică a dezvoltării, intrucît nu este o problemă ce poate fi tratată de către state în mod izolat, iar dacă se dorește înțelegerea naturii sale reale, trebuie revăzută și ameliorată „teoria încă rudimentară a dezvoltării și creșterii”.

În opoziție cu teoriile occidentale convenționale „neoclasică” (subiectivist-marginaliste și neomarginaliste), — care, neputîndu-se ridica deasupra abordărilor istorice și statice ale realului economic — fac apologia diviziunii internaționale capitaliste a muncii, susținînd că aceasta ar avea un caracter rațional și armonios, asigurînd avantajul reciproc al tuturor partenerilor, sub cele mai variate forme (alocarea rațională a resurselor la scară națională și mondială, egalizarea prețurilor factorilor de producție etc.) — conceptele fundamentale ale explicării fenomenului subdezvoltării sînt la François Perroux dezarticulare și dominația externă. Dezarticularea caracterizează atît structurile cît și comportamentele interne ale societăților subdezvoltate. Ea reflectă faptul că relațiile între diferitele aspecte ale ființării acestor societăți se stabilesc în mod defectuos sau nu se stabilesc deloc. În fapt, neorganizarea sau dezorganizarea — arată Perroux — sînt perceptibile nu numai în sfera economicului, dar și în

FIȘE

Costache Sandu • Constantin Popescu

Coordonate ale optimizării dezvoltării economice-sociale

● Prin publicarea de curînd la EDITURA POLITICĂ a lucrării „Coordonate ale optimizării dezvoltării economico-sociale” literatură economică românească a ultimilor ani se îmbogățește mai cu seamă sub aspectul problematicii abordate. Procesul de dezvoltare a economiei socialiste privit deopotrivă în timp cît și din perspectiva actualelor restricții materiale, energetice, financiare, multilateralitatea aspectelor și intercondiționările complexe din economie și societate au solicitat din partea autorilor — Costache Sandu și Constantin Popescu — un amplu efort analitic. Consa-

crînd capitole de carte distincte unor probleme cum sînt: dezvoltarea economiei naționale și optimul economico-social; optimizarea proporției dintre fondul de consum și fondul de dezvoltare; optimizarea dezvoltării structurii de ramură a economiei naționale; optimizarea dezvoltării economice-sociale în profil teritorial; optimizarea proporției dintre productivitatea muncii și veniturile populației, autorii, pornind de la concepția științifică a partidului, au urmărit să elucideze o serie de aspecte metodologice și teoretice cu incidență asupra activității practice. O atenție aparte s-a acordat în cadrul lucrării rolului ce revine noului mecanism economico-financiar în asigurarea echilibrului general al economiei și obținerii unei eficiențe maxime în fiecare domeniu de activitate.

Structura economică — factor de eficiență

● Îmbunătățirea structurii economice este considerată a fi una dintre cele mai importante

rezerve de creștere a eficienței, un factor intensiv hotărîtor în utilizarea materiilor prime și energiei în economia cehoslovacă — opinează Věra Kameníčková în studiul „Uvahy k analýze ekonomické struktury” (Idei pentru o analiză a structurii economice) publicat în numărul 12/1982 al revistei POLITICKA EKONOMIE. În mod logic, continuă autoarea, una din căile principale de sporire a eficienței economice rezidă tocmai în modernizarea structurilor. Un prim aspect metodologic constă în precizarea criteriilor de caracterizare a unei anumite structuri, între acestea autoarea considerînd drept reprezentative: participarea fiecărui subsistem la reproducția lărgită; raportul dintre consumul energetic și valoarea nou creată; distribuția produselor în funcție de rentabilitatea individuală. Un alt element care, în optica autoarei menționate, ar putea contribui la modernizarea și sporirea gradului de adaptabilitate al structurii economice îl reprezintă în-

lăturarea dihotomiei (ce pare simplistă) între nivelul macro și cel microeconomic prin introducerea unui al treilea nivel de analiză, cel mezeconomic sau nivelul median.

Reindustrializare

● Explicînd conceptul de „reindustrializare” folosit în a defini politica industrială a Franței în actuala perioadă, Jean Pierre Chevènement, ministrul cercetării și industriei insistă în interviul acordat revistei „L'USINE NOUVELLE” și publicat în numărul din 6 ianuarie a.c. asupra citorva elemente definitorii. Între acestea, orientarea fermă spre dezvoltarea tehnologiilor viitorului cum ar fi electronica, industria aerospațială, biotehnologiile, echipamentele energetice etc. Pentru a rodi pe măsura potențialului de progres tehnologic pe care îl dețin, aceste noi domenii industriale trebuie integrate însă într-o structură economică densă, la rîndul său considerabil inovată, în care dezvoltarea noilor tehnologii să se sprijine pe o diversitate de

viața socială, culturală, administrativă, politică. În plan economic, dezarticularea între momentele producției, repartiției și utilizării resurselor a condus la instituționalizarea „a patru cercuri vicioase” sau a patru tipuri de contradicții (ele fiind deseori evocate, dar rareori analizate în motivațiile lor profunde¹⁾ și anume: a) contradicția între creșterea demografică și creșterea de subsistență; b) contradicția dintre posibilitățile imense oferite astăzi de progresul tehnic și utilizarea dezastruoasă a acestora în țările subdezvoltate; c) contradicția dintre necesitatea acumulărilor și investițiilor pentru dezvoltare în țările lumii a treia și orientarea tot mai pronunțată a unor considerabile resurse financiare spre operațiunile speculative; d) contradicția dintre speranțele plasate în proiectele de dezvoltare și slaba difuziune a efectelor lor în „mediul economic”. În viziunea lui François Perroux, surmontarea acestor patru cercuri vicioase înseamnă surmontarea stării de dezarticulare.

Dar, demersul prioritar în gândirea economistului francez îl reprezintă analiza dominației externe a spațiilor subdezvoltate, analiză care o completează și o clarifică pe cea a dezarticulării²⁾. Ea constă în luarea în considerare, în studierea relațiilor economice dintre diferiții agenți socio-economici (firme, instituții financiare, stat) a raporturilor inegale de forță. În acest sens, dezarticularea internă este agravată, dacă nu creată, de relațiile de inegalitate și de constrângere în ceea ce privește forța de decizie, existente în cadrul relațiilor internaționale între state sau între corporațiile transnaționale și țările în curs de dezvoltare. De aceea, colonialismul nu este decît o formă,

prîntre altele, de dominare, a unei țări subdezvoltate de către o țară capitalistă industrializată. După decolonizarea „oficială”, s-au evidențiat o serie de alte forme, mai subtile, de natură politică, tehnologică și financiară. Aceste relații duc la adîncirea inegalităților în planul schimburilor internaționale dintre națiuni, respectiv la deteriorarea raporturilor de schimb, astfel încît „creditorii creditează tot mai mult, iar debitorii sînt debitați tot mai mult”.

Este de remarcat aici largă convergența a concepțiilor lui Fr. Perroux cu tezele promotorilor teoriei „economiei periferice” elaborată de economiștii școlii latino-americane (R. Prebisch, „Economic Development of Latin America and its Principal Problems”, New York, 1950; Celso Furtado, „Développement et sous-développement”, P.U.F., Paris, 1966). Mai recent, economistul egiptean Samir Amin (vezi S. Amin, „Le développement inégal. Essai sur les formations sociales du capitalisme périphérique”. Les Editions

de Minuit, Paris, 1973) aduce contribuții valoroase la abordarea printr-o viziune istorică a fenomenului subdezvoltării, apropiindu-se, poate, cel mai mult de esența construcțiilor teoretice ale lui Fr. Perroux. Astfel, referindu-se la „dinamismul agresiv” al capitalismului de la „centru”, care își impune punctul de vedere prin mecanismul concurenței și obligă „periferia” să-și moduleze opțiunile în funcție de interesele „centrului”, S. Amin concluzionează că economia țărilor „periferice” s-a constituit în funcție de presiunile externe, fiind deci o economie dependentă, orientată spre exterior (vezi conceptul „dominației externe” a lui Fr. Perroux), cu slabe posibilități de transmitere a impulsurilor de creștere economică de la o ramură la alta datorită lipsei de legături între acestea (vezi conceptul „dezarticulării” de la F.P.).

Costea MUNTEANU

Institutul de economie mondială

¹⁾ Cahiers de l'Institut de science économique appliquée (I.S.E.A.): Numărul special pe 1955, Fr. Perroux: „Niveaux de développement et politique de croissance”; Seria F. Fr. Perroux: „Trois outils d'analyse pour l'étude du sous-développement”.

²⁾ François Perroux, „L'idée du développement global, endogène et intégré (D.G.E.I.)”, comunicare susținută la reuniunea experților UNESCO intitulată „Recherche sur l'idée d'un développement intégré”, Quito, Ecuador, 1979;

³⁾ Vezi G. Blardone, „Vers un nouveau développement” în „Croissance des jeunes nations”, Ian. 1980;

⁴⁾ „Le revenu national et sa distribution dans les pays sous-développés”; Nations-Unies, Statistical Papers, 1951;

⁵⁾ W.W. Rostow, „The Process of Economic Growth”, 1952 și „Stages of Economic Growth”, 1962; C. Clark, „The Conditions of Economic Progress”.

⁶⁾ „Méthodes et problèmes de l'industrialisation des pays sous-développés”, New York, O.N.U., 1955.

⁷⁾ Teoria „cercurilor vicioase ale subdezvoltării” are o largă răspîndire, sub diverse

variante, în gândirea economică occidentală postbelică (de exemplu, teoria „cercului vicios al insuficienței de capital” a lui R. Nurske, „Problems of Capital Formation in Underdeveloped Countries”, Oxford, 1953; teoria „cercurilor vicioase ale sărăciei” a lui P.A. Samuelson, „Economics”, ediția a 8-a, McGraw-Hill Book Company, New York, 1970; varianta demografică a cercului vicios a lui E. Gannage, „Economie du développement”, P.U.F., Paris, 1962), ea fiind însă axată, în opoziție cu viziunea lui Fr. Perroux, pe ideea că procesele și fenomenele care se desfășoară în țările în curs de dezvoltare au o astfel de natură și mod de manifestare încît implică, în mod inevitabil, ca depășirea stării de subdezvoltare să poată fi realizată, în ultimă instanță, printr-o mai mare dependență de economiile capitaliste dezvoltate.

⁸⁾ François Perroux: „Une théorie de l'économie dominante” în „Revue économique appliquée” nr. 2-3, aprilie-septembrie 1948. Vezi, de asemenea, François Perroux: „L'économie du XXème siècle” Ed. P.U.F., Paris, 1961.

activități industriale de bază. Odată cu dezvoltarea unor sectoare industriale în întregime noi, politica industrială franceză urmărește revigorarea unor activități în care se constată un decalaj de competitivitate față de alte state, cum ar fi: produse menajere, industria de automobile, de imprimerie, mașini agricole, industria hîrtiei etc. Totodată, se arată în articol, pentru a fi eficient programul de „reindustrializare” trebuie să sensibilizeze factorii din economie nu numai la problemele producției ci mai cu seamă la necesitatea creării și impulsivității cererii, la necesitatea prevederii mutațiilor ce pot surveni în acest domeniu, deziderate ce vor putea fi realizate numai printr-o cunoaștere temeinică a pieței interne și externe.

Conservarea mediului

● După cum se afirmă frecvent, problemele ecologice au un caracter global, dimensiune ce decurge atît din faptul că alte-

zună a globului poate avea efecte regionale sau mondiale cît și din faptul că nici o națiune nu se poate sustrage adoptării unor măsuri antipoluante. Relevînd o serie de aspecte particulare pe care le-a cunoscut legislația prîntind conservarea mediului în S.U.A., Anne M. Gorsuch își propune să identifice, în studiul „Conserving the environment” publicat în numărul patru al revistei „ECONOMIC IMPACT”, problemele noi ce ar putea să survină în această direcție în anii '80. Referindu-se cu deosebire la societatea americană cutoarea apreciază că în acest deceniu vor trebui întreprinse o serie de acțiuni concrete privind împăduririle, îmbunătățirea capacității productive a unor soluri degradate, evitarea eroziunii și sărăturării terenurilor agricole. Odată cu aceste acțiuni concrete, progresele viitoare în sfera conservării calității mediului vor fi condiționate – după cum susține A.M.G. – de întărirea capacității predictive a cercetării de specialitate, astfel încît să poată fi anticipate operativ noi pro-

bleme rezultate din impactul schimbărilor tehnologice asupra mediului. Pe de altă parte – se arată în studiu – devine stringentă asimilarea, cu drepturi depline, a problematicii ecologice în programele de învățămînt, pe toate nivelurile.

Loisirul în structura economiei moderne

● Societatea modernă a consacrat numeroase domenii noi de activitate – unele total diferite de cele tradiționale –, între care și cele legate de petrecerea timpului liber, de loisir. Din punct de vedere economic cunoașterea tendințelor de evoluție a acestor domenii (care au la bază noi trebuințe) este importantă – după cum se arată în studiul „Les biens liés au temps libre et le commerce extérieur” publicat în numărul 1794 al revistei „PROBLÈMES ÉCONOMIQUES” –, prin efectele asupra structurii economice și, într-o măsură crescătoare, asupra echilibrului comerțului exterior. Din această ultimă optică și cu referiri ex-

FIȘE

prese la situația Franței, studiul amintit semnalează o anumită rămînire în urmă față de alte țări dezvoltate dar și față de țările recent industrializate din Asia. Pentru a surprinde mai bine punctele „tari” și pe cele „slabe” ale producătorilor francezi, în studiu este utilizată următoarea clasificare a acestui tip particular de bunuri: a) loisir – divertisment (produse foto și cinematografice, aparate radio-TV, aparate de înregistrare etc.) b) viață culturală (produse de imprimerie, discuri și case, instrumente muzicale) c) cadrul de viață (utilaje gospodărești, obiecte de artă etc.) d) sport (jocuri și jucării, material turistic ș.a.). Deși situația nu este aceeași pentru fiecare dintre pozițiile enumerate, concluzia care se desprinde, opinează autorii studiului, este aceea că dezvoltarea producției acestor bunuri este foarte rentabilă.

LUCRAREA lui Costin Murgescu despre Japonia*) s-a bucurat de un succes de librărie neobișnuit pentru o carte economică, succes datorat unei anume „rente diferențiale” pe care autorul și-a câștigat-o pe merit prin calitatea scrierilor sale anterioare, precum și împrejurării că Japonia a fost dintotdeauna și rămâne oriunde pe glob un subiect cu mare forță de atracție; au concurat și alți factori de aceeași natură, între care și promițătorul subtitlu „Carnet de călătorie”. Succesul de librărie a fost autentic, el s-a continuat cu un larg ecou al cărții în cele mai diverse medii, de la economiști și ingineri la medici și artiști, de la studenți la pensionari. Explicațiile vizează de data aceasta însuși fondul de idei al lucrării și în egală măsură maniera expunerii.

Cartea este una economică, ea caută răspunsul la întrebarea — ce determină competitivitatea economică a Japoniei, țară lipsită de resurse energetice, în totalitate dependentă de importul de materii prime și care tocmai în epoca crizei mondiale reușește nu numai să-și păstreze pozițiile, dar să le și consolideze, să câștige sistematic noi și importante segmente ale piețelor internaționale, în dauna celorlalte mari puteri industriale, superior dotate cu factori naturali și intrate în competiție cu avantajul deținerii unor poziții privilegiate în derularea fluxurilor comerciale.

Fraza-cheie în care se oglindește universul idealic al întregii lucrări, premisa, metodologică și concluzia ei principală este următoarea: „Nivelul productivității sociale a muncii este expresia cea mai sintetică a stadiului de dezvoltare tehnică, economică, socială, culturală și politică a unei societăți” (pag. 87). Și dacă Costin Murgescu insistă asupra acestei teze, atât de simplă la prima vedere, este pentru că Japonia oferă un teren favorabil pentru a o ilustra, dar totodată și pentru că în practică tentația de a trata izolat ba unul ba altul din factori este deosebit de puternică, ceea ce nu poate conduce la concluzii corecte.

Este interesantă opinia unui japonez consemnată la pag. 88 a cărții despre vizita unor specialiști americani veniți să cerceteze productivitatea, dar care au ignorat concepțiile de viață ale oamenilor: „Până la urmă au aflat de la noi exact ceea ce noi înșine învățasem de la ei; în schimb le-a rămas străin ceea ce ține de felul

nostru de a fi și de a ne organiza viața socială”.

Optica economică la Costin Murgescu are o largă deschidere, ce probează la nivel înalt disponibilitățile științei economice de a trata complex un fenomen de complexitatea productivității sociale a muncii.

Subtitlul cărții, „Carnet de călătorie”, are o semnificație specifică, el vine să denumească o anumită manieră de expunere, magistral ilustrată de cartea discutată, care consacră un gen distinct și în literatura noastră economică.

Ca gen specific cărții de știință economică, așa cum ni-l prezintă Costin Murgescu, „carnetul de călătorie” are o serie de particularități. Surprinderea unor imagini „pe viu”, abundența dialogurilor

burgheze și ale căilor „neobișnuite” specifice estului european unde — pe un fond de înapoiere economică — s-au conservat importante elemente feudalo-moșierești pînă în pragul revoluțiilor socialiste, cînd li s-a pus capăt.

Dar Japonia, în virtutea unor împrejurări specifice, nu are „inhibiții ideologice”, ea preia și adaptează „tradiții feudale”, pe care le transformă din „frînă” în premisa atingerii unor productivități ridicate — cum ar fi generalizarea sistemului „angajării pe viață”, de altfel atât de perfect integrat sistemului capitalist japonez încît cu greu și doar în formă ne mai poate aminti de feudalism. Japonia are însă și vocația de a prelua adaptînd orice instrument eficace nu numai din propriul ei tre-

teia, din ultimul deceniu, despre „enigma” economiei japoneze, „o literatură cînd fascinantă și cînd iritată de faptul că, angrenată în vîrtejul crizei economice mondiale, industria japoneză izbutește totuși să-și înfrîngă concurenții din Statele Unite și Piața comună pe piețele lor tradiționale, uneori chiar pe propriile piețe naționale” (pag. 16).

Profesorului Costin Murgescu îi sînt familiare variate procedee, metode, tehnici de analiză economică, iar documentarea a fost întotdeauna punctul forte al cărților sale, dar toate acestea nu sînt afișate cu ostentație, ci utilizate cu discreție și cu rafinament.

De aici decurge o maximă „sublimare” a materialului statistic utilizat; cifrele au o relevanță aparte și nu numai că nu întrerup cursivitatea ideii, nu o amenință cu sufocarea, ci o pun în valoare îi dau relief; ba mai mult, autorul preferă uneori să-și intruzeze ideile în cifre, nu în cuvinte.

„Carnetul de călătorie” ca gen specific de carte economică este menit să deschidă calea largă unor idei care redactate în alt registru ar rămîne închise în cercuri înguste.

În alte condiții istorice, geo-politice, social-economice. **România se confruntă cu numeroase probleme similare cu ale Japoniei.** Și tocmai consecventa tratare a subiectului din acest unghi asigură cărții un loc inconfundabil în literatura universală dedicată temei, îi conferă originalitate, o ferește de mimetism și stereotipii. Cititorului român care eventual ar rămîne intrigat de minuțiozitatea cu care sînt disecate, întoarse pe o parte și cealaltă dilemele economiei japoneze, autorul ar fi în drept să-i relice: „De te fabula narratur!” Mesajul cărții nu este chemarea la copierea modelului japonez (dimpotrivă, ni se dovedește că el este irepetabil), ci pledoaria în favoarea gîndirii problemelor proprii cu capul propriu, învățînd permanent din experiența națională și mondială; și în acest sens lucrarea ne oferă, pagină la pagină, un incitant material de reflexii.

Tudorel POSTOLACHE

Consemnări

„Carnetul de călătorie” ca gen distinct al cărții economice

etc., etc., fără să lase dubii asupra autenticității lor reprezentate totuși un concret filtrat teoretic, avînd întotdeauna rostul să comunice idei — cînd expres formulate, cînd doar vag sugerate. Specificul genului mai rezidă și în accesibilitatea textului la cititorii de cele mai diverse formații și niveluri de pregătire, fără să înceteze de a se adresa și specialiștilor economiști. Captivante sînt, de pildă, descrierile privind spiritul tradițiilor strămoșești care impregnează toți porii societății japoneze, ele fiind în același timp o modalitate de a pune, implicit, în discuție teze vizînd teoria economică generală, cum ar fi „olul rămășițelor feudale. A-estate au fost de regulă interpretate ca frînă în calea modernizării economice, concluzie avînd, de altfel, un solid suport istoric în rezultatele comparative ale dezvoltării capitalismului în condițiile ne-eudale ale Americii de Nord, ale țărilor vest-europene avînd puternice structuri feudale, născute în cursul revoluțiilor

cut, ci și de la alte țări, fie ele capitaliste sau socialiste.

Este foarte probabil că țărilor capitaliste dezvoltate vor păstra în viitorul socialist nu puține elemente ale mecanismului lor economic actual, punîndu-le să lucreze însă în slujba societății și nu a capitalului. Pe această linie s-ar putea afirma că, în general, socialismul va învinge definitiv capitalismul ca mod de producție atunci cînd va reuși să-și integreze organic virtuțile oricăror instrumente economice cizelate de omenire de-a lungul istoriei, bineînțeles eliberate de tarele specifice funcționării lor în scopul exploatării omului.

Cît de bine trebuie să stăpînești enorma bibliografie despre economia japoneză pentru a-i putea reda sensurile pe o singură pagină sub forma atât de sugestivă și accesibilă a „succesiunii generațiilor”: prima generație — din deceniile 4—6, despre „fenomenul japonez”, a doua — din dec. 7 — despre „miracol” și

*) Costin Murgescu, „Japonia în economia mondială (carnet de călătorie)”, Editura științifică și enciclopedică — București, 1982

O concepție științifică asupra caracterului unic și interdependent al economiei mondiale

PROBLEMELE economiei mondiale, tendințele de bază ale evoluției ei, esența și dinamica fenomenelor ce o caracterizează se bucură de atenție și interes crescând nu numai în rândul specialiștilor, ci și în cercuri tot mai largi ale opiniei publice preocupată de situația economică.

Este un merit de seamă al secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, faptul că, într-o perioadă de schimbări, fără egal ca amploare și intensitate în economia mondială, a adus contribuții de mare valoare teoretică, la elucidarea de pe poziții științifice a mutațiilor petrecute, a cauzelor, semnificațiilor și sensului lor; în rândul acestor contribuții un loc important îl ocupă tezele cu privire la caracterul unic și interdependent al economiei mondiale.

1 Pornind de la realitățile lumii contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat rolul determinant al economiilor naționale în mecanismul economiei mondiale, în realizarea progresului economic, aducând astfel o prețioasă contribuție la elaborarea unei caracterizări științifice a economiilor naționale, la gruparea acestora în mari categorii după criterii complexe și evidențiind totodată necesitatea de a privi aceste categorii prin prisma proceselor dinamice de diferențiere și dezvoltare inegală. Existența unei mari diversități — din punct de vedere al nivelului forțelor de producție și al relațiilor sociale — de economii naționale și de societăți condiționează obiectiv multitudinea de nuanțe în alegerea căilor dezvoltării diferitelor țări, ale progresului lor economico-social.

În acest context concepția președintelui Nicolae Ceaușescu îmbină în mod dialectic diversitatea economiilor naționale cu gruparea lor, pe baza trăsăturilor comune, în mari subsisteme și apoi într-un întreg global, model care se deosebește astfel principal de teoriile burgheze cu privire la marile spații economice. O asemenea privire reliefează inconsistența unor aprecieri simplificatoare care reduc lumea la două sisteme, socialist și capitalist, considerând că grupul țărilor în curs de dezvoltare ar face parte în întregime din economia mondială capitalistă; din contra, se poate aprecia că țările în curs de dezvoltare constituie un subsistem aparte al economiei mondiale, format din țări cu structuri social-economice extrem de diversificate, generate de niveluri diferite ale forțelor de producție, dar aflate în general într-un proces de modernizare. Este adevărat că numeroase țări din Africa, Asia și unele din America Latină au fost până nu demult părți al imperiilor coloniale, dar transformarea lor în state cu independență politică, specificul lor economic și social actual, politica antiimperialistă pe care o promovează justifică aprecierea că ele constituie un subsistem distinct al economiei mondiale.

Cu toată marea lor diversitate, economiile naționale, deși își păstrează specificul, formează o economie mondială unică, cu tendințe, structuri și legi de dezvoltare care la rândul lor influențează asupra economiilor tuturor țărilor. Unicitatea economiei mondiale este condiționată, înainte de toate, de baza materială a acesteia, reprezentată de forțele de producție moderne, de noile tendințe tehnologice ce caracterizează civilizația contemporană. Se cuvine să subliniem, totodată, că deși toate țările sînt în mod obiectiv angajate în circuitul mondial, totuși ele beneficiază în grade foarte diferite de realizările tehnicii contemporane. Tocmai de aceea facilitarea accesului țărilor cu un nivel redus de dezvoltare la tehnica și tehnologia modernă — cerut și susținut în mod consecvent de România — este o condiție atât a realizării progresului rapid al acestor țări cât și a bunei funcționări a ansamblului economiei mondiale.

La baza caracterului unitar al economiei mondiale se află, de asemenea, faptul că în toate țările creșterea economică se întemeiază pe aceiași factori esențiali: dezvoltarea tehnicii, promovarea realizărilor științifice în producție, utilizarea rațională a materiilor prime naturale și artificiale, a forței de muncă, repartizarea optimă a venitului național. Totodată, diviziunea internațională a muncii, circuitul economic mondial s-au adâncit și s-au diversificat într-atît, încît niciăieri creșterea economică nu se mai poate realiza fără schimburi susținute de activități cu alte țări.

După destrămarea sistemului colonial s-a creat o situație nouă, în care toate economiile naționale au devenit entități distincte. S-a diversificat considerabil tabloul economiei mondiale, al participanților la circuitul și progresul economic mondial, evidențiindu-se, totodată, importanța vitală a raporturilor care leagă economiile într-un tot unic, chiar dacă structurile lor sociale se deosebesc. În zilele noastre, mai mult ca oricînd, progresul general, dezvoltarea echilibrată a economiei mondiale depind de dezvoltarea și prosperitatea fiecărei economii naționale — și reciproc: progresul, realizarea unor structuri moderne ale economiilor naționale sînt condiționate de funcționarea sănătoasă a economiei mondiale.

Realitățile contemporane dovedesc că în ultimele decenii economia mondială, departe de a se fi scindat în două economii opuse și paralele și-a accentuat caracterul său unitar. După cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la plenara largită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982, „viața a infirmat teza privitoare la existența în lume a economiei mondiale capitaliste și a unei economii mondiale socialiste opuse și care se dezvoltă în mod paralel. Se poate spune că există o economie mondială unică, tot mai interdependentă. Economia țărilor socialiste, ca și economia țărilor capitaliste, constituie parte integrantă a economiei mondiale și problemele ce apar în economia mondială, inclusiv criza economică, se reflectă într-o formă sau alta și în aceste țări”. Desigur, caracterul unic al economiei mondiale nu anulează specificul economiilor naționale. Economii naționale ale țărilor socialiste și cele ale țărilor capitaliste își păstrează fiecare specificul ce decurge din trăsăturile proprii relațiilor lor de producție, structurilor lor sociale, fiecare se dezvoltă potrivit legilor lor proprii, acționează potrivit mobilurilor specifice. Aceasta nu înseamnă, însă, că economiile unora sau altora din aceste țări se grupează în blocuri distincte ce ar funcționa divergent sau fără legătură cu celelalte. În realitate, fiecare economie națională, aparținînd oricăreia dintre cele trei subsisteme, întreține diverse legături, face schimburi, pe baza diviziunii mondiale a muncii, a necesităților și posibilităților sale nu numai cu țările care au aceeași orînduire și sistem social cu ea ci și cu economii avînd alte orînduiri și alte niveluri de dezvoltare.

Fenomenele actuale, consecințele crizei economice mondiale, pe care le resimt toate țările, demonstrează că legăturile economice statornicite între țările socialiste și cele capitaliste nu reprezintă doar contacte întîmplătoare, efemere, ce ar putea fi tăiate cu ușurință și fără urmări. Practica arată că, de exemplu, presiunea în vederea reducerii de către unele țări capitaliste a raporturilor economice cu țări socialiste sau în curs de dezvoltare afectează o serie de firme, care protestează împotriva unor asemenea măsuri. Tot faptele evidențiază că există interese reciproce și largi posibilități nefolosite sau insuficient folosite pentru extinderea schimburilor economice dintre toate țările, fără deosebire de orînduirea lor socială.

Concepția cu privire la unitatea economiei mondiale se vedește rodnică din punct de vedere metodologic și teoretic, deoarece permite un grad superior de generalizare prin evidențierea unor legi de dezvoltare comune ansamblului economiei mondiale în etapa actuală. Asemenea tendințe și procese cu caracter legic sînt, după părerea mea, între altele: întărirea fiecărei economii naționale ca entitate independentă și complexă; extinderea și diversificarea colaborării între economiile naționale pe baza diviziunii mondiale a muncii, colaborare ce devine un factor constant al creșterii economice; inegalitățile în dezvoltarea diferitelor economii naționale, dar și tendința de apropiere și egalizare a nivelurilor de dezvoltare, de lichidare a decalajelor; bineînțeles, legea valorii care guvernează toate schimburile internaționale de bunuri și servicii; tendința de accentuare a caracterului deschis al economiilor naționale și de participare activă, în forme variate, la schimbul mondial de valori materiale; accelerarea circulației între țări a realizărilor tehnicii și științei și, pe această bază, ridicarea nivelului bazei materiale a economiei mondiale; creșterea gradului de asemănare a tipului structural al diferitelor economii dezvoltate; schimbarea tipului de reproducție

și trecerea la tipuri superioare în diferite categorii de țări — de la cea de subzistență la cea de simplă creștere sau de creștere extensivă în numeroase țări în curs de dezvoltare, de la cea preponderent extensivă la cea preponderent intensivă în țări în curs de dezvoltare și mediu dezvoltate, de la cea intensivă la cea pe care am numi-o convențional, după caracteristicile sale tehnologice, electronico-informațional-biologică în țările dezvoltate; odată cu aceasta, se petrece alt proces legic — modificarea modelelor de consum productiv și individual.

2 O interesantă problemă teoretică este aceea a conceptului de interdependență internațională pe țărîm economic. În forma sa cea mai simplă, interdependența economică înseamnă o relație internațională bilaterală într-un domeniu dat, care nu are un caracter trecător, conjunctural, ci reprezintă o modalitate de interacțiune între parteneri, de o deosebită amploare, stabilitate și importanță pentru cei doi. Întreruperea sau încetarea ei provoacă perturbări ambilor parteneri sau unuia dintre ei, ceea ce determină orientarea spre alți participanți la schimburile economice, care pot oferi sursele de aprovizionare, tehnica și tehnologia, piețele de desfacere, mijloacele financiare, sau diferite genuri de mărfuri și servicii necesare economiei naționale solicitante (care la rîndul său livrează bunurile în care este specializată). Intensitatea, gradul și formele de realizare a unor asemenea legături reciproce depind de numeroși factori, între care nivelul de dezvoltare economică, potențialul, resursele, orînduirea socială, influența internațională ale fiecăruia dintre parteneri, precum și de politicile economice, tradițiile lor istorice, așezarea geografică, circumstanțele internaționale ș.a.

Ar fi, însă, eronat să vedem totul numai prin prisma interdependențelor economice. O caracteristică esențială a concepției economice și politice a tovarășului Nicolae Ceaușescu o constituie teza necesității asigurării și respectării independenței fiecărei națiuni ca o condiție fundamentală a realizării unor interdependențe noi, avantajoase pentru toate țările. În această viziune principială, interdependențele și accentuarea lor nu presupun știrbirea autonomiei, a caracterului de sine stătător al economiilor naționale, a suveranității statelor, deosebindu-se astfel calitativ de dependență.

În timpurile noastre, legăturile economice internaționale au devenit complexe, dezvoltându-și noi fațete. În planul interdependențelor dintre economiile naționale, pe care am putea să le numim „pe orizontală”, se vedește acum cu putere rolul și importanța legăturilor dintre entitățile cu nivele diferite de dezvoltare, care de regulă erau considerate univoce. Criza energetică, de materii prime, acuitatea restricțiilor puse creșterii economice de limitele resurselor naturale au reliefat că nu numai țările în curs de dezvoltare depind de cele dezvoltate, dar că există și o dependență inversă. În aceste condiții, folosirea noilor interdependențe în scopul realizării unor raporturi economice echitabile, mai avantajoase, apare ca un instrument eficient pe care țările în curs de dezvoltare îl pot folosi în vederea schimbării structurilor care în prezent favorizează țările dezvoltate. Nu puțini sînt economiștii, nu numai marxști, ci și de alte orientări care apreciază că redresarea economiei țărilor în curs de dezvoltare, industrializarea acestora reprezintă o cheie și pentru ieșirea economiei țărilor capitaliste dezvoltate din criza prin care trece acum.

Totodată, adîncirea interdependențelor a sporit gradul de vulnerabilitate al unor economii față de anumite fenomene ale economiei mondiale. Odată cu comunicabilitatea dintre economii s-au adîncit caracterul global și fragilitatea reproducerii la scară mondială, precum și posibilitățile de a transfera dificultățile din zonele dezvoltate în cele slab dezvoltate, ceea ce agravează asimetriile, dezechilibrele și contradicțiile. Nu trebuie uitat că au apărut noi legături economice cu valențe negative, cum sînt cele generate de activitatea monopolurilor transnaționale, de dezechilibrele grave din economia mondială, de practicile spoliatoare, neocolonialiste la care se dedă capitalul financiar prin politica dobinzilor înalte și diferite acțiuni speculative, în condițiile deregării și crizei sistemului monetar și financiar internațional. În plus, ca urmare a mondializării cursei înarmărilor, procesul dezvoltării economice în cele mai diferite țări este grevat de menținerea și creșterea acestei uriașe poveri.

Importanța unor interdependențe structurale pentru ansamblul economiei mondiale se vedește cu claritate în zilele noastre, cînd crize din domenii ce s-ar părea că sînt mult îndepărtate se împletesc de fapt și se potențează reciproc, formînd o criză mondială de mare intensitate.

Reliefarea caracterului unic și interdependent al economiei mondiale contemporane presupune deci evidențierea și cercetarea contradicțiilor, dezechilibrelor, disfuncționalităților acesteia. Alături de contradicțiile dintre socialism și capitalism, de cele vechi dintre state și grupări de state, apar altele noi, cum este aceea dintre țările bogate și țările sărace, care prin intensitate și amploare devine cea mai puternică. În aceste condiții, atenuarea și înlăturarea decalajelor de mari proporții dintre țările bogate și țările sărace constituie o condiție fundamentală pentru folosirea interdependențelor ca pirghii ale progresului tuturor economiilor naționale, pentru echilibrarea economiei mondiale.

Uneori, creșterea interdependențelor între economiile naționale este interpretată ca o mondializare economică sau ca o tendință de dizolvare a economiilor naționale în mari complexe comunitare regionale. Or, în realitate, felurile legături stabile existente între economiile diverselor țări, într-o lume în care nici un popor nu se poate dispensa de colaborarea cu celelalte, constituie un element obiectiv pentru edificarea unor relații deschise, reciproc avantajoase, care să ia în considerare atît interesele proprii cît și cele ale partenerului, relații puse în slujba eliminării dependențelor spoliatoare, a sprijinirii țărilor în curs de dezvoltare pe calea progresului lor multilateral, a însănătoșirii economiei mondiale. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Trebuie să recunoaștem interdependența existentă în cadrul diviziunii internaționale a muncii între țările cu economii și orînduri sociale diferite, să recunoaștem faptul că o colaborare activă și largă între toate statele lumii, în spiritul egalității, avantajului reciproc, constituie un factor de importanță fundamentală pentru progresul general al popoarelor, pentru securitate și pace”.

Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la caracterul unic și interdependent al economiei mondiale contemporane constituie o convingătoare pledoarie în favoarea unei largi colaborări și cooperări economice și politice între toate țările, indiferent de orînduirea lor și de nivelul lor de dezvoltare, bazată pe principiul noi, pe echitate, avantaj reciproc, stimă, pe întărirea independenței naționale, împotriva politicilor de izolare a vreunui stat sau grup de state de circuitul economic și tehnico-științific mondial. În această lumină apar contrare cerințelor obiective acele teze teoretice ca și diferitele programe care preconizează renunțarea la independența economiilor naționale și izolarea regională a unor țări, mai ales din rîndul celor în curs de dezvoltare — așa cum propune, de exemplu, cercetătorul francez al problemelor țărilor în curs de dezvoltare, Maurice Guernier¹⁾.

Ținînd seama de caracterul unic și interdependent al economiei mondiale, țările socialiste nu pot decît să fie interesate în lărgirea schimburilor lor economice și a cooperării în producție cu alte state, în participarea lor activă la schimbul mondial de valori materiale. Totodată, fiind și ele expuse influențelor crizei economice mondiale, țările socialiste sînt interesate în mod obiectiv să facă un nou pas înainte pe calea dezvoltării colaborării lor reciproce în vederea soluționării cu succes a problemelor lor economice și sociale, realizării independenței energetice, reducerii importurilor de tehnică costisitoare și asigurării autonomiei lor alimentare.

Într-o lume a interdependențelor universale, realizarea securității economice a statelor — atît individuală, cît și internațională — apare ca o condiție de bază pentru securitatea lor militar-politică, de ambele depinzînd progresul popoarelor. Or, în condițiile crizei mondiale, ale politicilor economice, comerciale și financiare protecționiste, restrictive, discriminatorii, practicate de țările capitaliste dezvoltate, de capitalul financiar internațional, a crescut insecuritatea economică a tuturor țărilor. De aceea, se impune cu atît mai mult lansarea unui dialog global pe problemele economiei mondiale contemporane. Evident, această operă nu poate fi lăsată numai pe seama unui grup restrîns de țări, ci poate avea succes — așa cum subliniază România și președintele ei — numai dacă toate țările iau parte la rezolvarea problemelor care le vizează.

Viziunea științifică asupra economiei mondiale, ca sistem unic, bazat pe interdependențe obiective, constituie o călăuză a strategiei politice și acțiunilor practice ale țărilor noastre. Politica consecventă a României de a întreține relații cu toate țările, indiferent de orînduirea lor socială, corespunde în întregime tendințelor stabile din economia mondială, a permis țărilor noastre să se încadreze activ în raporturile economice internaționale, să beneficieze de rezultatele pozitive ale acestei încadrări. Promovînd în continuare această politică, România socialistă va aduce noi contribuții prestigioase la așezarea pe baze noi a economiei mondiale, a lumii contemporane.

Gheorghe BADRUS

¹⁾ Maurice Guernier, *Tiers-Monde: trois quarts du monde*, Editions Dunod, Paris, 1980, pag. 91, 98 ș.a.

PROCESE ȘI FENOMENE ACTUALE DIN ECONOMIA MONDIALĂ (IX)

Dezbateri inițiată de „Revista economică” cu sprijinul Secției de științe economice a Academiei de științe sociale și politice, Academiei „Ștefan Gheorghiu” și Institutului de economie mondială

O falsă alternativă : creștere economică sau inflație

N.S. Stănescu — Consider că nu putem vorbi despre inflație ca o trăsătură permanentă a economiei țărilor capitaliste. O asemenea afirmație despre permanența inflației poate fi făcută doar dacă analizăm evoluția economiei într-un interval istoric scurt, să zicem un deceniu, un deceniu și jumătate, dar în nici un caz atunci când investigăm evoluția pe termen lung a economiei capitaliste (cel puțin atita cât ne-o permit datele disponibile). După părerea mea, pentru a ne explica actualul proces inflaționist, trebuie să facem o disjunctie clară între inflație și creșterea prețurilor în genere. Este foarte important să înțelegem că **nu orice creștere de prețuri este echivalentă cu o inflație**, după cum nici orice scădere a prețurilor nu este echivalentă cu o deflație. Confundarea creșterii prețurilor în general cu inflația a stat la baza multor interpretări eronate, mai ales atunci când au fost analizate procesele inflaționiste pe plan mondial. Costurile pot să crească fără ca aceasta să însemne că avem de-a face cu o inflație. Uneori o inflație este declanșată de o creștere a costurilor reale, dar ea nu poate fi redusă la o asemenea sporige de costuri. Esențială este, după opinia mea, pentru înțelegerea proceselor inflaționiste ruperea legăturilor directe dintre costurile reale și prețurile de pe piață. Tocmai de aceea, unele cheltuieli statale, cum sînt cele militare, pot declanșa sau accentua o inflație pentru că ele apar calculate în prețuri (mai ales sub forma impozitelor și taxelor), dar nu au o legătură cu oscilațiile costurilor reale.

Un aspect care — în ultima perioadă — a alimentat ideea permanenței inflației în economia capitalistă este și acela că s-a considerat ca de la sine înțeles faptul că inflația ar trebui neapărat să aibă la bază, pe de o parte, o rupere a legăturilor, dintre evoluția prețurilor și cea a puterii de cumpărare a monezii, iar pe de altă parte, o diminuare a puterii de cumpărare datorată încetării convertibilității monezii în aur și a legăturilor dintre monedă și baza ei, conținutul în aur. Or, chiar în volumul I al „Capitalului” Marx vorbește despre posibilitatea inflației în condițiile sistemului monetar bazat pe aur. După părerea mea, ruperea legăturii dintre conținutul în aur al monezii și puterea sa de cumpărare nu presupune neapărat un proces inflaționist, așa cum ne-o arată experiența postbelică a unor țări capitaliste dezvoltate pe o perioadă de cel puțin zece ani. Caracterul acut al problemei inflației este generat astăzi de dilema în care s-a aflat nu numai teoria ci și politica economică occidentală din cauză că a fost formulată falsă alternativă : ori inflație, ori creștere economică. S-a ajuns să se considere că în genere orice creștere economică ar fi generatoarea unei inflații, indiferent dacă această creștere are sau nu legături cu piața mondială, cât de intense sînt aceste legături și ce se petrece pe piața mondială în domeniul prețurilor, al puterii de cumpărare a valutei, al cursurilor valutare reciproce. Dacă analizăm evoluția prețurilor de pe piața mondială și influența lor asupra prețurilor interne dintr-o economie națională sau mai multe, ca și problema nivelului relativ al cursurilor valutare, atunci nu putem minimaliza sau ignora procesul exportului de inflație.

Aș vrea să spun câteva cuvinte în această privință. După părerea mea, o bună parte din inflația actuală din țările capitaliste avansate — desigur nu în întregime — se datorește și exportului de inflație. Dar, vreau să precizez că mă refer nu la exportul de inflație pe care îl acceptă și o parte din teoria

economică occidentală și anume cel generat de așa-numitul șoc petrolier. După părerea mea este vorba de exportul de inflație generat de devalorizarea dolarului, de „tezaurizarea” lui în calitate de „garant” al emisiunilor monetare naționale, de criza dolarului în deceniul șapte, de ruperea oricărei legături între aur și dolari și suspendarea convertibilității dolarului chiar în relațiile dintre băncile naționale de emisiune monetară. Aceste evenimente au făcut să apară o ruptură nu numai între prețurile interne din diferitele țări și prețurile de pe piața mondială, dar și între puterea reală de cumpărare a fiecărei monezi pe plan intern și puterea de cumpărare a celeiași monezi pe plan extern. Și aceasta din cauza fluctuației cursurilor valutare sau, uneori, a dirijării cursurilor valutare exact în sensul contrar evoluției puterii reale de cumpărare. Știm că de multe ori au fost revalorizate monezi fără ca puterea internă de cumpărare să justifice o asemenea inițiativă, sau, dimpotrivă, sub presiuni interne sau externe, au fost devalorizate monezi fără să fi intervenit o modificare a puterii de cumpărare interne nici în raport cu dolarul și nici cu piața mondială.

Consider că astăzi nu mai putem afirma că inflația ar fi un efect datorat exclusiv unor greșeli de politică economică ale unor guverne occidentale. Ea poate fi, după părerea mea, efectul unei politici economice deliberate. Scopul menținerii unui nivel ridicat sau relativ ridicat al inflației poate fi încercarea de a rezolva unele probleme cheie din ansamblul economiei. Economia politică oficială sau oficioasă din țările capitaliste dezvoltate se plînge de o scădere a productivității, înțelegînd prin aceasta o scădere a randamentului capitalului, adică o scădere a ratei profitului. Ea se plînge, de asemenea, de o creștere disproporționată a costului forței de muncă, respectiv de o sporire prea rapidă a salariului real ca și de o creștere exagerată a ponderii salariilor în venitul național. În plus, se vorbește de o devansare a creșterii salariilor față de sporirea producției și a profiturilor. Or, am impresia că în mod deliberat este acceptată astăzi o rată relativ ridicată a inflației în unele țări occidentale pentru a se anihila creșterea anterioară a salariului real și pentru a se realiza un echilibru între creșterea salariului real și a celui nominal. Efectul scontat este obținerea unei rerentabilizări a economiei naționale în sensul capitalist al cuvîntului. Într-un cuvînt, pentru a se reduce rata profitului la un nivel mai înalt. Într-adevăr, datele ne arată posibilitatea unei creșteri a salariilor reale în perioada premergătoare crizei ciclice. Aceasta nu este o concluzie bazată numai pe evoluția actuală. Pe la mijlocul secolului precedent, Marx, pe baza datelor disponibile atunci, preciza că întotdeauna salariile reale au crescut pînă în pragul crizei, iar criza a efectuat, de fiecare dată, o „reechilibrare” a raportului dintre profit și salarii în favoarea capitalului. Cred că acest proces, împreună cu cronicizarea șomajului, ne dă explicația unor fenomene sociale actuale din economia occidentală, fenomene care altfel ar apare ca inexplicabile.

Restructurări de proporții în domeniul prețurilor

Lucian C. Ionescu — În perioada actuală, viața internațională se caracterizează prin multiple procese revoluționare care implică atît dimensiunea tehnico-economică, cît și pe cea social-politică a activității umane. Astfel, legat direct de tema dezbaterii noastre, cred că se poate aprecia că, în prezent, se desfășoară și o revoluție în domeniul prețurilor. Expresia nu este exagerată. De la începutul formării piețelor internaționale

și, în mod deosebit, odată cu procesul de cristalizare al economiei mondiale, istoria a demonstrat că, la anumite intervale, au loc mari bulversări în domeniul prețurilor, reasezări de mari proporții în raportul dintre prețuri și valoarea socială a diferitelor categorii de mărfuri.

Ca și anii '70, anii '80 aduc mereu noi elemente care confirmă faptul că sistemul contemporanilor unei astfel de revoluții a prețurilor. O componentă importantă a acestui proces o constituie inflația. Problema delimitării fenomenului inflaționist de creșterea a prețurilor în general — ridicată de data aceasta de tovarășul N.S. Stănescu — prezintă o deosebită importanță teoretico-metodologică și, în ultimă instanță, practică. Consider că punctul de plecare în rezolvarea acestei probleme dificile constă într-un concept de bază al teoriei economice marxiste — valoarea socială. În „Teorii asupra plusvalorii“, Marx se referea la „crizele determinate de schimbările și revoluțiile prețurilor care nu coincid cu schimbarea valorii mărfurilor“.

În această ordine de idei, **inflația ar putea fi definită drept o creștere a prețurilor rapidă, persistentă și cu tendință de generalizare, în măsura în care nu corespunde modificărilor din mărimea și structura valorii sociale a produselor și serviciilor.** Ca atare, fenomenul inflației scoate în evidență apartenența economicului la social, în sensul că amplificarea inflaționistă a prețurilor este rezultatul interacțiunii unor factori de natură tehnico-economică, social-economică, politico-economică, ajungând pînă la relația ecologic-economică.

În ceea ce privește **factorii tehnico-economici**, cred că inflația se declanșează în momentul în care se manifestă epuizarea resurselor și tehnicilor unui anumit model de acumulare, producție și consum care s-a aflat, pentru o perioadă de timp, în inima unui tip de reproducție socială. Epuizarea resurselor modelului respectiv și căutarea febrilă a noi modalități de acumulare și producție impun reasezări profunde în raporturile valorice și de pret.

Pentru cuantificarea propriu-zisă a modificărilor menționate, de cele mai multe ori, atenția economiștilor s-a concentrat asupra analizei costurilor. Fără a minimaliza utilitatea acestei abordări, nu trebuie ignorat nici riscul pe care îl prezintă cantonarea excesivă la nivelul costurilor — obținerea unei imagini „tehniciste“, foarte apropiate de teoria „inflației determinate de costuri“ (cost-push inflation), amintită de tovarășa Sorica Sava.

De o importanță crucială mi se pare problema productivității muncii care implică, pe de o parte, analiza raportului dintre munca vie și munca materializată, și, pe de altă parte, a relației valoare nou creată — valoare socială. În acest sens, o creștere inflaționistă a prețurilor coexistă cu stagnarea sau chiar scăderea productivității muncii sociale. Departe de a fi determinată exclusiv de factori tehnico-economici, problema creșterii productivității muncii trimite nemijlocit la **dimensiunea socială a activității umane.**

Aș dori să mă refer la un studiu efectuat de un grup de economiști americani de orientare marxistă asupra cauzelor plafonării productivității muncii în S.U.A., în ultimul deceniu. Principala concluzie — formulată de David Gordon — vizează „diminuarea eficacității sistemului postbelic de control birocratic“ al procesului de producție. Sînt implicate în această apreciere atât nivelul microeconomic — tehnicile și practicile care țin de sfera „management“-ului, cît și cel macroeconomic — subordonarea forței de muncă față de interesele oligarhiei monopolist-statale. De aceste condiții, inflația este și expresia unei crize sociale, prin intermediul său manifestîndu-se tentativa redistribuirii venitului național în favoarea clasei dominante.

Caracterul mondial al inflației evidențiază **dimensiunea sa politico-economică**, legată de însuși procesul complex de reasezare a raportului de forțe între diferite state și grupe de state. În distribuirea și redistribuirea produsului mondial creat la un moment dat, mecanismele inflației joacă un rol considerabil. Corespunzător vechiului tip de ordine economică internațională, statele dezvoltate „absorb“ partea majoritară a veniturilor naționale, indiferent de zona geografică în care sînt reate. În acest fel, inflația agravează contradicția dintre țările bogate și cele sărace.

În același timp, analiza factorilor care țin de **relația ecologic-economică** arată, în mod incontestabil, că trăim o epocă de „reasezare a raportului de forțe“ și în acest domeniu, deci între om și natură. Societatea umană își poate garanta supraviețuirea și progresul numai în măsura în care își reconștientizează statutul de parte componentă a naturii, în sens larg. Nu opoziția, ci responsabilitatea față de natură poate oferi omului șansa rezolvării crizelor ecologice; numai astfel va putea fi înțeleasă și valorificată interdependența dintre „ciclurile“ naturii și cele ale vieții social-economice. Deși poate frapa la prima vedere, cred că o expresie a acestei interdependențe o regăsim în evoluția compoziției organice a capitalului, pentru a utiliza terminologia teoriei marxiste „clasice“.

Depășind granițele specifice economiei capitaliste, din punct de vedere tehnico-economic, asistăm la tenința generală de creștere a ceea ce am putea numi **compoziția organică a investițiilor productive.** Iar în perioada actuală, principalul factor al acestei creșteri cred că rezidă în amplificarea „costurilor naturii“. După cum sporirea compoziției organice a capitalului acționează în sensul scăderii ratei medii a profitului, o creștere generalizată a compoziției investițiilor productive va diminua rentabilitatea investițiilor nu numai în țările capitaliste ca atare. De aici, necesitatea unor restructurări, la scară planetară, în sectoarele și ramurile producției industriale. Fiind necesară o perioadă de timp relativ îndelungată pînă la realizarea efectivă a acestor restructurări, se vor manifesta presiuni în sensul compensării monetare a pierderilor de rentabilitate. Dar o creștere a prețurilor pentru compensarea costurilor fără un spor proporțional de valoare nou creată nu poate avea decît un efect inflaționist. Astfel se conturează un cerc vicios: un anumit nivel al prețurilor necesită o anumită cantitate de mijloace bănești cauze, la rîndul său, alimentează inflația. Deci, se poate aprecia că, peste un anumit prag, inflația se autogenerază, prin intermediul **factorilor monetari**, la care doresc să mă refer în încheiere.

Din punct de vedere monetar, inflația reprezintă criza monedei manifestată în **blocajul suferit de funcția de echivalent general al valorii mărfurilor** în cadrul economiilor naționale. La nivelul economiei mondiale, corespondentul crizei monetare menționate este reprezentat de **criza etalonului monetar internațional.** Concret, este vorba de criza etalonului aur-devize, care în perioada postbelică s-a manifestat cu deosebire sub forma tandemului tranș-dolar. După cum a demonstrat și perioada interbelică, aurizația de la un etalon monetar către un altul constituie un proces dificil, complicat, care se derulează de-a lungul a două-trei decenii. Desigur, un început a fost făcut prin statutul „modificat“ al F.M.I., intrat în vigoare din 1978, care stipulează necesitatea creșterii rolului drepturilor speciale de tragere (D.S.T.). Dar, de la un acord de principiu la realizarea practică a unor prevederi, formulate în termeni destul de vagi, este o cale lungă, presărată cu numeroase obstacole. Și totuși, inflația nu va putea fi eliminată cu adevărat — dincolo de „succese“ parțiale și pasagere — dacă nu se vor înregistra progrese reale și în direcția edificării unui nou sistem monetar internațional. La rîndul său, realizarea acestui obiectiv nu depinde exclusiv de factori monetar-valutari sau financiari, ci de ansamblul eforturilor menite să conducă la instaurarea noii ordini economice și politice mondiale. Și astfel, „cercul se închide“, punînd o dată în plus în relief complexitatea vieții sociale, în cadrul căreia economicul nu poate fi înțeles în profunzime, decît prin raportare și corelare cu celelalte ipostaze ale destinului istoric al umanității.

Inflația — componentă proeminentă a crizei economice mondiale

Mugur Isărescu — Cred că dezbateră de pînă acum a scos în relief faptul că inflația contemporană se dovedește un fenomen foarte complex. Două manifestări științifice internaționale pe probleme de inflație (una la New York, în 1980 și alta la Salzburg în 1981), la care am participat, au ajuns la aceeași concluzie: inflația este un dezechilibru grav al economiei contemporane, avînd manifestări multiple, specifice în funcție de perioada istorică și zona geografică, de unde și necesitatea unor abordări diferențiate de la caz la caz.

Voi căuta să evit repetarea celor spuse anterior, punctînd cîteva aspecte deosebite referitoare la tema dezbaterii noastre.

În primul rînd, chestiunea **modului de definire a inflației.** Este inflația similară cu creșterea prețurilor? Și invers, orice menținere fixă a prețurilor înseamnă lipsa inflației? Cred că la aceste întrebări nu se poate da un răspuns tranșant, ci unul nuanțat.

Creșterea prețurilor este, în ultimă instanță, principala formă de manifestare a inflației. Nu se poate vorbi de inflație dacă, pînă la urmă, nu au loc majorări sensibile ale prețurilor — cu care sînt obținute produsele. Dar, ce fel de creștere a prețurilor reflectă existența procesului inflaționist?

Un prim aspect: **majorările de preț trebuie să se înregistreze la mai multe produse care prezintă importanță notabilă pentru consum.** Deci, este vorba de prețuri de consum și mai puțin de alte tipuri de prețuri — prețuri cu ridicata, sau prețuri de producție (de livrare ale fabricilor). Desigur, dacă se măsoară ultimele, cu o probabilitate ridicată se vor majora și prețurile de consum, dar legătura nu este întotdeauna absolut necesară. De exemplu, majorarea prețurilor de livrare ale fabricilor poate fi absorbită parțial sau total de reducerea adausu-

rilor pe canalele de distribuție, prețurile de consum rămânând relativ stabile. De aceea, mai alături de cele, în literatura de specialitate, fac această distincție: inflația se manifestă în creșterea prețurilor de consum (respectiv în creșterea prețurilor la produsele destinate utilizării finale, cuprinse în deflatorul produsului intern brut), iar majorarea celorlalte tipuri de preț — prețuri cu ridicata etc. — reflectă nu inflația ca atare, ci mai degrabă presiuni inflaționiste, un potențial inflaționist, care se poate concretiza mai mult sau mai puțin.

Un alt aspect: pentru a reflecta un proces inflaționist, **majorările de preț trebuie să fie substanțiale și ireversibile**, sau, cel puțin, de durată. Deci, nu fluctuații de prețuri, mai ales nu fluctuații sezoniere și nici creșteri accidentale, izolate, de prețuri, ci o mișcare în sus evidentă a nivelului general al prețurilor. De aceea, inflația se apreciază pe baza indicilor de preț, în principal a indicelui prețurilor de consum (cu variantele sale, indicele costului vieții sau indicele prețurilor cu amănuntul) și a indicelui deflator al produsului intern brut. Aș dori să subliniez că, în conformitate cu metodologia de calcul a acestor indici, se iau în considerare prețurile produselor similare, făcându-se corecturile necesare pentru îmbunătățirile calitative și tehnologice. Desigur, aceste corecturi nu sînt ușor de făcut în condițiile schimbării rapide a nomenclatorului de produse de pe piață și oricît de minuțios ar fi operate nu pot rezolva în sine problema dificilă a delimitării creșterii inflaționiste a prețurilor de creșterea să-i zicem „normală” a lor; dar este bine de reținut că acest aspect este avut în vedere la calcularea indicilor de preț. Cu alte cuvinte, dificultățile de comparabilitate a produselor în timp, ca urmare a îmbunătățirilor calitative și tehnologice, nu pot să estompeze mișcarea evident în sus a prețurilor datorată inflației, procesul inflaționist clar care se manifestă pe plan mondial în ultimele decenii. În definitiv, așa cum arătam, inflația se măsoară în principal la prețurile de consum și mai puțin la prețurile bunurilor de investiție; iar dacă ne gândim la bunurile de consum, în special la cele esențiale (alimente, îmbrăcăminte etc.), ce îmbunătățiri calitative sau tehnologice extraordinare pot justifica, măcar parțial, creșterea vertiginosă, accelerată a prețurilor de la începutul acestui secol pînă în prezent?

Sînt intrutotul de acord că inflația este mai bine reflectată — și definită — de erodarea puterii de cumpărare a monedei, de deprecierea inflaționistă internă a monedei (spun deprecierea inflaționistă internă pentru a o delimita de deprecierea externă de pe piețele valutare, respectiv scăderea cursului de schimb, care poate avea și alte cauze). Personal, înclin să definesc inflația ca depreciere internă a monedei, dar consider că definierea inflației ca majorare generală a prețurilor este incorectă, deoarece am intra într-un cerc vicios al noțiunilor: scăderea puterii de cumpărare a monedei se măsoară prin creșterea prețurilor. Deprecierea internă a monedei definește însă mai bine procesul inflaționist decît creșterea prețurilor, pentru că atunci cînd vorbim de scăderea puterii de cumpărare a monedei ne referim, implicit, la creșterea prețurilor de consum și la majorări sensibile și ireversibile ale prețurilor, deci la restricțiile enumerate anterior.

Inflația, componentă deosebit de proeminentă a crizei economice mondiale contemporane, este, în opinia mea, un fenomen al economiei de piață, legat intim de problema monedei și a prețurilor, dar cu rădăcini adînci în celelalte domenii ale vieții economice și sociale. De aceea, nu cred că putem să transferăm obiectivul central al investigației fenomenului inflaționist în altă parte decît în domeniul monedei, finanțelor și prețurilor. Inflația nu poate fi disociată de creșterea directă sau indirectă, explicită sau implicită a prețurilor, dar în același timp nu este similară cu orice majorare a prețurilor. Inflația se manifestă, în principal, prin majorarea prețurilor, dar în situația în care, din anumite considerente, prețurile rămîn înghețate (je exemplu, așa cum au procedat multe țări occidentale în deceniul trecut prin promovarea politicii de control al prețurilor) ea se manifestă prin alte dezechilibre — reducerea producției și a ofertei pe piață, apariția pieței negre etc.

În al doilea rînd, problema **modului diferit în care apare inflația în funcție de perioada istorică și zona geografică**. Este cunoscut, și nu doresc să insist asupra acestui aspect, că inflațiile catastrofale au apărut de regulă în timpul și după convulsii social-politice puternice (războaie, revoluții), fiind asociate cu diferite fenomene de criză și de aceea diferențiate de la caz la caz. Inflația ce s-a permanentizat în perioada post-belică în țările occidentale și s-a extins ulterior în economia mondială este deosebită de cele cunoscute anterior de istorie: este o inflație pe timp de pace, o inflație ce a devenit un **insolent permanent al ciclului economic** și care s-a agravat treptat transformîndu-se dintr-o inflație tiritoare (o creștere de cîteva procente a indicelui prețurilor de consum pe an) într-una rapidă, chiar galopantă (peste 10—15% creștere a prețurilor pe an).

Dar, așa cum ne arată experiența ultimilor ani, harta geografică a inflației este foarte eterogenă; țările percep deosebit

creșterea prețurilor. Unele țări, cum ar fi R.F. Germania sau Elveția, intră în reverberație la o creștere a prețurilor de peste 5% pe an, adoptînd imediat măsuri antiinflaționiste. În alte țări occidentale se admite însă o rată a inflației mai ridicată, chiar de 20—30% pe an, fără să se considere ca periculoasă. În sfîrșit, există economii — ca Brazilia, Israelul — care parcă s-au adaptat la rate înalte ale inflației, mecanismele economice funcționînd la creșteri de preț de 50—100% sau chiar mai mult. Atitudinea deosebită față de inflație provine din experiența istorică: o țară care a cunoscut în anii 1920 una din cele mai spectaculoase hiperinflații este deosebit de sensibilă la stabilitatea prețurilor. De asemenea, atitudinea față de inflație provine din gradul în care, pe plan național, s-a creat și dezvoltat arsenalul de mijloace necesare coabitării cu o rată înaltă a inflației: sistemele de indexare, cursurile de schimb glisante etc. Astfel, în Israel funcționează piețele de capital, cu toate că majorarea prețurilor este de peste 100% (deci rata dobînzii trebuie să fie mai mare de 100%).

În al treilea rînd, problema **cauzelor inflației contemporane**. Dacă am face o trecere în revistă a analizelor făcute procesului inflaționist contemporan, cred că am putea evidenția mai mult de o duzină de „cauze”. Toate ajung la un punct comun și anume excesul masei monetare, generatoarea cererii în exces. Realitatea este, într-adevăr, aceasta: orice proces inflaționist a fost și este legat de o masă monetară în exces. Deci monetariștii au dreptate; însă ei nu abordează problema pînă la capăt, pentru că la rîndul ei emisiunea excedentară de masă monetară are anumite cauze, ea nu este determinată pur și simplu de o politică răuvoitoare, intenționat inflaționistă, a institutului de emisiune.

Explicarea cauzelor care generează exces de masă monetară cred că trebuie abordată cu multă atenție, avîndu-se în vedere un întreg complex de factori. Ce ne spune istoria economică? De cînd există o anumită statistică a prețurilor în Europa occidentală (sec. XVI), s-au conturat foarte clar patru perioade de creștere rapidă, generală și ireversibilă a prețurilor pe plan mondial: între 1525 și 1560 (perioadă în care bimetalismul aur-argint era la apogeu, deci sistemele monetare aveau o bază metalică), datorită avalanșei aurului din America în Europa occidentală; între 1850 și 1870, în condițiile generalizării etalonului aur, cînd s-a dezvoltat activitatea bancară bazată pe credit; între 1918 și 1950 — perioada războaielor mondiale și a deficitelor bugetare; și, în sfîrșit, din deceniul șapte pînă în prezent. Excesul de masă monetară a avut motivații deosebite în fiecare perioadă istorică și dacă am avea în vedere și elementele specifice din fiecare țară, tabloul cauzelor inflației devine foarte complex. Cred că trebuie să evităm explicațiile simpliste, de exemplu că inflația s-ar datora desprinderii sistemelor monetare de baza lor metalică (majorări puternice ale prețurilor s-au semnalat și în perioada etaloanelor monetare metalice, uneori chiar datorită ofertei suplimentare de aur).

În ceea ce privește inflația care s-a proliferat în economia mondială în ultimele două decenii, cred că explicația ei poate fi furnizată de analiza a trei împrejurări. Primo — o politică economică de tip keynesist, urmată inițial în țările occidentale, ulterior și în alte țări, care, urmărind atenuarea unor dezechilibre grave ale economiei capitaliste (șomajul, polarizarea veniturilor, supraproducția) a favorizat instaurarea treptată a unor mecanisme și a unui climat inflaționist. Stimularea pe toate căile și cu orice preț a cererii de consum pentru relansarea economiei este un exemplu concludent în acest sens, o asemenea politică implicînd, volens-nolens, un exces de masă monetară, deficite bugetare, risipă de resurse; de aceea, îndrăznesc să spun că **societatea de consum este, în esență, o societate a inflației**. Secundo — o tendință evidentă de creștere a costurilor, datorită, în principal, rigidității, în sensul scăderii, a prețurilor factorilor de producție (efectul ratchet). Resursele naturale devin mai sărace, mai greu exploatabile și deci mai scumpe; tehnologia și capitalul sînt solicitate și se constată un proces de scumpire a lor; sistemele de indexare au la rîndul lor, ca efect inevitabil, creșterea costului forței de muncă. Tertio — complexitatea scenei politice naționale și internaționale contemporane. Astăzi, în țările occidentale se remarcă o ascuțire a luptei dintre diferite grupări de putere, pentru revendicări sociale și economice, o adîncire a contradicțiilor. Din punct de vedere politic, a devenit foarte greu să se ia decizii care să dezavantajeze față anumite categorii sociale. În consecință, finanțarea inflaționistă a devenit o metodă curentă de a evita deciziile politice explicite. Nu este întîmplător că procesul inflaționist este mai puternic în țările în care consensul social este mai slab. Ascuțirea contradicțiilor dintre state și grupări de state pe plan internațional, agravarea fenomenelor de criză — în special a celor de criză valutar-financiară — contribuie într-o manieră asemănătoare, după opinia mea, la alimentarea procesului inflaționist din economia mondială.

COMERȚUL MONDIAL CU COMPONENTE PENTRU INDUSTRIA CONSTRUCTOARE DE MAȘINI

DE OBICEI, cînd se discută problemele comerțului internațional se iau în considerare clase mari de mărfuri, cum sînt produsele finite și materiile prime. Mai puțin cunoscute sînt datele privind componentele de mașini, adică piesele și subansamblele capabile să-și îndeplinească funcțiunea într-o mare varietate de condiții tehnologice exterioare date de mașinile finale în care sînt încorporate¹⁾ și care constituie de asemenea o clasă majoră de mărfuri vîndute și cumpărate de firme din diferite țări. Datele provin din „Buletinul statistic privind comerțul mondial cu produse ale industriei constructoare de mașini” editate de C.E.E./O.N.U., pe anul 1981. Deși acest buletin apare de cîteva ani, este prima dată cînd cifrele sînt clasificate astfel încît o parte importantă din componentele negociate pe piața mondială sînt puse în evidență în rubrici speciale. În felul acesta importanța comerțului amintit poate fi evaluată cel puțin ca ordin de mărime, confirmînd unele date parțiale cunoscute din unele ramuri ale construcției de mașini (în special din domeniul automobilelor). Datele arată că specializarea organologică pe plan național, mod de organizare a producției de mașini fundamental în țările dezvoltate, se extinde dincolo de frontierele naționale, constituindu-se într-o diviziune internațională a muncii care este mult mai profundă decît diviziunea pe produse finite.

Adîncirea diviziunii internaționale a muncii

POTRIVIT datelor publicate de C.E.E./O.N.U., din volumul mondial total al exporturilor de produse ale industriei constructoare de mașini de 409 475 milioane de dolari S.U.A., 116 354 milioane de dolari, adică 28,41% au reprezentat componentele specifice în mod explicit ca atare.

La această cifră se adaugă un volum, pe care vom încerca să-l estimăm foarte aproximativ, de componente specifice implicit, în sensul că în aproape toate grupele de mașini finite specifi-

cate în statistica pe care o analizăm sînt incluse și componentele care au putut fi atașate grupei respective. Astfel, datele privind mașinile unelte, mașinile agricole, utilajul pentru construcții etc. conțin și volumul exportului de componente ale clasei respective de mașini. Datele privind componente de rang ierarhic înalt conțin și volumul exportului și al importului de componente de rang inferior destinate componentelor superioare respective. Astfel, datele privind volumul comerțului de motoare cu combustie internă includ și volumul de componente de motoare (de exemplu pistoane, segmenti etc.) exportate ca atare. Aceasta înseamnă că ponderea comerțului mondial de componente este considerabil mai mare decît cifra de 28% arătată mai sus.

Problema constă deci în a estima cît din valoarea produselor finite reprezentată de fapt valoarea componentelor nespecificate separat. Datele din buletin nu mai oferă nici un indiciu în afară de faptul că toate rubricile privind produsele finite conțin și valoarea componentelor care nu au fost specificate în rubrici speciale de componente. Ceea ce se știe însă din analiza producției interne a țărilor efectuată cu alte prilejuri este că de fapt întreprinderile de produse finite sau de componente de rang superior sînt întreprinderi de montaj care achiziționează componentele de la producători specializați. Astfel firmele producătoare de automobile achiziționează din afara rețelei lor de unități productive (printre care se numără și unități producătoare de componente) circa 50% din componente de la firme specializate organologic. După unele date din presa de specialitate, firmele americane producătoare de automobile intenționează să ridice acest procent pînă la 80%, ceea ce înseamnă că vor renunța la unele din unitățile lor de producție de piese și subansamble. Asemenea date indică deci că ponderea componentelor cumpărate (din interior sau din străinătate) este foarte mare. De aceea, putem aplica încă o dată la producția de produse finite așa cum figurează în statistica buletinului citat procentul de 28,41 pe care l-au obținut mai sus, astfel încît la cele 116 354 milioane putem adăuga 83 275 milioane dolari ca fiind

valoarea componentelor incluse în rubricile de produse finite, ajungînd astfel la 199 629 milioane dolari ca fiind valoarea totală a componentelor făcînd obiectul comerțului mondial sau 48,75%. Deși rezultatul este doar aproximativ, el poate mai degrabă subevalua decît supraevalua ponderea componentelor în comerțul mondial de produse ale construcției de mașini. Tabelul nr. 1 privind producția și exportul

Tabelul nr. 1

Exporturile de autoturisme și de componente de automobile din țările dezvoltate (mil. dolari)

	Auto-turisme	Compo-nente
S.U.A.	4 743,3	7 367,4
R.F. Germania	14 179,6	6 130,6
Japonia	11 964,3	1 880,6
Franța	7 165,2	3 244,8
Anglia	1 779,3	3 253,5
Italia	2 771,4	1 662,6
Suedia	1 099,9	909,7
Norvegia	5,1	83,0
Danemarca	42,5	87,5
Finlanda	71,2	29,2
Elveția	8,5	110,3
Olanda	333,8	338,2
Belgia-Luxemburg	4 749,5	879,7
Total țări dezvoltate	48 913,6	25 977,5
Total mondial	54 281,2	30 888,8

Sursa tabelelor: calculat după Bulletin of statistics on world trade in engineering products, O.N.U., 1981.

de automobile și de componente este convingător. Date separate privind alte subramuri ale construcției de mașini oferă indicii similare.

Oricît de sceptici am fi față de aceste evaluări, nu putem ocoli concluzia că circa 50% din valoarea comerțului mondial de mașini este formată din componente vîndute și cumpărate pentru montaj.

Produsele industriei constructoare de mașini avînd ponderea cea mai mare printre grupele de mărfuri negociate

¹⁾ Vezi Ion Crișan, *Tehnologia în sistem*, Editura științifică și enciclopedică, București 1980, p. 52 și urm., 67 și urm.

între țări, componentele, chiar dacă am considera cei 50% o cifră puțin exagerată, rămân una din grupele principale de mărfuri ale comerțului internațional total.

Datele din buletinul C.E.E./O.N.U. privind exportul componentelor specificate ca atare (reflexate în tabelul nr. 2) arată importanța relativă a principalelor grupe de componente. Trecând peste ponderea foarte ridicată a componentelor de automobile, se remarcă în domeniul mecanic importanța deosebită a motoarelor cu ardere internă și mai ales a **componentelor mecanice** („Piese și accesorii neelectrice neincluse în alte rubrici“). Împreună aceste trei grupe reprezintă 48,92% din exportul mondial specificat explicit de componente. Dacă adăugăm și celelalte rubrici referitoare la componente cu caracter mecanic constatăm că 66,2% din comerțul cu piese și subansamble sînt componente mecanice. Chiar dacă

Tabelul nr. 2

Importanța relativă a principalelor grupe de componente

	Valoarea (milioane Procente dolari)	
Cazane cu aburi	1 600,1	1,38
Mașini cu aburi	1 106,8	0,95
Motoare cu ardere internă	12 941,1	11,12
Motoare nespecificate la alte mașini	5 865,3	5,04
Mașini electrice rotative	5 380,4	4,62
Pompe pentru lichide	4 499,2	3,86
Alte pompe	7 037,7	6,07
Piese și accesorii neelectrice neincluse în alte rubrici	13 090,6	11,25
Piese și accesorii pentru mașini de birou	6 823,8	5,86
Microfoane, difuzoare și amplificatoare	1 817,8	1,56
Echipament pentru circuite electrice	16 748,3	14,39
Tuburi electronice, tranzistori	6 933,0	5,96
Baterii și acumulatori	1 621,1	1,39
Piese și accesorii pentru automobile	30 888,8	26,55
Total	116 354,0	100

ținem seama de faptul că o parte din componentele de automobile sînt componente electrice, nu ne putem sustrage de la concluzia că componentele mecanice constituie, chiar și în condițiile creșterii vertiginoase a electronicii, unul din articolele majore de comerț internațional.

Repartiția geografică inechitabilă a exportului mondial de componente

PARTEA cea mai importantă a exportului mondial de componente, ca și a exportului de mașini finale revine comerțului între țările dezvoltate, situația fiind paralelă cu repartiția ansamblului exportului de mașini pe zone economice : 59,2% din volumul comerțului total de mașini revine relațiilor din cadrul grupului țărilor dezvoltate, 25,32% revine exportului țărilor dezvoltate spre țările în curs de dezvoltare, 2,86% exportului țărilor dezvoltate spre țările socialiste din Europa. **Exportul țărilor dezvoltate reprezintă, așadar, cel puțin 87,3% din exportul mondial.** Spre comparație ponderea țărilor în curs de dezvoltare în exportul mondial de mașini este de numai 2,8%, iar comerțul de mașini dintre țările în curs de dezvoltare are o pondere de numai 1,18% în comerțul mondial la această grupă de mărfuri.

Așadar, în ceea ce privește componentele, principalii exportatori și importatori sînt țările dezvoltate, deși situația variază în limite foarte largi între clasele de componente. Astfel, dacă în cazul mașinilor electrice rotative importul Canadei, S.U.A., Japoniei și al Europei de vest se ridică doar la 29% din importurile mondiale totale, în cazul tuburilor electronice și tranzistorilor procentul se ridică la 87,62%, la piesele pentru mașinile de birou la 83,03%. În cazul componentelor mecanice importate de țările dezvoltate ponderea cea mai ridicată în importurile mondiale totale o au componentele de automobil (71,64%). Ponderea țărilor dezvoltate în importurile mondiale este de 64,69% pentru componentele mecanice (piese și accesorii metalice neincluse în alte rubrici), de 62,29% la grupa „alte pompe, compresoare și centrifuge“, de 61,89% în cazul pompelor pentru lichide, de 65,43% în cazul motoarelor cu ardere internă etc.

Ponderea celor 14 grupe de mărfuri din tabelul nr. 2 în exportul total de produse ale construcției de mașini al principalelor țări dezvoltate este prezentată în tabelul nr. 3.

Evident că raționamentele privind ponderea totală a componentelor în exportul de mașini referitoare la totalul mondial se aplică și la exportul fiecărei țări dezvoltate în parte. Dispersia moderată a ponderilor țărilor individuale în jurul mediei mondiale este un argument în plus în acest sens. Așadar, și în cazul fiecărei țări în parte putem aprecia că **circa jumătate din exportul de mașini al acestor țări are loc sub formă de componente.**

Sigur, există și abateri mai mari, cum este cazul Norvegiei și al Angliei. Aceasta din urmă și S.U.A. depășesc con-

siderabil media mondială, ceea ce nu face decît să illustreze observația că **un nivel înalt de dezvoltare economică nu exclude ci presupune un intens comerț cu componente.** În schimb Japonia, cu o industrializare mai recentă, are un comerț cu componente mai puțin intens decît majoritatea celorlalte țări dezvoltate. Cazul Norvegiei este singular. El s-ar putea explica și prin imprecizia datelor statistice și prin dimensiunile reduse ale industriei constructoare de mașini din această țară.

Tabelul nr. 3

Ponderea componentelor în exportul total de produse ale construcției de mașini

Țara	Ponderea celor 14 grupe (%)
R.F.G.	28,7
S.U.A.	35,2
Anglia	37
Franța	31,7
Japonia	20,0
Italia	26,6
Suedia	25
Norvegia	16,9
Elveția	30,3
Olanda	26,7
Danemarca	32
Austria	21,4
Belgia	18,8
Total mondial	28,4

Se degajă însă cu pregnanță fenomenul unei **ponderi ridicate a exportului de componente în ansamblul exportului de mașini în toate țările dezvoltate, mari și mici.** Deosebit de interesant este cazul S.U.A., țară în care exportul are o pondere redusă în producție pe ansamblul economiei naționale și în industria constructoare de mașini. Preferința pentru exportul de componente este aici un fenomen interesant și particular. Ieșită din comun este și situația din țările de industrializare recentă din Asia. Astfel, în Singapore ponderea componentelor în exportul total de produse ale industriei constructoare de mașini se ridică la 48%. Aceasta se explică prin ponderea foarte ridicată a producției de componente electronice pentru firmele transnaționale. Din exportul total de componente 62% sînt componente electronice.

Așadar, componentele sînt o **grupă majoră nu numai în comerțul de mașini, dar și în cadrul volumului total al comerțului mondial,** avîndu-se în vedere că comerțul de mașini reprezintă circa două cincimi din comerțul mondial.

Ihor LEMNIJ

Echilibru aparent pe piața petrolului

ACTUALUL declin în prețul real al petrolului nu înseamnă că problema petrolului a fost rezolvată și nici nu trebuie să ducă la fenomene de „autolinșire” în rîndul importatorilor — apreciază un recent studiu al Agenției internaționale pentru energie (A.I.E.). Raportul, prezentat de ziarul britanic *Financial Times* pune în evidență faptul că în ultimii ani cele 21 țări dezvoltate, membre ale A.I.E., au depus eforturi sporite pentru a-și reduce consumul de energie. În timp ce P.I.B. real în țările din O.C.D.E. a fost cu 19 la sută mai mare în 1980 față de 1973, consumul de energie a crescut cu numai 4 la sută, iar consumul de țiței a scăzut cu 3 la sută sub nivelul anului 1973.

Cu toate acestea, raportul A.I.E. apreciază că actuala „stabilitate” de pe piața petrolului a determinat o oarecare stagnare în activitatea de cercetare pentru găsirea de surse alternative de energie. Prețul țiței să nu mai reflecte real, pe termen lung, balanța dintre cerere și ofertă. Din această cauză — se arată în raport — există pericolul ca acele țări care operează pe termen scurt să ia decizii eronate sau să-și reducă eforturile în di-

recția conservării energiei. Pe de altă parte, previziunile A.I.E. anticipază o reducere a producției de petrol către sfîrșitul deceniului, de natură — astfel — să distrugă actualul „echilibru” aparent de pe piața petrolului. Se așteaptă ca cererea de petrol să crească inclusiv pe seama unui consum sporit, în țările în curs de dezvoltare. Cifrele cuprinse în prognozele A.I.E. se referă la un posibil excedent al cererii față de ofertă, la nivelul a 4 miliarde barele pe zi în 1990 și între 9 și 21 miliarde pînă în anul 2000.

Chiar dacă aceste prognoze s-ar putea să nu se realizeze — atrage atenția A.I.E. — este de reținut concluzia că fiecare țară trebuie să-și ia măsuri adecvate pentru a preveni o eventuală criză de mari proporții.

Perspective pentru consumul de oțel

POTRIVIT prognozelor realizate de Institutul internațional al fierului și oțelului, consumul de produse din oțel în S.U.A. și Europa occidentală va crește foarte puțin sau chiar deloc în actualul deceniu.

În rîndul țărilor industrializate, se așteaptă ca numai Japonia să înregistreze o creștere semnificativă — de cir-

ca 9 la sută, consumul urmînd să atingă 79 miliarde t în 1990. În țările în curs de dezvoltare, consumul a crescut cu un ritm anual de 10 la sută în deceniul trecut, a rămas neschimbat în ultimii doi ani și este așteptat să crească din nou, cu un ritm anual de 3,7 la sută pînă la sfîrșitul deceniului.

Interesant de notat este faptul că, pentru prima dată Institutul a realizat aceste prognoze în cadrul secretariatului pe bază de discuții, renunțînd la metodele clasice de modelare.

După aprecierile autorilor, modelele clasice nu ar mai fi fost în măsură să dea rezultate reale în condițiile în care relația dintre dezvoltarea economică și utilizarea oțelului a suferit modificări serioase. În acest context, apreciază I.I.F.O., țările dezvoltate se conving tot mai mult că o viitoare creștere economică nu va mai însemna creșterea consumului de oțel în condițiile menținerii capacităților învechite.

Estimările pentru 1982 privind consumul de oțel arată o reducere cu 8 la sută, la 421 miliarde t în țările nesocialiste, în timp ce totalul mondial este așteptat să se reducă cu 5 la sută, ajunghind la 672 miliarde tone. În perioada din 1979 pînă în prezent cererea de oțel s-a redus cu 30 la sută în S.U.A. și Canada, cu 16 la sută în C.E.E. și cu 10 la sută în Japonia.

Programe de dezvoltare

ANGOLA: noi obiective în industria prelucrătoare

POTENȚIALUL economic al Angolei se bazează în principal pe sectoarele minier și agricol. În circuitul economic mondial, Angola participă deosebit de materii prime minerale (țiței, diamante, minereu de fier) și materii prime agricole (cafea, sisal, bumbac ș.a.). Industria prelucrătoare se află încă la începutul dezvoltării sale. Ea contribuie, în prezent, cu 8% în formarea P.I.B., principalele ramuri fiind industria alimentară și textilă. Potrivit orientărilor de dezvoltare pînă în 1985, industria prelucrătoare își va spori însă contribuția la dezvoltarea economiei naționale, în primul rînd pe celea dezvoltării industriilor de substituție a importurilor. Se vor dezvolta, astfel, printre altele, metalurgia, construcțiile de mașini, industria chimică.

Din specificația obiectivelor ce vor fi realizate pînă în 1985, se remarcă atenția deosebită acordată producției de mijloace de transport rutiere. Prin sporirea capacităților întreprinderii Enacma, în 1985 Angola va produce 2500 camioane, 800 autocare și 5000 autoturisme. Fabrica Fabimor va fi reamenajată pentru a deveni producător exclusiv de biciclete. Totodată, va începe construirea primei fabrici de motocicletă a țării. Fabrica Mabor își va spori producția de anvelope de la 140 mii la 200 mii bucăți în 1985.

În domeniul chimiei, noile proiecte au în vedere sporirea producției de pastă de hirtie (la 40 mii t/an), construirea unei fabrici de hirtie și a unei fabrici de îngrășăminte chimice.

Șantierul naval Sorefame de la Lobito va fi modernizat. Pentru substituția importurilor de produse siderurgice, va fi construită o minițelărie de 20-24 mii tone, aprovizionată prin recuperarea fierului vechi. Alte proiecte se referă la construirea unei fabrici de echipamente agricole, a unei fabrici pentru prelucrarea peștelui, la extinderea și modernizarea unor capacități în industria textilă, alimentară și în agroindustrialie.

Dezvoltarea industriei prelucrătoare va fi susținută de dezvoltarea infrastructurii energetice, pînă în 1985 urmînd să înceapă construirea unui complex hidroenergetic de 500 MW la Capanda, pe fluviul Cuanza.

Între România și Angola există strînse relații comerciale și de cooperare economică. Întreprinderile românești au participat la punerea în funcțiune a fabricii textile Balona, a fabricii de plăci lemnoase Mabel, au livrat echipamente și au acordat asistență tehnică la realizarea unor ferme agricole, au participat cu asistență tehnică în domeniul transportului feroviar, al ocrotirii sănătății, al pregătirii de cadre specializate etc. Obiectivele industriale avute în vedere de Angola reprezintă noi posibilități de lărgire a acestei cooperări.

M.F.

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 24 — 28 IANUARIE a. c. a marcat prelungirea tendinței — manifestată din cursul săptămîinii precedente — de consolidare a poziției dolarului S.U.A. față de majoritatea valutei occidentale. În prima parte a intervalului analizat, cursul dolarului a cunoscut un moment de slăbire pronunțată.

Ulterior, anunțarea proiectului de înanțare a trezoreriei S.U.A. cu 14,5 miliarde dolari în săptămîna următoare (cu consecințe asupra evoluției dobînzilor), declarațiile făcute de reprezentanții ai autorităților monetare centrale din S.U.A. privind promovarea în continuare a unei politici ferme de credit în vederea combaterii inflației, ca și publicarea datelor indicînd o creștere cu 1,5 puncte procentuale a indicatorului agregat al activității economice pe decembrie 1982 (indiciu al intrării economiei în faza de relansare) au condus la consolidarea poziției dolarului.

Cursul lirei sterline față de dolar s-a aflat în principal sub influența factorilor legați de perspectiva evoluției prețurilor internaționale a țiței. După anunțarea rezultatelor Conferinței miniștrilor O.P.E.C. de la Geneva, cursul lirei sterline a marcat o scădere pronunțată, de la 1,5625 dolari la circa 1,52 dolari. Ulterior valuta britanică a cunoscut o revenire temporară. La nivelul întregului interval, cursul lirei sterline s-a depreciat față de dolar cu circa 2,7%.

Marca vest-germană era cotate la finele intervalului la 2,1350 mărci/1 dolar (o depreciere de circa 0,9% față de 2,175 mărci/1 dolar din ziua de referință de 21 ianuarie s.c.). Motivul l-a reprezentat consolidarea poziției dolarului. Publicarea datelor privind majorarea excedentului comercial al țării la 51,2 miliarde mărci în 1982 de la 27,7 miliarde în 1981 și soldarea contului

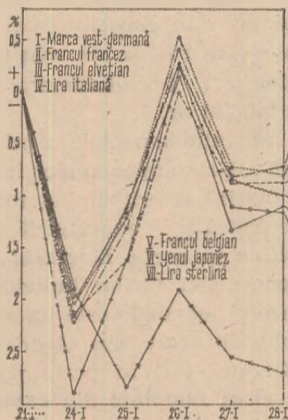
curent al balanței de plăți cu un excedent de 7,5 miliarde în 1982, după un deficit de 16,6 miliarde mărci în 1981 a avut o influență limitată asupra cursului valutei vest-germane.

O depreciere mai puțin pronunțată, de circa 0,7%, a cunoscut francul elvețian (valută de refugiu) cotate la 28 ianuarie la 1,9050 franci/1 dolar față de 1,9775 franci/1 dolar în ziua de referință.

Cursurile celorlalte valute europene au înregistrat următoarea evoluție față de dolar: francul belgian 47,21 — 47,74 (depreciere de 1,10%), francul francez 6,8550 — 6,51 (0,8%), lira italiană 1389 — 1403 (depreciere de 1,0%). Cursul yenului japonez față de dolar s-a depreciat cu 1,2% (de la 234,25 yen/1 dolar la 237 yen/1 dolar), între altele și ca efect al publicării datelor privind majorarea deficitului de plăți al țării de la 2,14 miliarde dolari în 1981 la 4,97 miliarde în 1982.

Dobînzile la fondurile în principalele eurovalute au prezentat următoarea evoluție (se dau nivelurile de ofertă la depozitele pe 6 luni din zilele de 21 și 28 ianuarie 1982): eurodolarii 9,1875 și 9,625%, euromărcii vest-germane 5,625 și 5,6875%, eurofrancii elvețieni 3,25 și 3,5625%.

Pe fondul preocupărilor sporite legate de dificultățile actuale ale sistemului bancar internațional, prețul dolarului s-a menținut în apropierea cotei de 500 dolari/uncie. La ultimul fixing de la Londra din săptămîna analizată prețul s-a situat la 493,75 dolari/uncie, comparativ cu 485 dolari/uncie la cîr se fixase la Londra în după-amiaza zilei de 21 ianuarie a.c.

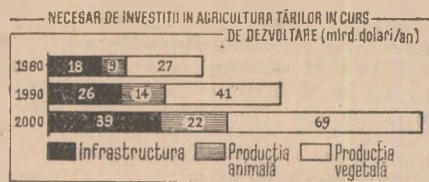

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 21 — 28 I 1983; bază: 21 ianuarie a.c.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Imperativul finanțării pentru dezvoltarea agriculturii

DUPĂ ce analizează, în studiul **Agriculture : Horizon 2000**, diferite aspecte esențiale ale dezvoltării agriculturii și situației alimentare în lume, (vezi, de pildă, „Mondorama“ din nr. 27, 29, 31, 34, 44 din 1982 și nr. 2 din 1983, ale revistei), experții F.A.O. ajung la concluzia că eradicarea foametei pe glob este posibilă înainte de toate prin ridicarea agriculturii din țările în curs de dezvoltare, prin accelerarea ritmului de

Sursa : F.A.O.

creștere a producției agroalimentare în țările respective. Acest lucru necesită însă investiții considerabile, eva-

luate la 81 miliarde dolari în 1990 și la aproape 130 miliarde dolari în anul 2000, în vederea atingerii unui spor mediu anual al producției de 4%, pentru cele 90 de țări în curs de dezvoltare incluse în studiu. Se prevede ca investițiile (cu excepția celor de reluare a ciclului productiv) să aibă o orientare atât extensivă (de exemplu lărgirea suprafețelor cultivate pe glob cu 151 mil. ha, sporirea apreciabilă a șep-telului de vite coraute, de porc și păsări de curte), cât și intensivă, respectiv pentru îmbunătățirea dotării cu echipament agricol, pentru ridicarea nivelului agrotehnicilor utilizate.

După cum se vede din graficul alăturat, ar fi necesar ca volumul investițiilor anuale să crească de peste două ori în perioada 1980—2000 în toate cele trei sectoare componente, dar în special în producția vegetală. Chiar dacă la prima vedere sumele necesare par supradimensionate în raport cu posibilitățile financiare ale mării majorități a țărilor în curs de dezvoltare, ele nu reprezintă de fapt nici o zecime din volumul cheltuielilor mondiale pentru înarmare din anul respectiv (în condițiile extrapolării tendinței actuale de creștere a acestora). Iar în concepția autorilor studiului menționat ajutorul extern pentru dezvoltarea agriculturii țărilor în curs de dezvoltare ar trebui să se majoreze de câteva ori la orizontul anului 2000.

Previziuni conjuncturale

ÎN primul său număr din acest an, cunoscuta publicație franceză **L'Usine Nouvelle** publică rezultatele unui chestionar, adresat unei serii de economiști, analiști, prognoziști, comentatori etc., cu privire la perspectivele anului economic în Franța, S.U.A. și R.F.G. Deși nuanțate în aprecieri, răspunsurile primite au avut drept notă comună recunoașterea faptului că criza economică mondială nu este încheiată, că anul 1983 va fi marcat doar de o îmbunătățire a conjuncturii internaționale în direcția normalizării.

În ceea ce privește evoluția economiei franceze, majoritatea specialiștilor chestionați consideră că anul în curs va cunoaște aceeași atmosferă de tensiune social-economică sau va fi chiar mai dificil decât 1982; nu se prevede un progres al producției industriale, cererea pentru bunuri de investiții și pentru completarea stocurilor de materii prime urmînd să se relaxeze în continuare, în condițiile extinderii șomajului. Dacă în cazul Statelor Unite estimațiile converg către o înviore moderată a activității economice (ritm probabil de creștere a produsului intern brut în 1983 de circa 2 la sută), în cel al R.F.G. cele mai frecvente calificative în aprecierea evoluției conjuncturii economice sînt „stabilizarea“ și „stagnarea“.

Valențe ale metalurgiei pulberilor

UNA dintre orientările de bază în modernizarea metalurgiei în Uniunea Sovietică o constituie transpunerea în practică a programului special de realizare a proceselor tehnologice și a instalațiilor pentru producerea de pulberi metalice și diferite fabricate din acestea. În ansamblu, se prevede ca producția de pulberi metalice să sporească în 1982 de 4,4 ori, iar în 1990 de 10 ori în raport cu nivelul atins în anul 1975.

Eficiența acestei orientări rezultă, de pildă, din faptul că — după calculele specialiștilor — prin utilizarea fiecărei mii tone de fabricate din pulberi metalice se economisește munca a 190 de lucrători, se eliberează 80 de mașini-unel-

te pentru așchieria metalelor, precum și 1—1,5 mii tone de laminate feroase și neferoase, expresia valorică a economiilor realizate fiind de 1,3—2 mil. ruble. Dar cel mai important lucru este că produsele obținute din pulberile metalice, aliajele rezultate pe această cale, dispun de proprietăți fizico-chimice net superioare aceluiași produse fabricate pe baza tehnologiilor tradiționale; ca urmare, ele sînt deosebit de solicitate pentru utilizări care reclamă o capacitate deosebită de rezistență la acțiunea diversilor agenți externi. Se apreciază că extinderea metalurgiei pulberilor va provoca o adevărată revoluție tehnică nu numai în industria constructoare de mașini, ci și în anumite sectoare ale electrotehnicii, electronicii și ale tehnicii radio, în industria extractivă, în energia nucleară, în industria de avioane și nave cosmice, în cea chimică etc.

Perspective ale reciclării maselor plastice

RĂMASĂ oarecum în urmă comparativ cu reciclarea metalelor, sticlei, a masei lemnoase sau hîrtiei, reutilizarea maselor plastice (a obiectelor uzate, a ambalajelor folosite, a deșeurilor rezultate din procesele respective de fabricație etc.) înregistrează progrese importante, îndeosebi în țările industrializate. Această tendință este impulsivă nu numai de necesitatea crescîndă a protejării mediului înconjurător, ci și de faptul că — în condițiile tehnologiilor moderne de reutilizare — masele plastice pot fi regenerate sau din ele se recuperează însemnate cantități de energie. Masele plastice regenerate constituie o valoroasă materie primă secundară, ținîndu-se seama de faptul că — în S.U.A., de pildă — industria maselor plastice consuma în 1980 circa 5 la sută din hidrocarburile folosite în petrochimie, iar pentru anul 1990 ponderea respectivă este evaluată la 10 la sută.

După aprecierea specialiștilor, extinderea reciclării maselor plastice reclamă trei condiții esențiale, și anume: edificarea unui sistem amplu și eficient de colectare a acestora, perfecționarea și rentabilizarea tehnologiilor de prelucrare și formarea pieței de desfacere pentru masele plastice regenerabile. Preocupări mai intense în aceste domenii se semnalează îndeosebi în Japonia și Europa occidentală, iar în ultimii ani și în S.U.A. După unele estimări, încă înainte de încheierea actualului deceniu în țări ca Japonia, R.F.G., Anglia ș.a., reciclarea maselor plastice se va transforma într-o subramură industrială de sine stătătoare.

Polonia : evoluții în comerțul exterior

DUPĂ cum se relevă în presa poloneză, anul trecut s-a manifestat o tendință netă de îmbunătățire a situației în comerțul exterior al țării, balanța schimburilor externe devenind chiar excedentară în sem. I. Pe întregul an volumul exporturilor a fost cu 13,4 la sută superior celui realizat în 1981, iar cel al importurilor — cu 10 la sută mai redus.

Au fost consemnate importante modificări în structura geografică a comerțului exterior al Poloniei. În timp ce,

pe ansamblul anului 1982, volumul importurilor din țările socialiste a crescut doar cu 1,6 la sută față de nivelul atins în 1981, exporturile către acest grup de țări au sporit cu 20 la sută; concomitent, importurile din țările cu valută liber convertibilă au scăzut cu 24 la sută, în timp ce volumul exporturilor poloneze către acestea s-a mărit cu 5 la sută. În ceea ce privește structura pe grupe de mărfuri a comerțului exterior, se urmărește, în primul rînd, lichidarea — pînă în anul 1985 — a deficitului în cadrul schimbului de mărfuri agroalimentare (anul trecut importul de cereale s-a micșorat la 3,7 mil. tone față de 6,7 mil. tone în 1981), în vederea sporirii concomitente a volumului de materii prime și materiale, necesare aprovizionării industriei.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 5 din 4 februarie 1983

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice
- Acțiuni intense pentru realizarea integrală a planului în industria minieră (B. Vasile, P. Bogdan) 1
- Orientări cu privire la dezvoltarea eficientă a bazei energetice și de materii prime (Costinel Lazăr) 3
- Realizarea ritmică, exemplară a planului. Creșterea producției de țevi prin perfecționarea tehnologiilor (Teodor Hebrăștean, Ioan Damian) 5
- Cerințe privind măsurarea și stimularea efortului propriu al unităților în cadrul cooperării interuzinale (Traian Lazăr) 6
- O posibilitate concretă de sporire a eficienței: Extinderea tipizării produselor și tehnologiilor (Ion Hera-Bucur) 8
- Coordonate actuale ale înfăptuirii noii revoluții agrare (Teodor Marian) 10
- Cum pregătim îndeplinirea planului de export (C. Florescu) 12
- Autogestiunea în întreprinderi: răspunderi, acțiuni, rezultate. Controlul în sprijinul desfășurării unei activități economice rentabile (Gh. Pardău) 14

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Programele speciale adoptate de Conferința Națională a P.C.R. — în acțiune. Organizarea și normarea științifică a muncii — sursă a unor substanțiale economii de manoperă (Nicolae Haneș) 16

TEORII-IDEE

- Noua revoluție industrială (I) (Valter Roman) 18
- Școli ● curente ● economiști. Problematika unei „alte dezvoltări“ în gândirea economică a lui François Perroux (I) (Costea Munteanu) 20
- Consemnări. „Carnetul de călătorie“ ca gen distinct al cărții economice (Tudorel Postolache) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- O concepție științifică asupra caracterului unic și interdependent al economiei mondiale (Gheorghe Badrus) 2
- Dezbateri. Procese și fenomene actuale din economia mondială (IX) 2
- Documentar. Comerțul mondial cu componente pentru industria constructoare de mașini (Ihor Lemnij) 2'
- Tendințe-conjuncturi 2
- Mondorama 2

ÎN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI : Curier economico-legislativ

IN THIS ISSUE

- Directions for the efficient development of the raw material and energy reserves (Costinel Lazăr) 3
- Oil increased output through technological improvement (Teodor Hebrăștean, Ioan Damian) 5
- Requirements concerning the estimation and support to the own effort of the enterprises in the framework of the cooperation between industrial works (Traian Lazăr) 6
- A concrete possibility to upgrow efficiency. Extending the standardization of products and technologies (Ion Hera-Bucur) 8
- The new industrial revolution (Valter Roman) 18
- Schools ● trends ● economists. The problematique of an "alternative development" in the economic thought of François Perroux (Costea Munteanu) 22
- A scientific conception on the unique and interdependent character of the world economy (Gheorghe Badrus) 23
- Current processes and phenomena in the world economy (IX). Debate 25

DANS LE NUMÉRO

- Orientations concernant le développement efficient de la base de matières premières et énergétique (Costinel Lazăr) 3
- L'accomplissement rythmique, exemplaire du plan. L'accroissement de la production de pétrole par le perfectionnement des technologies (Teodor Hebrăștean, Ioan Damian) 5
- Exigences de la mesure et de la stimulation de l'effort propre des unités dans la coopération entre usines (Traian Lazăr) 6
- Une possibilité concrète pour accroître l'efficience. Elargir la normalisation des produits et des technologies (Ion Hera-Bucur) 8
- La nouvelle révolution industrielle (Valter Roman) 18
- Ecoles ● courants ● économistes. La problématique d'un „autre développement“ dans la pensée économique de François Perroux (I) (Costea Munteanu) 22
- Une conception scientifique sur le caractère unitaire et interdépendent de l'économie mondiale (Gheorghe Badrus) 23
- Processus et phénomènes actuels dans l'économie mondiale (débat) (IX) 25

В ЭТОМ ЧИСЛЕ

- Направления в деле эффективного развития сырьевой и энергетической базы (Костинел Лазэр) 3
- Увеличение добычи нефти путем совершенствования технологий (Теодор Хебриштан, Ион Дамьян) 5
- Требования относительно измерения и поощрения собственных усилий предприятий в порядке межзаводского кооперирования (Траян Лазэр) 6
- Конкретная возможность поднятия эффективности. Распространение типизации изделий и технологии (Ион Хера-Букур) 8
- Новая промышленная революция (I) (Вальтер Роман) 18
- Школы ● течения ● экономисты. Проблематика «другого развития» в экономическом мышлении Франсуа Перру (I) (Костя Мунтяну) 20
- Научная концепция об едином и взаимозависимом характере мировой экономики (Георге Бадрус) 23
- Актуальные процессы и феномены в мировой экономике (В порядке обсуждения) (IX) 25

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ“!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică“ pe anul 1983. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70159, București, Bd. Magheru nr. 28-30 etaj 1, sectorul 1. Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

DE LA ADAS

Printre asigurările pe care ADAS le pune la dispoziția cetățenilor este și „asigurarea mixtă de viață”.

Această asigurare constituie un sprijin bănesc pentru cel care o contractează sau pentru familia sa în cazul survenirii unor evenimente asigurate, neprevăzute și nedorite. Totodată, dă posibilitatea asiguratului să economisească în mod planificat o anumită sumă de bani pe care o va primi la expirarea poliței.

Asigurarea mixtă de viață se mai practică și în alte trei variante, realizate prin extinderea protecției asupra unui număr mai mare de persoane, prin suplimentarea sumei asigurate în cazul survenirii unor anumite evenimente asigurate, ori prin prelungirea în timp a prestațiilor ADAS.

Astfel, în „asigurarea familială mixtă de viață” se pot cuprinde toți membrii familiei în vîrstă de la 5 ani la 65 de ani, oricare dintre aceștia putînd încasa suma asigurată.

La „asigurarea mixtă de viață și suplimentară de accidente” suma asigurată stabilită pentru urmările accidentelor reprezintă de 6 ori suma prevăzută pentru celelalte evenimente cuprinse în această asigurare.

Prin „asigurarea mixtă de viață cu indemnizație pentru urmași” se garantează primirea eșalonată a unor sume de bani de către urmașii asiguratului.

Asigurările menționate prezintă o serie de caracteristici comune, dintre care enumerăm:

- Sînt accesibile tuturor persoanelor în vîrstă de la 16 ani pînă la 65 de ani.

- Se pot contracta pe termene de la 5 ani la 15 ani.

- Primele de asigurare sînt diferențiate în funcție de vîrstă persoanei ce se asigură, de durata poliței și de mărimea sumei asigurate, putînd fi achitate și în rate.

- La expirarea asigurărilor la care primele au fost plătite pentru întreaga durată prevăzută în poliță, sumele asigurate se plătesc concomitent cu o indemnizație de 10%.

- Asigurările participă la tragerile de amortizare lunare

Pentru a beneficia neîntrerupt de toate foloasele ce le oferă asigurările mixte de viață, este necesar ca ratele de primă să fie achitate la termenele stabilite.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări vă puteți adresa responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.

MODA ÎN IARNA 1983

MATERIALE : luminoase, leje moi, culoarea și efectele obținute prin nisare constituie factorii de înnoire

In ansamblu, tendințele model pentru acest sezon rămân consecvente formulilor clasice și sport, asociind funcționalitatea cu eleganța.

DORIȚI SĂ VĂ COMPLETAȚI GARDEROBA DE IARNĂ CU ULTIMELE NOUȚĂȚI ?

Vizitați magazinele de confecții ale comerțului de stat !

Creații de ultimă oră, conform actualelor tendințe ale model veți găsi în toate marile magazine universale precum și în unitățile DE-MA, organizate în cadrul depozitelor cu ridicata.

PALETA DE CULORI : pe de o parte, se mențin tonurile închise purtate în vara '82 (ca uniuri, pentru piese mici, tricouri, mățăsuri sau ca fonduri, pentru lenajuri), iar pe de altă parte, aceste tonuri evoluează spre culori neutre clasice (ușor albastru) și spre culori vii, recomandate pentru tineret.

LINIE : în principal este fluidă, oscilând între amplă și dreaptă. Umerii sînt naturali și continuă să fie ușor rotunjiți. Talia este marcată pentru a da impresia de suplețe, de lejeritate, dar rămîne și liberă (în special la siluetele drepte).